

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΓΙΑ

η.μ.σ.

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων - Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών - Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων - Πανεπιστήμιο Πειραιά

Διαπανεπιστημιακό Διατμηματικό

**Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και
Αυτοδιοίκηση»**

**«Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης της ΕΕ στα πλαίσια της
προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και η Περιφερειακή τους
διάσταση στην Ελλάδα»**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Μανιάτη Θεοδώρα

Αθήνα, Μάρτιος 2018

Department of Political Studies and International Relations - University of Peloponnese

Department of Economics - Democritus University of Thrace

Department of Economics - Aristotle University of Thessaloniki

Department of Business Administration - University of Piraeus

Interuniversity Interdepartmental

Master Program in «Local and Regional Government and Development»

«Smart Specialisation Strategies of EU through the programming period 2014-2020 and their Regional dimension in Greece»

Postgraduate Student: Maniati Theodora

Athens, March 2018

Πρόλογος

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη της ευρωπαϊκής προϋπόθεσης κατάρτισης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης και η εφαρμογή της στην ελληνική πραγματικότητα. Η ερευνητική εργασία καλείται να μελετήσει τον τρόπο εφαρμογής και τις κατευθύνσεις των Στρατηγικών που καταρτίστηκαν για τη χώρα μας και σκοπό έχουν την προώθηση της ανάπτυξης των δυναμικών της κλάδων και να απαντήσει στο ερώτημα που δημιουργείται σχετικά με το εάν οι συγκεκριμένες στρατηγικές είναι οι κατάλληλες για την εξυπηρέτηση του επιθυμητού στόχου. Η συγκεκριμένη προσέγγιση σχετίζεται άμεσα με τις θεματικές και τα αντιμετωπιζόμενα ζητήματα της επαγγελματικής μου ενασχόλησης στο Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας και φιλοδοξεί να αποτελέσει ένα εργαλείο προσαρμογής των μελλοντικών στρατηγικών τόσο στις τιθέμενες προϋποθέσεις όσο και στις παρουσιαζόμενες εθνικές και περιφερειακές ανάγκες.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Άγγελο Κότιο, Καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς, για την ανάθεση του ερευνητικού ζητήματος και για την πολύτιμη καθοδήγησή του. Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Μανώλη Κουτουλάκη, υποψήφιο Διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πειραιώς τόσο για την στήριξη που μου προσέφερε όσο και για τις χρήσιμες συμβουλές του.

Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω την παρούσα εργασία στην οικογένεια μου, εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη μου για την αμέριστη συμπαράσταση που μου προσέφεραν, η οποία συνέβαλε τα μέγιστα στην επιτυχία και ολοκλήρωση των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Θεοδώρα Μανιάτη

Περίληψη

Αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη της ευρωπαϊκής προϋπόθεσης κατάρτισης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης και η εφαρμογή της στην ελληνική πραγματικότητα. Η ερευνητική εργασία καλείται να μελετήσει τον τρόπο εφαρμογής και τις κατευθύνσεις των Στρατηγικών που καταρτίστηκαν για τη χώρα μας και σκοπό έχουν την προώθηση της ανάπτυξης των δυναμικών της κλάδων και να απαντήσει στο ερώτημα που δημιουργείται σχετικά με το εάν οι συγκεκριμένες στρατηγικές είναι οι κατάλληλες για την εξυπηρέτηση του επιθυμητού στόχου. Πιο συγκεκριμένα, το περιεχόμενο της εργασίας αφενός στηρίζεται στο ευρωπαϊκό πλαίσιο από το οποίο απορρέει η προϋπόθεση κατάρτισης των εθνικών και περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Αφετέρου παρουσιάζονται το όραμα, οι κατευθύνσεις και οι στόχοι των σχετικών Στρατηγικών των 13 Περιφερειών της χώρας μας. Συμπερασματικά εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο αυτές εξυπηρετούν τους στόχους της εθνικής αντίστοιχης Στρατηγικής.

Λέξεις – κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Πολιτική Συνοχής, Στρατηγική, Έξυπνη Εξειδίκευση, Προγραμματική Περίοδος 2014 – 2020

Abstract

The aim of this dissertation is the study of the European prerequisite for the training and the implementation of Smart Specialisation Strategies in the Greek reality. The study aims to research the implementation and the applied directions of the Strategies for our country in order to promote the development of dynamic sectors and to answer the question whether these strategies are appropriate to serve the desired goal. Furthermore, the content of this dissertation is based on the European framework from which derives the prerequisite for the training and implementation of national and regional Smart Specialisation Strategies. On the other hand the study analyses the vision, the directions and the objectives of the Strategies of the 13 Regions of our country and finally the way in which they serve the objectives of the national strategy.

Key – words: European Union, Cohesion Policy, Strategy, Smart Specialisation, Programming Period 2014 – 2020

Περιεχόμενα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ.....	7
1.1 Πολιτική Συνοχής: Η επενδυτική πολιτική της ΕΕ	7
1.1.1 Εξέλιξη και έως τώρα αποτελέσματα της Πολιτικής Συνοχής	12
1.1.2 Αποτελέσματα της έως σήμερα πορείας της Πολιτικής Συνοχής	12
1.1.3 Προτάσεις ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής	14
1.2 Οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης ως προϋπόθεση της Πολιτικής Συνοχής για την προγραμματική περίοδο 2014-2020.....	17
1.2.1 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει την «Έξυπνη Εξειδίκευση»	18
1.2.2 Η σημασία της «Έξυπνης Εξειδίκευσης» για την ανάπτυξη	19
1.2.3 Υλοποίηση Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	27
2.1 Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020 στην Ελλάδα.....	27
2.2 Στόχοι και κατευθύνσεις Εθνικής και Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.....	28
2.2.1 Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης	28
2.2.2 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	32
2.2.3 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	35
2.2.4 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	39

2.2.5	Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	42
2.3	Συνάφεια βασικών κατευθύνσεων εξεταζόμενων αναπτυξιακών στρατηγικών	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – ΑΝΑΛΥΣΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΔΡΑΣΗΣ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΈΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2014-2020 **47**

3.1	Παρουσίαση σχεδίων δράσης των εξεταζόμενων Στρατηγικών.....	47
3.1.1	Ανάλυση σχεδίου δράσης Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.....	47
3.1.2	Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	52
3.1.3	Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	55
3.1.4	Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου.....	61
3.1.5	Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	64

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ..... **69**

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ **75**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ **80**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 – Πολιτική Συνοχής και Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στο πρώτο κατά σειρά κεφάλαιο της ερευνητικής εργασίας παρουσιάζεται το ευρύτερο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ, από το οποίο πλέον απορρέει η προϋπόθεση κατάρτισης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Πιο συγκεκριμένα, το κεφάλαιο πραγματεύεται αφενός τη σημασία, το σκοπό και την εξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής της ΕΕ, στην πορεία προς την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, και αφετέρου παρουσιάζει τις πρόσφατες εξελίξεις εισαγωγής νέων εργαλείων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι Εθνικές και Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης.

1.1 Πολιτική Συνοχής: Η επενδυτική πολιτική της ΕΕ

Η «Πολιτική Οικονομικής και Κοινωνικής Συνοχής», η οποία είναι ευρύτερα γνωστή ως «Πολιτική Συνοχής», αποτελεί ουσιαστικά την πολιτική επενδύσεων της ΕΕ στοχεύοντας στο σύνολο των περιφερειών και πόλεων της επικράτειάς της. Απώτερος σκοπός της είναι η επίτευξη ισόρροπης ανάπτυξης του ευρωπαϊκού χώρου και των επιμέρους περιφερειών και «μείωσης του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και τη μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών...»¹. Στην κατεύθυνση της ενίσχυσης των περιφερειών και της δυνατότητας τους να συμβάλλουν στην ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα και να ανταλλάσσουν καλές πρακτικές και εμπειρία², το σύνολο των ανωτέρω επιτυγχάνονται μέσω επιμέρους προσπαθειών ενίσχυσης της απασχόλησης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, προώθησης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, ενίσχυσης της οικονομικής ανάπτυξης βάσει σαφών όρων βιωσιμότητας και βελτίωσης της ποιότητας της ζωής των πολιτών, ακολουθώντας τις κατά καιρούς ισχύουσες ευρωπαϊκές προτεραιότητες. Επίσης η Πολιτική Συνοχής στοχεύει στην συνεχή ενίσχυση των σχέσεων αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ³.

Η μείωση των αναπτυξιακών ανισοτήτων μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών που επιχειρείται μέσω της εφαρμογής της πολιτικής αυτής, στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην κατανομή χρηματοδοτικών πόρων μεταξύ των περιφερειών, αναλόγως του αναπτυξιακού τους επιπέδου, για την υλοποίηση έργων και δράσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες λαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα των πόρων στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησης της υλοποίησης έργων αναπτυξιακού χαρακτήρα που δύναται να τις βοηθήσουν συμβάλλοντας σε σύγκλιση του αναπτυξιακού τους επιπέδου με το αντίστοιχο επίπεδο των ισχυρότερων ευρωπαϊκών περιφερειών.

Η Πολιτική Συνοχής αναγνωρίστηκε ως κοινοτική πολιτική το 1986 από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, της οποίας το άρθρο 158 ορίζει ως βασικό στόχο της Κοινότητας την ενίσχυση της κοινωνικοοικονομικής συνοχής. Στη συνέχεια το άρθρο 2 της Συνθήκης του Μάαστριχτ⁴ την καθιστά επίσης κρίσιμο στόχο της ΕΕ⁵. Αντίστοιχα η Συνθήκη της Λισαβόνας⁶ αναφέρεται επίσης στην κοινωνικοοικονομική και εδαφική συνοχή και κυρίως στις «αγροτικές περιοχές, τις ζώνες που συντελείται βιομηχανική μετάβαση και τις περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα, όπως οι υπερβόρειες περιοχές που είναι ιδιαίτερα αραιοκατοικημένες και οι νησιωτικές, διασυνοριακές και ορεινές περιοχές», ως αναπτυξιακά υπολειπόμενες περιοχές.

¹ Άρθρο 158 Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης του 1986

² 2007-2013.espa.gr

³ www.espa.gr

⁴ ΕΕ C 191 της 29.7.1992 «Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (συνθήκη του Μaastricht)»

⁵ Ανδρικοπούλου Ε. «Η πολιτική συνοχής και οι πόλεις»

⁶ ΕΕ C 306/01 της 13.12.2007 «Συνθήκη της Λισαβόνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας»

Οι διαστάσεις της Πολιτικής Συνοχής είναι η Κοινωνική, η Περιφερειακή και η Εδαφική⁷. Η χρηματοδότηση των υλοποιούμενων δράσεων και έργων της Πολιτικής Συνοχής διαχρονικά γίνεται μέσω των παρακάτω ταμείων⁸:

α) του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

Το ΕΤΠΑ αποτελεί εργαλείο της Περιφερειακής διάστασης της Πολιτικής Συνοχής και στοχεύει στην προώθηση της κοινωνικοοικονομικής συνοχής και τη σύγκλιση μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών, επικεντρώνοντας την προσπάθεια στις εξής θεματικές:

- Προώθηση Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ),
- Στήριξη μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας (ΜΜΕ),
- Μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και
- Περαιτέρω ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών και προώθηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

β) του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ)

Το ΕΚΤ αντίστοιχα αποτελεί εργαλείο της Κοινωνικής διάστασης της Πολιτικής Συνοχής και επικεντρώνεται στην ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού, στην ενίσχυση της απασχόλησης και στην κοινωνική ενσωμάτωση ευάλωτων ομάδων πληθυσμού και την αντιμετώπιση της φτώχειας. Πιο συγκεκριμένα κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 η δράση του επικεντρώνεται στις εξής θεματικές:

- Προώθηση απασχόλησης και εργασιακής κινητικότητας,
- Καταπολέμηση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού,
- Βελτίωση εκπαιδευτικών δομών και υπηρεσιών, ενίσχυση δεξιοτήτων και διαβίου μάθησης και
- Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης.

γ) Ταμείου Συνοχής (ΤΣ)

Το ΤΣ συμβάλλει στους στόχους της Πολιτικής Συνοχής επικεντρώνοντας τους διαθέσιμους χρηματοδοτικούς πόρους του στα κράτη μέλη με κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα μικρότερο του 90% του ευρωπαϊκού μέσου όρου (την τρέχουσα περίοδο 2014-2020 ενισχύει τις εξής χώρες: Βουλγαρία, Κροατία, Κύπρο, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ελλάδα, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία και Σλοβενία). Πιο συγκεκριμένα χρηματοδοτεί έργα των εξής κατηγοριών:

- Διευρωπαϊκά Δίκτυα Μεταφορών (ΔΔ-Μ) ευρωπαϊκής προτεραιότητας και ενδιαφέροντος, στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της διασύνδεσης της ΕΕ.
- Έργα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και πιο συγκεκριμένα περιβαλλοντικά φιλικών ενεργειακών ή μεταφορικών έργων, στο πλαίσιο της στροφής προς την ενεργειακή εξοικονόμηση, τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ), την περαιτέρω ανάπτυξη σιδηροδρομικών και συνδυασμένων μεταφορών, την ενίσχυση των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ) κλπ.

Εκτός των παραπάνω, για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 και με σκοπό τον συντονισμό της Πολιτικής Συνοχής με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές περιφερειακές πολιτικές (Αγροτική Ανάπτυξη και Θαλάσσια Πολιτική και Αλιεία), προβλέπεται επίσης η

⁷ Παπαδάκη Ο. (2013) «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης»

⁸ ec.europa.eu

δραστηριότητα του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ).

δ) Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)

Το ΕΓΤΑΑ αποτελεί το ταμείο χρηματοδότησης της ευρωπαϊκής Αγροτικής Πολιτικής, στοχεύοντας στην ενίσχυση των αγροτικών περιοχών για την αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων. Το ΕΓΤΑΑ ουσιαστικά αποτελεί εργαλείο της παραπάνω πολιτικής, σύστημα άμεσων ενισχύσεων σε γεωργούς και εφαρμογής των κατευθύνσεων διαχείρισης των γεωργικών αγορών. Το ταμείο λειτουργεί ακολουθώντας τις εξής ευρωπαϊκές προτεραιότητες:

- Προώθηση καινοτομίας και γνώσης με εφαρμογή στη γεωργία, τη δασοκομία και τις αγροτικές περιοχές
- Ενίσχυση βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, προώθηση καινοτόμων πρακτικών παραγωγής και βιώσιμη διαχείριση δασικών περιοχών
- Οργάνωση αλυσίδας τροφίμων, προώθηση χρηστής μεταχείρισης ζωικού κεφαλαίου και αντιμετώπιση κινδύνων από τη γεωργική δραστηριότητα
- Αποκατάσταση και προστασία περιοχών και οικοσυστημάτων όπου συναντάται γεωργική δραστηριότητα και δασοκομία
- Ενίσχυση αποδοτικότητας των πόρων, μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής
- Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και οικονομική ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών.

ε) Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)

Τέλος, το ΕΤΘΑ αντίστοιχα αποτελεί το ταμείο χρηματοδότησης της ευρωπαϊκής πολιτικής σχετικά με τη θάλασσα και την αλιευτική δραστηριότητα. Η κατανομή των χρηματοδοτικών του πόρων βασίζεται στο μέγεθος και τη δυναμική της σχετικής δραστηριότητας ανά κράτος μέλος. Βασική του στόχευση είναι η συνέργεια με τα υπόλοιπα ταμεία που προαναφέρθηκαν στο πλαίσιο της επίτευξης των στόχων της Πολιτικής Συνοχής, της οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης της ΕΕ και της προώθησης της απασχόλησης. Πιο συγκεκριμένα το ταμείο στοχεύει:

- Στην ενίσχυση των αλιέων και την προσαρμογή της αλιευτικής δραστηριότητας στις νέες συνθήκες
- Στην υποστήριξη των παράκτιων κοινοτήτων και τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών
- Στην χρηματοδότηση δράσεων που οδηγούν στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των παράλιων περιοχών της ΕΕ
- Στη διευκόλυνση της απορρόφησης των σχετικών χρηματοδοτικών πόρων.

Το σύνολο των παραπάνω πέντε ταμείων είναι γνωστά ως τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ). Η λειτουργία τους διέπεται από τις διατάξεις του Κανονισμού της ΕΕ αριθ. 1303/2013⁹, οι οποίες αναφέρονται στον έλεγχο και την παρακολούθηση των

⁹ Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006

επιδόσεών τους, στην υποβολή σχετικών εκθέσεων αναφορών στο πλαίσιο της αξιολόγησής τους και στους κανόνες επιλεξιμότητας των υποψήφιων προς χρηματοδότηση δράσεων. Επίσης το συγκεκριμένο θεσμικό κείμενο καθορίζει τους Θεματικούς Στόχους τους οποίους καλούνται να υποστηρίξουν τα παραπάνω ταμεία¹⁰:

- Ενίσχυση Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας
- Βελτίωση πρόσβασης, χρήσης και ποιότητας Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών
- Βελτίωση ανταγωνιστικότητας ΜΜΕ, γεωργικού τομέα και του τομέα της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας
- Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα
- Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή - πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
- Διατήρηση και προστασία περιβάλλοντος - προώθηση αποδοτικότητας των πόρων
- Προώθηση βιώσιμων μεταφορών και άρση εμποδίων
- Προώθηση βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη εργασιακής κινητικότητας
- Προώθηση κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση φτώχειας και διακρίσεων
- Επενδύσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση για την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων και δια βίου μάθηση
- Ενίσχυση θεσμικής ικανότητας δημόσιων αρχών/φορέων και αποτελεσματική δημόσια διοίκηση.

Μέσω των παραπάνω στόχων, η Πολιτική Συνοχής επιδιώκει να συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»¹¹, της στρατηγικής της ΕΕ που αντικατέστησε την «Στρατηγική της Λισαβόνας»¹², στοχεύοντας σε μια «έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη» και πιο συγκεκριμένα στους παρακάτω στόχους για το 2020¹³:

- Απασχόληση 75% του συνόλου των ατόμων ηλικίας 20-64 ετών
- 3% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ να επενδύεται σε έρευνα και ανάπτυξη
- Κλιματική αλλαγή και ενεργειακή απόδοση:
 - Μείωση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 20% σε σχέση με το 1990
 - Παραγωγή 20% της καταναλισκόμενης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές
 - Αύξηση 20% της ενεργειακής αποδοτικότητας
- Εκπαίδευση:
 - Περιορισμός ποσοστών σχολικής διαρροής σε χαμηλότερα του 10% επίπεδα
 - Τουλάχιστον 20 εκ. λιγότερα άτομα που βρίσκονται υπό του κινδύνου ή σε κατάσταση φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

Επιπλέον, η λειτουργία κάθε ταμείου ξεχωριστά καθορίζεται επίσης από ειδικότερο θεσμικό πλαίσιο το οποίο παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

¹⁰ www.espa.gr

¹¹ COM (2010) Ανακοίνωση της Επιτροπής «ΕΥΡΩΠΗ 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

¹² COM (2005) 24 Ανακοίνωση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 2ας Φεβρουαρίου 2005 με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας (2005)»

¹³ ec.europa.eu

Πίνακας 1: Θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα ΕΔΕΤ

Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1303/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013
Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17 Δεκεμβρίου 2013
Ταμείο Συνοχής (ΤΣ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1300/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013
Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013
Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ)	ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 508/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαΐου 2014

Πηγή: Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Εκτός των παραπάνω διαμορφώθηκαν επίσης δύο κανονισμοί για τον στόχο της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας¹⁴ και τον Ευρωπαϊκό Όμιλο Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ)¹⁵. Ο στόχος της Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Εδαφική διάσταση της Πολιτικής Συνοχής) προσβλέπει στην μέσω κοινών πρωτοβουλιών και δράσεων ολοκληρωμένης εδαφικής ανάπτυξης επίτευξη συνεργασιών μεταξύ των κρατών μελών (αλλά και τρίτων χωρών εκτός ΕΕ) και μεταφορά καλών πρακτικών και εμπειρίας. Ο στόχος καλύπτει ευρωπαϊκές χωρικές ενότητες με χερσαία ή θαλάσσια σύνορα και δυνατότητες διακρατικής συνεργασίας.

Οι κοινές πρωτοβουλίες που αναπτύσσονται λαμβάνουν τη μορφή διμερών ή πολυμερών προγραμμάτων. Τα μεν πρώτα εστιάζουν στην αντιμετώπιση των κοινών αντιμετωπιζόμενων προκλήσεων διασυνοριακών περιοχών. Η χώρα μας την περίοδο 2014-2020 συμμετέχει σε πέντε Διασυνοριακά Προγράμματα, αναπτύσσοντας συνεργασίες με τη Βουλγαρία, την Ιταλία, την Κύπρο, τη FYROM και την Αλβανία. Τα δε πολυμερή προγράμματα είναι είτε διακρατικά είτε διαπεριφερειακά και αφορούν μεγαλύτερες χωρικές ενότητες κοινού ενδιαφέροντος (π.χ. παράκτιες περιοχές Μεσογείου). Η χώρα μας συμμετέχει την τρέχουσα περίοδο σε έξι προγράμματα του συγκεκριμένου χαρακτήρα:

¹⁴ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1299/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

¹⁵ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1302/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1082/2006 για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) όσον αφορά την αποσαφήνιση, την απλούστευση και τη βελτίωση της διαδικασίας ίδρυσης και λειτουργίας αυτών των ομίλων

1.1.1 Εξέλιξη και έως τώρα αποτελέσματα της Πολιτικής Συνοχής

Η Πολιτική Συνοχής διαχρονικά εξειδικεύθηκε και εφαρμόστηκε στην ελληνική πραγματικότητα μέσω αρχικά των Ολοκληρωμένων Μεσογειακών Προγραμμάτων (ΜΟΠ), συνεχίστηκε με τρία Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης ανά προγραμματική περίοδο (Α΄ΚΠΣ 1988-1993, Β΄ΚΠΣ 1994-1999 και Γ΄ΚΠΣ 2000-2006), το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) της περιόδου 2007-2013 και κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο μέσω του Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020. Τα κράτη-μέλη αξιοποιούν τους διαθέσιμους πόρους καλύπτοντας ανάγκες και υλοποιώντας έργα υποδομών μεταφορών και περιβάλλοντος, επιχειρηματικότητας κλπ.

Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013 οι πόροι που αφορούσαν την Πολιτική Συνοχής ανήλθαν στο 36% του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ (συνολικά περί τα 350 δις. ευρώ), αποτελώντας μαζί με την Κοινωνική Πολιτική και την Κοινή Αγροτική Πολιτική τις πιο κρίσιμες ευρωπαϊκές πολιτικές¹⁷. Βάσει των ισχύοντων κανονισμών των ΕΔΕΤ για την περίοδο 2014-2020 καθορίστηκαν αντίστοιχα οι διαθέσιμοι πόροι της Πολιτικής Συνοχής, οι οποίοι ανέρχονται για το σύνολο της επταετίας υλοποίησης στα 351,8 δις. ευρώ (το ένα τρίτο του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ).

Σημειώνεται ότι η επιμέρους κατανομή στα προγράμματα κάθε κράτους μέλους και των περιφερειών τους γίνεται με βάση το αναπτυξιακό τους επίπεδο και τις ανάγκες που αυτά παρουσιάζουν. Έτσι πιο συγκεκριμένα, 182,2 δις. ευρώ του διαθέσιμου προϋπολογισμού της περιόδου 2014-2020 (51,8%) κατανέμεται στις «λιγότερο ανεπτυγμένες» περιφέρειες (με ΑΕΠ μικρότερου του 75% του κοινοτικού μέσου όρου), 35 δις. ευρώ (9,9%) κατευθύνεται στις περιφέρειες «μετάβασης» (ΑΕΠ μεταξύ 75% και 90% του κοινοτικού μέσου όρου) και τέλος 54 δις. ευρώ (15,3%) στις «πιο ανεπτυγμένες» περιφέρειες (ΑΕΠ υψηλότερο του 90% του κοινοτικού μέσου όρου)¹⁸. Στην Ελλάδα, οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, Δυτική Ελλάδα και Ήπειρος) λαμβάνουν συνολικά 6,8 δις. ευρώ (57,1%), οι περιφέρειες σε μετάβαση (Στερεά Ελλάδα, Δυτική Μακεδονία, Ιόνια Νησιά, Κρήτη και Βόρειο Αιγαίο) λαμβάνουν 2,6 δις. ευρώ (21,0%) και τέλος οι περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (Νότιο Αιγαίο και Αττική) λαμβάνουν 2,5 δις. ευρώ (21,0%).

1.1.2 Αποτελέσματα της έως σήμερα πορείας της Πολιτικής Συνοχής

Η χώρα μας έχει διαχρονικά συμμετάσχει ενεργά στη διαμόρφωση των προγραμμάτων της εκάστοτε προγραμματικής περιόδου και άρα και την εξέλιξη της Πολιτικής Συνοχής στο σύνολο της, εκφράζοντας τις θέσεις της σε μια σειρά διαβουλεύσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που διοργανώνονται με ακριβώς αυτό το σκοπό. Οι διαδικασίες αυτές

¹⁶ www.espa.gr

¹⁷ 2007-2013.espa.gr

¹⁸ www.espa.gr

έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια κατά τα οποία η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της έχουν ενταθεί και η Πολιτική Συνοχής καλείται να διαδραματίσει σημαντικότερο ρόλο στη διαφύλαξη της κοινωνικοοικονομικής συνοχής της ΕΕ.

Στο πλαίσιο αυτό το γεγονός ότι οι πόροι της Πολιτικής Συνοχής έχουν διαχρονικά κατευθυνθεί στις αναπτυξιακά υστερούσες ευρωπαϊκές περιφέρειες με σκοπό την άμβλυση των ανισοτήτων σε σχέση με τις ισχυρότερες, υποδηλώνει την αλληλεγγύη που σημειώνεται μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, παρόλο που αυτή τα τελευταία χρόνια έχει υποστεί πλήγμα λόγω της οικονομικής ύφεσης που εξελισσόμενη έλαβε και πολιτικές διαστάσεις επηρεάζοντας τις σχέσεις μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών. Επίσης οι χρηματοδοτήσεις της Πολιτικής Συνοχής συγκράτησαν το επενδυτικό ενδιαφέρον υλοποίησης δράσεων σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα μετριάζοντας τις επιπτώσεις της κρίσης, που σε διαφορετική περίπτωση θα ήταν σαφώς εντονότερες ιδιαίτερα όσον αφορά τα λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη και περιφέρειες^{19,20}. Σχετικά αναφέρεται και η έβδομη έκθεση για την συνοχή στην οποία αναφέρθηκε προσφάτως και η Επίτροπος Περιφερειακής Πολιτικής κα Κορίνα Κρέτσου²¹, η οποία αναφέρει ότι η Πολιτική Συνοχής αποτέλεσε «σανίδα σωτηρίας» των επενδύσεων για τις πόλεις της ΕΕ κατά τη διάρκεια της κρίσης, καθώς μόνο στην Ελλάδα «οι επενδύσεις της πολιτικής συνοχής την τελευταία δεκαετία δημιούργησαν άμεσα 28.000 θέσεις εργασίας, συνέδεσαν 256.000 άτομα με διαδίκτυο υψηλής ταχύτητας και παρείχαν βελτιωμένα δίκτυα ύδρευσης σε 4,5 εκατομμύρια άτομα». Μάλιστα το ρόλο αυτό αναμένεται να συνεχίσει να τον επιτελεί και κατά την τρέχουσα περίοδο καθώς αναμένεται να συμβάλλει σε μια σειρά σημαντικών αποτελεσμάτων όσον αφορά την απασχόληση, την επιχειρηματικότητα, την υλοποίηση υποδομών, την κοινωνική πρόνοια, την εκπαίδευση κλπ, έχοντας αναμενόμενο συνολικό αντίκτυπο (εθνικής και ιδιωτικής συμμετοχής) της τάξης των 450 δις. ευρώ. Συγκεκριμένα αναμένεται «να στηρίξει 1,1 εκ. ΜΜΕ, να βοηθήσει πάνω από 7,4 εκ. ανέργους να βρουν εργασία και 8,9 εκ. άτομα να αποκτήσουν νέα προσόντα. Να επενδύσει 16 δις. ευρώ στην ψηφιακή οικονομία, την επέκταση δημόσιων διαδικτυακών υπηρεσιών και τη σύνδεση περίπου 15 εκ. νοικοκυριών στο ευρυζωνικό διαδίκτυο. Να επενδύσει, ακόμη, στην ενεργειακή απόδοση, στην προστασία του περιβάλλοντος και στη βελτίωση των δημόσιων μεταφορών, καθώς και στο διευρωπαϊκό οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο».

Τα παραπάνω φανερώνουν την ιδιαίτερη κρισιμότητα συνέχισης της Πολιτικής Συνοχής και μετά το 2020, στο πλαίσιο της προετοιμασίας της ΕΕ και των επιμέρους κρατών μελών της για ενδεχόμενες μελλοντικές αναπτυξιακές ανάγκες και αποτροπή αναπτυξιακών εμποδίων

¹⁹ European Commission (2015) «The impact of economic and financial crisis on the reform of Cohesion Policy 2008-2013», Regional Working Paper 2015

²⁰ Λαμπρόπουλος Ν. (2016) «Ξεκάθαρη η αποτελεσματικότητα της πολιτικής συνοχής δηλώνει ακαδημαϊκός στη Euractiv», Άρθρο στο euractiv.gr, 15 Νοεμβρίου 2016 (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/interview/xekathari-i-apotelesmatikotita-tis-politikis-synochis-diloni-akadimaikos-sti-euractiv/>)

²¹ Κορίνα Κρέτσου (2017) «Έκθεση για τη συνοχή: Διδάγματα από την κρίση και συμπεράσματα για το μέλλον», Άρθρο στη «Ναυτεμπορική» της Κορίνας Κρέτσου, επιτρόπου Περιφερειακής Πολιτικής, <http://www.naftemporiki.gr/story/1284473/ekthesi-gia-ti-sunoxi-didagmata-apo-tin-krisi-kai-sumperasmata-gia-to-mellon>

και κλωνισμών²². Ωστόσο για να συμβεί αυτό θα πρέπει η Πολιτική Συνοχής να προσαρμοστεί στις διαμορφούμενες εξελίξεις, έτσι ώστε να καταστεί περισσότερο αποτελεσματική όσον αφορά την σύγκλιση των περιφερειακών ανισοτήτων εντός της ΕΕ²³.

1.1.3 Προτάσεις ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής

Στο πλαίσιο της εξέλιξης και προετοιμασίας της Πολιτικής Συνοχής για να ανταπεξέλθει αποδοτικότερα στις διαμορφούμενες νέες ανάγκες της προγραμματικής περιόδου 2014-2020, σχετικές συζητήσεις διαβούλευσης είχαν εκκινήσει ήδη από το 2011²⁴. Σχετικό κείμενο που προετοίμασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, συγκεντρώνοντας τα μέχρι εκείνη τη στιγμή αποτελέσματα των συζητήσεων, εστιάζει αφενός σε προτεινόμενες νομοθετικές προσαρμογές για την μετέπειτα εξέλιξη της Πολιτικής και αφετέρου σε προτάσεις διαμόρφωσης του Γενικού Κανονισμού των ΕΔΕΤ. Τα παραπάνω στόχευαν στον καθορισμό των κατευθύνσεων δραστηριοποίησης του συνόλου της Πολιτικής και των επιμέρους ταμείων για τη νέα προγραμματική περίοδο και οδήγησαν στην διαμόρφωση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου που αναφέρθηκε προηγουμένως. Όσον αφορά τους κοινούς κανόνες των ΕΔΕΤ προτάθηκε μια σειρά κατευθύνσεων που αφορούσαν την ίδρυση εταιρικής σχέσης, την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, τη συμφωνία με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, την προώθηση της ισότητας των φύλων, την αντιμετώπιση κάθε είδους διακρίσεων και τέλος τη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι σημαντικότερες μεταβολές σε σχέση με τις προηγούμενες περιόδους αφορούσαν τα εξής:

- Την εστίαση στους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη
- την πρόβλεψη για επιβράβευση της επίτευξης επιδόσεων
- τη στήριξη ολοκληρωμένων συστημάτων προγραμματισμού
- την εστίαση στην παραγωγή αποτελεσμάτων και στην παρακολούθηση της προόδου
- την περαιτέρω ενίσχυση εδαφικής συνοχής και τέλος
- την προσπάθεια απλούστευσης των διαδικασιών εφαρμογής.

Ορίστηκαν επίσης προτάσεις εξέλιξης των γενικών διατάξεων για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το Ταμείο Συνοχής, καθορίζοντας τις κατευθύνσεις της γεωγραφικής τους κάλυψης βάσει του αναπτυξιακού επιπέδου των ευρωπαϊκών περιφερειών, της υλοποίησης των προγραμμάτων τους με έμφαση στα αποτελέσματα, τον εκσυγχρονισμό των διαδικασιών διαχείρισης και ελέγχου και την σταδιακή μετάβαση στην ψηφιακή διαχείριση δεδομένων (e-cohesion). Επιπρόσθετα, για κάθε ταμείο ξεχωριστά ορίστηκαν επίσης προτάσεις διαμόρφωσης των αρχών λειτουργίας τους. Πιο συγκεκριμένα ορίστηκαν προτάσεις σχετικά με τη θεματική κατεύθυνση της στόχευσής τους και την κατανομή των διαθέσιμων πόρων

²² Κούτρα Α. (2017) «Ευρωπαϊκές περιφέρειες: Η Πολιτική Συνοχής αποτελεί κύριο πυλώνα της ΕΕ και δεν μπορεί να αντικατασταθεί μελλοντικά», Άρθρο στο euractiv.gr, 12 Μαΐου 2017, (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/news/evropaikes-periferies-i-politiki-synochis-apoteli-kyrio-pylona-tis-ee-ke-den-bori-na-antikatastathi-mellontika>)

²³ Παπαδάκη Ο. (2013) «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης»

²⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) «Πολιτική Συνοχής 2014-2020 – Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση», Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

τους (όπως αναλύθηκε σε προηγούμενη ενότητα), την ενίσχυση της εδαφικής συνοχής και της εταιρικής σχέσης, την έμφαση στην επίτευξη αποτελεσμάτων, την απλούστευση των διαδικασιών υλοποίησης και της χρήσης χρηματοπιστωτικών μέσων. Τέλος, σημειώνεται ότι σχετικά με την εδαφική συνεργασία, εκτός των θεματικών στόχευσης, διατυπώθηκαν επίσης αντίστοιχες προτάσεις, ενώ πιο συγκεκριμένα για τον ΕΟΕΣ προτάθηκε η επίτευξη απλούστερης σύστασης και συμμετοχής των μελών του και η επανεξέταση του αντικειμένου και των κανόνων λειτουργίας του.

Πέραν των παραπάνω, τα οποία αποτέλεσαν τα στοιχεία τροφοδότησης της διαμόρφωσης της Πολιτικής Συνοχής της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2014-2020, κατά τη διάρκεια και υλοποίηση της τελευταίας έχει ήδη ξεκινήσει συζήτηση για ενδεχόμενη εφαρμογή περαιτέρω προσαρμογών με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της Πολιτικής Συνοχής για την επίτευξη της σύγκλισης μεταξύ των κρατών μελών και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη εξάλειψη των περιφερειακών ανισοτήτων εντός ΕΕ.

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί η κατάρτιση τα τελευταία χρόνια του «Ευρωπαϊκού Σχεδίου για την Ευρώπη» (γνωστό και ως «Σχέδιο Γιούνκερ»)^{25,26}, το οποίο υλοποιείται παράλληλα με την Πολιτική Συνοχής της περιόδου 2014-2020 με κύριο στόχο την ανάκαμψη των επενδύσεων που σημείωσαν κάμψη λόγω της οικονομικής κρίσης²⁷. Ειδικότερα, το Σχέδιο Γιούνκερ έχει τρεις στόχους:

- Την εξάλειψη των εμποδίων υλοποίησης επενδυτικών έργων
- Την τεχνική υποστήριξη προώθησης τους και
- Την αποτελεσματικότερη χρήση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.

Οι παραπάνω στόχοι υλοποιούνται μέσω:

- του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΤΣΕ), με στόχο την ενεργοποίηση των ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ).
- τον Ευρωπαϊκό Κόμβο Επενδυτικών Συμβουλών και την Ευρωπαϊκή Πύλη Επενδυτικών Έργων, δομές που στοχεύουν στην υποστήριξη της υλοποίησης επενδυτικών έργων και αξιοποίηση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.
- την αντιμετώπιση των εμποδίων της επιχειρηματικής δραστηριοποίησης και επέκτασης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η αποδοτικότητα της έως τώρα προσπάθειας κρίνεται ιδιαίτερα υψηλή. Μάλιστα η χώρα μας κατατάσσεται στη δεύτερη θέση μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά την ενεργοποίηση επενδυτικών κεφαλαίων (ακολουθώντας την Εσθονία), ενώ μια σειρά αναλύσεων καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι σημειώνεται ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσής της. Πιο συγκεκριμένα συμπεραίνουν ότι τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα του ΕΤΣΕ είναι

²⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014) «Η ΕΕ ξεκινά επενδυτική επίθεση για την τόνωση της απασχόλησης και της οικονομικής ανάπτυξης», Στρασβούργο, Δελτίο Τύπου της 26 Νοέμβριος 2014

²⁶ griechenland.ahk.de – Ιστοσελίδα Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου

²⁷ ec.europa.eu

ιδιαίτερα ενθαρρυντικά όσον αφορά την πρόσβαση σε ιδιωτικούς επενδυτικούς πόρους (επενδύσεις συνολικού ύψους 154 δις. ευρώ έως το 2016)^{28,29,30,31,32}. Μάλιστα επιστρέφοντας στην ανάλυση των προτάσεων που έχουν καταγραφεί για την Πολιτική Συνοχής, στην κατεύθυνση αυτή κινείται και η πρόταση περί σύνδεσης του ΕΤΣΕ με τα ΕΔΕΤ της Πολιτικής Συνοχής, η οποία έχει εγείρει σχετική συζήτηση αντικρουόμενων απόψεων.

Ο Michael Schneider³³ σε σχετική του παρέμβαση τον Νοέμβριο του 2016³⁴ αναφέρθηκε σε σχετική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Επιτροπής των Περιφερειών για απλούστευση του δημοσιονομικού κανονισμού (Omnibus)³⁵. Διατύπωσε την άποψη ότι σαφώς η Πολιτική Συνοχής είναι αναγκαία και κρίσιμη για το μέλλον της ΕΕ, εκφράζοντας επίσης την πεποίθηση ότι η σημερινή της μορφή είναι κατάλληλη, παρόλο που θα μπορούσαν να γίνουν ορισμένες βελτιώσεις και μεταβολές στα πλαίσια της αντιμετώπισης έκτακτων προκλήσεων (π.χ. προσφυγική κρίση). Συνέχισε σημειώνοντας ότι παρότι είναι ακόμα αρκετά νωρίς για να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με τις παρεμβάσεις της κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, θα έπρεπε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στην ευελιξία της Πολιτικής και στην άρση της πολυπλοκότητας του ρυθμιστικού πλαισίου των ΕΔΕΤ και της γραφειοκρατίας των διαδικασιών, παράγοντες που δημιουργούν κωλύματα, καθυστερήσεις υλοποίησης, καθώς επίσης ασάφεια και αμφιβολία στις κατά τόπους διαχειριστικές αρχές. Όσον αφορά την καταγεγραμμένη πρόταση περί σύνδεσης της Πολιτικής Συνοχής και των ΕΔΕΤ με το ΕΤΣΕ, σημειώνει ότι λόγω της διαφορετικής φύσης τους καταλληλότερη θα ήταν η επιλογή αλληλοσυμπλήρωσης και συνέργειας μεταξύ τους και στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να γίνουν σχετικά βήματα αποσαφήνισης του τρόπου με τον οποίο είναι δυνατός ο συνδυασμός τους, ενώ επίσης κρίσιμη θεωρείται η αντιμετώπιση των παρατηρούμενων γεωγραφικών ανισομερειών της λειτουργίας του ΕΤΣΕ καθώς ορισμένες περιοχές έχουν χαμηλή συμμετοχή στην υλοποίηση έργων μέσω αυτού (π.χ. Ανατολική Γερμανία).

²⁸ www.antagonistikotita.gr

²⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) «Κατάσταση της Ένωσης 2016: Ενίσχυση των ευρωπαϊκών επενδύσεων για την απασχόληση και την ανάπτυξη», Στρασβούργο, Δελτίο Τύπου της 14 Σεπτεμβρίου 2016

³⁰ European Commission (2016) «Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Investment Plan for Europe: evaluations give evidence to support its reinforcement»

³¹ European Investment Bank (2016) «Operations Evaluation - Evaluation of the functioning of the European Fund for Strategic Investments (EFSI)», September 2016

³² Ernst and Young (2016) «Ad-hoc audit of the application of the Regulation 2015/1017 (the EFSI Regulation)», Final Report - 14 November 2016

³³ πρόεδρος του ΕΛΚ στην Επιτροπή των Περιφερειών

³⁴ Αντωνόπουλος Ρ. (2016) «Schneider: Αναγκαία η περαιτέρω αξιοποίηση του ΕΤΣΕ στην Πολιτική Συνοχής» Άρθρο στο euractiv.gr, 17 Νοεμβρίου 2016, (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/interview/schneider-anagkea-i-peretero-axiopiisi-tou-etse-stin-politiki-synochis>)

³⁵ European Commission (2016) «Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the financial rules applicable to the general budget of the Union and amending Regulation (EC) No 2012/2002, Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) 1301/2013, (EU) No 1303/2013, EU No 1304/2013, (EU) No 1305/2013, (EU) No 1306/2013, (EU) No 1307/2013, (EU) No 1308/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, (EU) No 652/2014 of the European Parliament and of the Council and Decision No 541/2014/EU of the European Parliament and of the Council», Brussels, 14.9.2016, COM(2016) 605 final

Σε συνάντηση της Επιτροπής Περιφερειακής Ανάπτυξης (REGI) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που διενεργήθηκε το Μάρτιο του 2017³⁶ τέθηκε και πάλι επί τάπητος το ζήτημα της σύνδεσης του ΕΤΣΕ με τα ΕΔΕΤ της Πολιτικής Συνοχής. Αρχικά η κα Constanze Krehl³⁷ αναφέρθηκε και αυτή στην σημασία της απλοποίησης και αποσαφήνισης των διαδικασιών, του δημοσιονομικού κανονισμού και της Πολιτικής Συνοχής, η οποία όμως κατά τη γνώμη της δεν θα πρέπει να επηρεάσει τις διαδικασίες της τρέχουσας περιόδου. Εξέφρασε όμως τον προβληματισμό της ως προς τον τρόπο σύνδεσης των ΕΔΕΤ με το ΕΤΣΕ, καθώς όπως επισημαίνει προς το παρόν «δεν εγγυάται η συμμετοχή στο ΕΤΣΕ κρατών μελών που έχουν συμβάλλει χρηματοδοτικά σε αυτό». Την άποψη αυτή επικρότησε ο κ. Lambert van Nistelrooij³⁸ σημειώνοντας ότι κατά τη γνώμη του θα πρέπει «στο τέλος της ημέρας τα χρήματα να επιστρέφουν στις χώρες που τα έδωσαν».

Σε γενικές γραμμές, όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, βασικός στόχος της Πολιτικής Συνοχής διαχρονικά είναι η σύγκλιση του αναπτυξιακού επιπέδου των ευρωπαϊκών περιφερειών, μέσω της αναδιανομής του παραγόμενου πλούτου από τις περισσότερες στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, καθιστώντας φανερό την ιδιαίτερη σημασία της αλληλεγγύης τόσο ως βασικό συστατικό της Πολιτικής Συνοχής όσο και του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Ωστόσο παρατηρείται ότι εντός της ΕΕ υπάρχουν ισχυρές απόψεις ενάντια στην αλληλεγγύη των κρατών μελών, οι οποίες έχουν ενταθεί ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια της οικονομικής κρίσης. Επιπρόσθετα τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μια μεταβολή του κύριου αυτού στόχου της Πολιτικής Συνοχής, από την ενίσχυση της ανάπτυξης των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της Ένωσης στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του συνόλου της ΕΕ. Η αποδυνάμωση αυτή που υπέστη η Πολιτική Συνοχής μετριάστηκε εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από την ενίσχυση της «έξυπνης εξειδίκευσης» και των σχετικών στρατηγικών της.

1.2 Οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης ως προϋπόθεση της Πολιτικής Συνοχής για την προγραμματική περίοδο 2014-2020

Στο πλαίσιο της αποδοτικότερης αξιοποίησης των έτσι κι αλλιώς περιορισμένων χρηματοδοτικών πόρων, κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020 στην Πολιτική Συνοχής συμπεριλήφθη ως βασική προϋπόθεση η κατάρτιση εθνικών (ανά κράτος μέλος) και περιφερειακών Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση. Οι στρατηγικές αυτές στοχεύουν στην αναγνώριση των εθνικών και περιφερειακών δραστηριοτήτων που παρουσιάζουν ή είναι σε θέση μελλοντικά να παρουσιάσουν ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και τελικά στην αξιοποίηση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων στις δραστηριότητες αυτές, ώστε να προωθηθεί η επίτευξη βέλτιστου αναπτυξιακού αποτελέσματος³⁹. Πιο συγκεκριμένα, οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση στοχεύουν στον οικονομικό μετασχηματισμό και την πρόωθηση της ανάπτυξης μέσω:

³⁶ Κούτρα Α. (2017) «Προβληματισμός στο ΕΚ για τη σύνδεση Πολιτικής Συνοχής-Σχεδίου Γιούνκερ», Άρθρο στο [euractiv.gr](https://www.euractiv.gr), 7 Μαρτίου 2017, (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/news/provlimatismos-sto-ek-gia-ti-syndesi-politikis-synochis-schediou-giounker>)

³⁷ Ομάδα Σοσιαλιστών και Δημοκρατών (S&D) του Κοινοβουλίου

³⁸ Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (EPP)

³⁹ www.espa.gr

- Διοχέτευσης των επενδυτικών προσπαθειών και των χρηματοδοτικών πόρων σε τομείς προτεραιότητας και της αντιμετώπιση αναπτυξιακών προκλήσεων, με έμφαση στη γνώση και την καινοτομία.
- Αξιοποίησης ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και δυνατοτήτων των κρατών μελών και των περιφερειών τους.
- Ενίσχυσης και προώθησης της καινοτομίας και των ιδιωτικών επενδύσεων
- Περαιτέρω ενεργοποίησης των εμπλεκόμενων
- Εφαρμογής αξιόπιστων συστημάτων παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Στη χώρα μας, όπως θα αναλυθεί και σε επόμενη ενότητα, η εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αναγνωρίζει και στοχεύει στους ακόλουθους δυναμικούς κλάδους άμεσης προτεραιότητας και αναμενόμενης μεγαλύτερης απόδοσης όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη:

- Αγρο-διατροφή
- Υγεία – Φάρμακα
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (ΤΠΕ)
- Ενέργεια
- Περιβάλλον και Βιώσιμη Ανάπτυξη
- Μεταφορές
- Υλικά – Κατασκευές
- Τουρισμός – Πολιτισμός - Δημιουργική βιομηχανία.

1.2.1 Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο που διέπει την «Έξυπνη Εξειδίκευση»

Η στόχευση στην «έξυπνη εξειδίκευση» καθώς επίσης η προϋπόθεση κατάρτισης εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών προβλέπεται από τον Κανονισμό ΕΕ 1301/2013⁴⁰. Σύμφωνα με τις διατάξεις του «η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί το σύνολο των εθνικών και περιφερειακών στρατηγικών που καθορίζουν προτεραιότητες στο πλαίσιο της δημιουργίας συγκριτικού πλεονεκτήματος μέσω της ανάπτυξης και σύνδεσης των δυνάμεων έρευνας και καινοτομίας και των επιχειρηματικών αναγκών με στόχο την αξιοποίηση των παρατηρούμενων ευκαιριών και οικονομικών εξελίξεων με ορθολογικό τρόπο, ενώ ταυτόχρονα αποφεύγεται η αλληλεπικάλυψη και ο κατακερματισμός των προσπαθειών...». Επίσης σημειώνεται σχετικά «...η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης δύναται να λάβει τη μορφή ή να συμπεριληφθεί σε μια αντίστοιχη εθνική ή περιφερειακή στρατηγική έρευνας και καινοτομίας.....Οι στρατηγικές θα πρέπει να καταρτίζονται με την εμπλοκή εθνικών και περιφερειακών διαχειριστικών αρχών και λοιπών εμπλεκόμενων φορέων όπως πανεπιστημιακά και άλλα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς επίσης παραγωγικοί και κοινωνικοί εταίροι σε διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης».

Η κατάρτιση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελεί, ταυτόχρονα με την κατάρτιση και υλοποίηση των εθνικών Προγραμμάτων Μεταρρύθμισης για τον καθορισμό και ενίσχυση της διενέργειας ιδιωτικών ερευνητικών και πρωτοβουλιών παραγωγής καινοτομίας, προϋπόθεση για την αποτελεσματική επίτευξη των τιθέμενων ειδικών στόχων

⁴⁰ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006

όλων των επενδυτικών προτεραιοτήτων της περιόδου 2014-2020 που αντιστοιχούν στο γενικότερο Θεματικό Στόχο 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας». Για το λόγο αυτό ορίζεται ότι θα πρέπει:

- Οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης να βασίζονται σε ανάλυση πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, ευκαιριών και απειλών (SWOT analysis) της υφιστάμενης κατάστασης των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας
- Να στοχεύουν στην προώθηση μέτρων παρέμβασης για την ενίσχυση των ιδιωτικών πρωτοβουλιών έρευνας, τεχνολογίας και ανάπτυξης
- Να προβλέπουν την εφαρμογή ενός συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης
- Να λειτουργούν ως εργαλείο κατανομής των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων που κατευθύνονται στην έρευνα και την καινοτομία και τέλος
- Να καταρτίζονται και να υλοποιούνται σε αρμονία με τις κατευθύνσεις και τους στόχους που τίθενται από τις πολιτικές της ΕΕ.

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι παρέχονται επιπλέον οδηγίες κατάρτισης για τις περιφερειακές στρατηγικές προαγωγής της καινοτομίας⁴¹, ενώ επίσης από τον Ιούνιο του 2011 λειτουργεί Πλατφόρμα Έξυπνης Εξειδίκευσης⁴², η οποία και προσφέρει μια ευρεία γκάμα υπηρεσιών υποστήριξης της κατάρτισης των στρατηγικών (οδηγίες, εκπαίδευση, υποστήριξη παρακολούθησης).

1.2.2 Η σημασία της «Έξυπνης Εξειδίκευσης» για την ανάπτυξη

Όπως προαναφέρθηκε, για να καταστεί αποδοτικότερη η κατανομή χρηματοδοτικών πόρων της περιόδου 2014-2020 στα πλαίσια του πεπερασμένου των διαθέσιμων χρηματοδοτικών πόρων και της μετρίασης των πολιτικών λιτότητας δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στις θεματικές δράσεις των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μεταξύ των οποίων είναι η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα και η προώθηση της καινοτομίας, η ενεργειακή αποδοτικότητα και οι ΑΠΕ. Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρει και η Παπαδάκη⁴³, προς αυτή την κατεύθυνση υιοθετήθηκε η εστίαση στην «έξυπνη εξειδίκευση», η οποία αναφέρεται στην αναγνώριση των δυναμικών κλάδων των εκάστοτε περιφερειών αναφοράς και την αξιοποίηση αυτής της δυναμικής, στη συγκέντρωση των προσπαθειών δημιουργίας ή ενίσχυσης των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων και την προώθηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητάς τους και συνάμα του συνόλου της ΕΕ.

Οι στόχοι της εστίασης στην «έξυπνη εξειδίκευση» είναι οι εξής⁴⁴:

A. Βασική στόχευση

Προώθηση της καινοτομίας ως περιφερειακή προτεραιότητα

⁴¹ European Commission (2012) «Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3)», Regional Policy Report, May 2012

⁴² <http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/>

⁴³ Παπαδάκη Ο. (2013) «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης»

⁴⁴ European Commission (2014) «National/Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3)», Cohesion Policy Report, March 2014

- Ολοκληρωμένη προσέγγιση και περιφερειακή εξειδίκευση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»

- Δημιουργία θέσεων εργασίας εντάσεως γνώσης, όχι μόνο σε περιοχές δυναμικής καινοτομίας αλλά και σε λιγότερο ανεπτυγμένες αγροτικές περιοχές

- Θεματική συγκέντρωση προσπαθειών και προσανατολισμός στην επίτευξη αποτελεσμάτων

Κατεύθυνση επενδύσεων και προώθηση συνεργειών

- Στόχευση αξιοποίησης συγκριτικών πλεονεκτημάτων και δυναμικών κλάδων με στόχο την σαφή ενίσχυση του αναπτυξιακού επιπέδου των περιφερειών

- Ενίσχυση της προστιθέμενης αξίας και της αποδοτικότητας των Κοινοτικών χρηματοδοτήσεων

- Προώθηση και ολοκλήρωση συνεργειών μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτικών και σχετικών χρηματοδοτήσεων

Βελτίωση διαδικασιών παραγωγής καινοτομίας

- Προώθηση έξυπνων στρατηγικών επιλογών βάσει των υφιστάμενων χαρακτηριστικών οικονομικής δραστηριότητας και δυναμικής των κλάδων της

- Διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του μίγματος της εφαρμοζόμενης πολιτικής όσον αφορά την επίτευξη των τιθέμενων στόχων π.χ. αύξηση επιχειρηματικότητας και ενεργοποίηση ιδιωτικών επενδυτικών πόρων

- Εφαρμογή και παρακολούθηση της εξέλιξης συγκεκριμένων δεικτών αποτελέσματος με σκοπό την ανατροφοδότηση των πολιτικών κατευθύνσεων

Ενίσχυση διακυβέρνησης και ενεργοποίηση εμπλεκόμενων φορέων

- Ενδυνάμωση αναπτυξιακού οράματος με την ενεργοποίηση εμπλεκόμενων φορέων π.χ. διασύνδεση επιχειρήσεων, προώθηση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και ενίσχυσης ανθρωπίνου δυναμικού

- Διασφάλιση διαδραστικότητας, περιφερειακής αναφοράς και κοινωνικής αποδοχής της διαδικασίας κατάρτισης των αποτελεσμάτων πάνω στα οποία θα βασιστεί η «έξυπνη εξειδίκευση»

B. Οικονομική στόχευση

Κατάρτιση και εφαρμογή στρατηγικών οικονομικής προσαρμογής

- Προώθηση ολοκληρωμένης εδαφικής προσέγγισης με στόχο την προσαρμογή στα κατά τόπους χαρακτηριστικά και τρόπους προαγωγής της τοπικής καινοτομίας και ανάπτυξης

- Συγκεκριμένα: α) προώθηση προστιθέμενης αξίας παραδοσιακών κλάδων, β) εκσυγχρονισμός και εισαγωγή νέων τεχνολογιών, γ) διαφοροποίηση τεχνολογικών και υφιστάμενων εξειδικεύσεων, ε) αξιοποίηση νέων μορφών καινοτομίας π.χ. κοινωνική καινοτομία

Αντιμετώπιση κοινωνικοοικονομικών μεταβολών

- Προσαρμογή στον συνεχώς εξελισσόμενο διεθνή ανταγωνισμό ικανοτήτων, ιδεών και

κεφαλαίου και αντιμετώπιση αποκλεισμού περιοχών λόγω περιορισμένων πόρων και πολιτικών λιτότητας

- Αντιμέτωπιση κοινωνικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών και ενεργειακών προκλήσεων π.χ. δημογραφικές εξελίξεις, αποδοτικότητα πόρων, ενεργειακή ασφάλεια κλπ

Ένταξη περιφερειών στα κανάλια των διεθνών επενδύσεων

- Ενίσχυση της θέσης των περιφερειών στις διεθνείς αγορές και αλυσίδες αξίας
- Προσέλκυση επενδυτικού ενδιαφέροντος και ιδιωτικών πρωτοβουλιών στο πλαίσιο συμμετοχής στη διαμόρφωση και ενίσχυση της εκάστοτε περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

Ενίσχυση εσωτερικών και εξωτερικών περιφερειακών δικτύσεων

- Προώθηση της δημιουργίας και ανάπτυξης συνεργατικών σχηματισμών (clusters), δικτύσεων μεταξύ επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων και άλλων φορέων στα πλαίσια της παραγωγής και αξιοποίησης της καινοτομίας
- Βελτίωση δικτύσεων και συνεργασιών με φορείς εκτός της περιφέρειας τους π.χ. συνεργατικούς σχηματισμούς και δρώντες καινοτομίας άλλων περιφερειών

Αποφυγή επικαλύψεων και στείρας αναπαραγωγής αναπτυξιακών στρατηγικών

- Υιοθέτηση αναπτυξιακών πολιτικών προσαρμοσμένων στα τοπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες

Δημιουργία κρίσιμης μάζας αξιοποιήσιμων πόρων

- Η στήριξη της καινοτομίας δύναται να συμβάλει στη δημιουργία ενός ικανοποιητικού κρίσιμου επιπέδου ενίσχυσης του ανθρωπίνου δυναμικού και των ερευνητικών υποδομών παραγωγής γνώσης

Προώθηση διάχυσης γνώσης και τεχνολογική διαφοροποίηση

- Εισαγωγή νέων τεχνολογιών σε παραδοσιακά δυναμικούς οικονομικούς κλάδους και διαφοροποίηση των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών τους
- Διάχυση γνώσης μεταξύ άμεσα ή έμμεσα σχετιζόμενων κλάδων και οικονομικών δραστηριοτήτων

Προϊόν αυτής της στόχευσης στην «έξυπνη εξειδίκευση» και ταυτόχρονα εργαλείο εφαρμογής της είναι οι καταρτιζόμενες εθνικές και περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης. Κατά την κατάρτισή τους καλούνται να ενεργοποιηθούν διάφορες εμπλεκόμενες δυνάμεις όπως ο επιχειρηματικός κόσμος της εκάστοτε περιοχής και οι ερευνητικοί και πανεπιστημιακοί φορείς, τροφοδοτώντας τις στρατηγικές «από κάτω προς τα πάνω» (bottom-up ανάπτυξη) και προσφέροντας δυνατότητες ενδελεχούς ανάλυσης των αναπτυξιακών και οικονομικών χαρακτηριστικών καταλήγοντας σε σχέδια δράσης περαιτέρω ενίσχυσης των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της εκάστοτε περιφέρειας αναφοράς (ή κράτους μέλους). Στο πλαίσιο αυτό οι Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ένταξη στα ευρωπαϊκά κανάλια χρηματοδότησης μέσω των ΕΔΕΤ και την εξασφάλιση της μεγαλύτερης δυνατής αποδοτικότητας των

κατανεμόμενων πόρων⁴⁵. Οι κατευθύνσεις και τα σχέδια δράσης που προκύπτουν από τις Στρατηγικές αυτές προωθούνται βάσει των παρακάτω «Εμβληματικών Πρωτοβουλιών», οι οποίες αντιστοιχούν στις θεματικές της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020», αποτελώντας το κοινό σημείο εκκίνησης του συνόλου των Στρατηγικών των κρατών μελών και των ευρωπαϊκών περιφερειών.

Πίνακας 2: Εμβληματικές πρωτοβουλίες Στρατηγικής «Ευρώπη 2020» και αντιστοίχιση με τον στόχο της «Έξυπνης Εξειδίκευσης»⁴⁶

Στόχοι «Έξυπνης Εξειδίκευσης»	Εμβληματικές πρωτοβουλίες Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»
Έξυπνη Ανάπτυξη	Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη
	Ένωση Καινοτομίας
	Νεολαία σε κίνηση
Βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη	Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της
	Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης
Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς	Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας
	Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας

Πηγή: Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Πιο συγκεκριμένα η στόχευση των εμβληματικών πρωτοβουλιών έγκειται στα εξής^{47,48}:

A. Έξυπνη ανάπτυξη

- Ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη⁴⁹: Στοχεύει στην περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίηση ψηφιακών υπηρεσιών και την ενίσχυση της διεξδυτικότητας των νέων Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), βρίσκοντας εφαρμογή σε πλειάδα τομέων και παρουσιάζοντας προοπτικές σημαντικής ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής δραστηριότητας.
- Ένωση Καινοτομίας⁵⁰: Αφορά την ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και της καινοτομίας. Πιο συγκεκριμένα στοχεύει στην παραγωγή νέας γνώσης, στη δημιουργικότητα και την πολυμορφία, στην αξιοποίηση των επιχειρηματικών δυνατοτήτων και του υφιστάμενου ερευνητικού δυναμικού και στην περαιτέρω

⁴⁵ European Commission (2014) «National/Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3)», Cohesion Policy Report, March 2014

⁴⁶ ec.europa.eu

⁴⁷ Βλ. ο.π.

⁴⁸ Παπαδάκη Ο. (2013) «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης»

⁴⁹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2015) «Έκθεση σχετικά με ένα νέο ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»

⁵⁰ European Commission (2010) «Communication from the commission to the European parliament, the council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions», Brussels, 6.10.2010 COM(2010) 546 final

ενίσχυση της ενασχόλησης νέων ερευνητών. Ωστόσο συναντούνται εμπόδια που σχετίζονται αφενός με την υποχρηματοδότηση διαδικασιών (π.χ. εκπαιδευτικά συστήματα, δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας κλπ) και αφετέρου με τους περιορισμούς που προέρχονται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Ο στόχος αφορά, όπως γίνεται κατανοητό, σε σημαντικό βαθμό την επικαιροποίηση του ευρωπαϊκού πλαισίου έρευνας και καινοτομίας⁵¹.

- Νεολαία σε κίνηση⁵²: Αφορά την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων και την ενίσχυση της απασχόλησης, μέσω προγραμμάτων κατάρτισης και της ενίσχυσης των ικανοτήτων τους και της περαιτέρω ενεργοποίησής τους, στα πλαίσια της εξασφάλισης υποτροφιών και της αξιοποίησης των δυνατοτήτων κινητικότητας για σπουδές εντός της ΕΕ.

B. Διατηρήσιμη οικονομική ανάπτυξη

- Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους της: Αναφέρεται στην προώθηση της αειφορικής διαχείρισης των πόρων και την επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού αποτελεσματικότητάς τους, στοχεύοντας ταυτόχρονα στην σταδιακή μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- Μια βιομηχανική πολιτική για την εποχή της παγκοσμιοποίησης: Η επιχειρηματική δραστηριότητα εντός ΕΕ (εντός της οποίας περιλαμβάνεται και η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα) είναι κρίσιμο να παρουσιάζει δυνατότητες προσαρμογής, αξιοποίησης των θετικών εξελίξεων και αντιμετώπισης των δυσχερειών που προκύπτουν από τις συνεχείς μεταβολές της παγκοσμιοποίησης της οικονομίας. Στο πλαίσιο αυτό η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αναφέρεται στην ενίσχυση της προσαρμογής των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στα νέες διαμορφούμενες ανάγκες και πιο συγκεκριμένα στην προώθηση της βιωσιμότητας, της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας.

Γ. Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς

- Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας: Αφορά στην γενικότερη ενίσχυση της απασχόλησης του πληθυσμού των κρατών μελών της ΕΕ (στόχος 2020 για απασχόληση άνω του 75% του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 60 ετών), μέσω της ενίσχυσης του εκπαιδευτικού επιπέδου, την αύξηση του ποσοστού που φοιτούν στην ανώτατη εκπαίδευση, τον περιορισμό της σχολικής διαρροής, τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και την προώθηση δράσεων ανάπτυξης δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού.
- Ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατά της φτώχειας: Τέλος η έβδομη κατά σειρά πρωτοβουλία αφορά την αντιμετώπιση φαινομένων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού και την θέσπιση κανόνων αποδοτικότητας αξιοποίησης των διατιθέμενων πόρων που στοχεύουν στην ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση και την κοινωνική ασφάλιση.

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) «Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των Περιφερειών», Βρυξέλλες, 2.12.2011, COM(2011) 849 τελικό

⁵² ec.europa.eu

1.2.3 Υλοποίηση Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης σε ευρωπαϊκό επίπεδο

Στο πλαίσιο της παρακολούθησης και αξιολόγησης των κατευθύνσεων και της εξέλιξης υλοποίησης των εθνικών και περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης που καταρτίστηκαν και εφαρμόζονται σε επίπεδο κρατών μελών για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020, τα έτη 2014 έως 2016 διενεργήθηκε δημόσια διαβούλευση⁵³ μέσω: α) έρευνας πεδίου και συμπλήρωσης σχετικού ερωτηματολογίου (την περίοδο 23/12/2016 έως 24/03/2017), β) εκτεταμένου διαλόγου μεταξύ Επιτροπής και αρμοδίων αρχών, γ) αποτελέσματα μεμονωμένων ερευνών του Fraunhofer Institute (ISI) και δ) της αποδοχής υπομνημάτων αναφορών. Απώτερος στόχος της αποτέλεσε η συλλογή απόψεων και προτάσεων που τροφοδότησαν την κατανόηση των αντιμετωπιζόμενων προκλήσεων και την αναγνώριση καλών πρακτικών ενεργοποίησης των αρμόδιων περιφερειακών αρχών και λοιπών εμπλεκόμενων φορέων όσον αφορά την προώθηση δράσεων έρευνας και καινοτομίας. Αποδέκτες των ερωτηματολογίων της έρευνας ήταν πολίτες αλλά και φορείς. Πιο συγκεκριμένα στην έρευνα συμμετείχαν εκπρόσωποι φορέων όπως:

- Επιχειρηματικών κλάδων
- Οργανισμών επιχειρηματικής υποστήριξης και σχετικών συστάδων
- Δημοσίων διαχειριστικών αρχών
- Ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων
- Θερμοκοιτίδων επιχειρήσεων, μετόρων και επενδυτών καινοτομίας
- Δικτύων μεταφοράς τεχνολογίας και δικαιωμάτων ιδιοκτησίας
- Ερευνητών και σχετικών οργανισμών
- Οργανισμών κοινωνικής πρόνοιας με σκοπό την προαγωγή της κοινωνικής καινοτομίας
- Εμπορικών ενώσεων και επαγγελματικών συλλόγων.

Συνολικά συγκεντρώθηκαν εισροές αξιολόγησης πάνω από 120 έξυπνων στρατηγικών που τροφοδότησαν την κατανόηση των αποτελεσμάτων και εμποδίων που εμφανίστηκαν κατά την περίοδο υλοποίησης τους και των επιμέρους δράσεων/έργων που συμπεριλήφθηκαν σε αυτές, ενώ επίσης εκφράστηκαν και προτάσεις μελλοντικής εξέλιξης και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών. Τα αποτελέσματα των ενεργειών διαβούλευσης⁵⁴ φανέρωσαν την ιδιαίτερη σημασία της διαδικασίας όσον αφορά την επίτευξη των επιμέρους στόχων της εστίασης στην «έξυπνη εξειδίκευση», όπως π.χ. η επιχειρηματική ανακάλυψη, η προώθηση της καινοτομίας, της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και της διαπεριφερειακής συνεργασίας. Πιο συγκεκριμένα σημειώνονται τα εξής:

- ❖ Αυξανόμενη σημασία της εστίασης στην «έξυπνη εξειδίκευση» και της αποτελεσματικότητας της στη δημιουργία θέσεων εργασίας και την προώθηση της ανάπτυξης: Αποδείχθηκε ως κοινώς αποδεκτή η **εξελισσόμενη σημασία** της «έξυπνης εξειδίκευσης», της συνέχισης της επιχειρηματικής ανακάλυψης και της εξέλιξης της διαδικασίας παρακολούθησης καθ όλη την περίοδο εφαρμογής των στρατηγικών. Μάλιστα η ex-ante αξιολόγησή τους φάνηκε ότι **επηρέασε θετικά την εφαρμογή** των στρατηγικών, πέρα από την τυπική εκπλήρωση των προβλεπόμενων

⁵³ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/consultations/smart-specialisation/

⁵⁴ European Commission (2017) «Summary of the public consultation on Smart Specialisation: "A fresh approach to European growth and jobs through regional innovation strategies"», June 2017

προαπαιτούμενων. Επίσης οι στρατηγικές συνέβαλαν καθοριστικά στην **ορθότερη διακυβέρνηση** και **προώθηση των προσπαθειών** ενίσχυσης της καινοτομίας αλλά και στην **κατανόηση της σημασίας** και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων τους για την επιχειρηματικότητα, το ανθρώπινο κεφάλαιο, την εμπλοκή ερευνητικών φορέων κλπ. Η έρευνα πεδίου φανέρωσε επίσης την υψηλή σημασία των στόχων της οικονομικής προσαρμογής των περιφερειών και της αύξησης των διαθέσιμων πόρων για την καινοτομία, ενώ ιδιαίτερη σημασία σημειώθηκε στην ανάπτυξη των στρατηγικών «από κάτω προς τα πάνω» (Bottom-up). Τέλος η όλη διαδικασία ανέδειξε τη σημασία αφενός **συνεχούς διοικητικής υποστήριξης** της υλοποίησης των στρατηγικών και αφετέρου εστίασης στην «έξυπνη εξειδίκευση» **σε κάθε διοικητικό επίπεδο**, μεταξύ των οποίων και το αστικό επίπεδο το οποίο μάλιστα διαθέτει το κατάλληλο μέγεθος και δυνατότητες ορθολογικής προτεραιοποίησης. Σε κάθε περίπτωση είναι κοινώς αποδεκτή η συνέχιση της πρακτικής και η προώθηση μέτρων ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των στρατηγικών, καθώς κατανοείται η σημασία των μέχρι σήμερα επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

- ❖ Αποτελέσματα στα περιφερειακά συστήματα υποστήριξης της Έρευνας και Καινοτομίας (Ε&Κ): Τα μέχρι σήμερα καταγραφόμενα αποτελέσματα είναι σαφή και αφορούν κυρίως την **Βόρεια και Δυτική Ευρώπη** και δευτερευόντως την **Μεσόγειο, την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη**. Μάλιστα φαίνεται ότι οι **εξελίξεις υποστήριξης** είναι περιορισμένες, ενώ περιορισμένη είναι και η **εμπλοκή των πανεπιστημίων** ως ερευνητικά κέντρα. Βελτιώσεις σημειώθηκαν όσον αφορά την ανάπτυξη επιχειρήσεων και τη δικτύωση τους, την υποστήριξη καινοτόμων ιδεών βιομηχανικής έρευνας και σχεδίασης, την δημιουργία ερευνητικών και πειραματικών υποδομών και την πρόσβαση σε ερευνητικό δυναμικό. Αντιθέτως περιορισμένες ήταν οι εξελίξεις όσον αφορά την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία, την κάλυψη διοικητικών ελλείψεων, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας και αξιοποίησης, αλλά και τα εμπόδια κατά τις απαραίτητες διαδικασίες σύστασης των επιχειρήσεων.
- ❖ Συνεργασία μεταξύ φορέων εντός οικοσυστήματος καινοτομίας: Σημειώνεται **σταθερά θετική εξέλιξη όσον αφορά την εμπλοκή και ενεργοποίηση φορέων** και την συνεργασία μεταξύ τους και με τους ερευνητικούς πανεπιστημιακούς φορείς. Η εμπλοκή ωστόσο των τελευταίων παρουσιάζει σημαντικά ακόμα περιθώρια εξέλιξης, καθώς μέχρι σήμερα συμμετέχουν κυρίως ως φορείς παροχής γνώσης και όχι ως συνδιαμορφωτές των στρατηγικών. Επίσης βάσει των αποτελεσμάτων της έρευνας πεδίου υψηλά επίπεδα βελτίωσης των συνεργατικών σχέσεων σημειώνονται μεταξύ επενδυτών καινοτομίας και επιχειρηματικών συνδέσμων, συμβουλευτικών επιχειρήσεων, μεταποιητικών επιχειρήσεων κλπ. Αντιθέτως παρατηρήθηκαν **χαμηλά επίπεδα εμπλοκής των τελικών πελατών** των αναπτυσσόμενων καινοτομικών εφαρμογών, μεταξύ των οποίων και οι ξένες επιχειρήσεις.
- ❖ Διαπεριφερειακή συνεργασία: Η διαπεριφερειακή συνεργασία αναγνωρίζεται σε μεγάλο βαθμό ως **στρατηγική προτεραιότητα** και **σημαντική ευκαιρία**, αντιμετωπίζοντας ωστόσο **εμπόδια** και **ανάγκη υποστήριξης** των σχετικών πρωτοβουλιών. Η διαβούλευση μάλιστα ανέδειξε το ζήτημα ως συνεχές και σημαντική την στόχευση περί προετοιμασίας των περιφερειών και προσαρμογής της στρατηγικής τους σε συνάρτηση με τους στόχους και τις προτεραιότητες της «έξυπνης εξειδίκευσης». Μεταξύ των σημαντικότερων αντιμετωπιζόμενων εμποδίων περιλαμβάνονται η έντονη εσωστρέφεια ορισμένων περιφερειών, η

περιορισμένη δυνατότητα εμπλοκής του επιχειρηματικού κλάδου στις διαπεριφερειακές συνεργασίες και η αδυναμία αναγνώρισης κοινών χαρακτηριστικών μεταξύ των περιφερειών. Σε γενικές γραμμές προέκυψε το συμπέρασμα περαιτέρω αξιοποίησης και ενίσχυσης των δικτύων και σχηματισμών διαπεριφερειακής συνεργασίας, μέσω της σαφούς ενίσχυσης της δυνατότητας των επιχειρήσεων και λοιπών φορέων να συμμετάσχουν σε αυτά.

- ❖ Συνέργειες και συμπληρωματικότητα χρηματοδοτήσεων: Επίσης σημειώθηκε η ιδιαίτερη σημασία της **ενίσχυσης της συμπληρωματικότητας** των χρηματοδοτικών ταμείων, των σχετικών προγραμμάτων και των εθνικών πόρων στα πλαίσια εξασφάλισης **μεγαλύτερου βαθμού συνέργειας** των αναπτυξιακών τους προσπαθειών. Σχετικά προτάθηκε η επικαιροποίηση του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, αλλά και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των εφαρμοζόμενων μέτρων προώθησης της καινοτομίας και των μηχανισμών διάχυσης της. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης φανερώνουν ότι τελευταία έχει συντελεστεί πρόοδος όσον αφορά τις συνέργειες αυτές, ωστόσο σημειώνεται ότι για να ενισχυθεί περαιτέρω θα πρέπει να βελτιστοποιηθούν οι συμπληρωματικότητες και η δυνατότητα συνδυασμού διαφορετικών υποστηρικτικών μέτρων.
- ❖ Υποστήριξη στρατηγικών: Τέλος σημειώνεται ότι απαιτείται σημαντική **υποστήριξη των περιφερειακών αρχών** τόσο όσον αφορά την κατάρτιση όσο και την εφαρμογή των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Συγκεκριμένα προτάθηκαν μέτρα όπως η περαιτέρω κατάρτιση και ενίσχυση των ικανοτήτων των αρμοδίων υπαλλήλων, η μεταφορά καλών πρακτικών, η διενέργεια συνεργατικών ασκήσεων αξιολόγησης των προσπαθειών και η παρακολούθηση της εξέλιξης κοινών δεικτών αξιολόγησης. Μεταξύ των αποτελεσμάτων, αναφέρθηκε και πάλι η ιδιαίτερη σημασία της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων, αλλά επίσης η ιδιαίτερη σημασία αφενός της καλύτερης κατανόησης των εξελίξεων όσον αφορά τις νέες τεχνολογίες και των αγορών και αφετέρου της απλούστευσης των διοικητικών διαδικασιών και του θεσμικού πλαισίου που διέπει τις χρηματοδοτήσεις.

Σε γενικές γραμμές από την παρουσίαση το θεσμικού πλαισίου και των τελευταίων εξελίξεων που προηγήθηκε γίνεται φανερό αφενός η ιδιαίτερη σημασία της Πολιτικής Συνοχής για την κοινωνικοοικονομική συνοχή της ΕΕ (ως ουσιαστικά την επενδυτική πολιτική της για τα κράτη μέλη) και αφετέρου η ιδιαίτερη σημασία της εστίασης στην «έξυπνη εξειδίκευση» (ως επιμέρους στόχο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020»). Σε κάθε περίπτωση και παρόλα τα μέχρι τώρα αποτελέσματα που παρουσιάστηκαν παραπάνω, η συνέχιση και περαιτέρω ενίσχυση της προσπάθειας μέχρι σήμερα στόχευσης και προσπάθειας εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της έρευνας και καινοτομίας τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο κρίνεται επιτακτική. Ωστόσο η κατά τόπους εφαρμογή της στόχευσης θα πρέπει να λαμβάνει περισσότερο υπόψη τα τοπικά κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Ίσως μάλιστα η περιορισμένη αποτελεσματικότητα των στρατηγικών όσον αφορά τα Μεσογειακά κράτη μέλη να οφείλεται σε λανθασμένη αναγνώριση των δυνατοτήτων τους. Αυτό ακριβώς είναι και το ερώτημα στο οποίο καλούνται να απαντήσουν τα επόμενα κεφάλαια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 – Η εφαρμογή των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Ελλάδα

Το παρόν κατά σειρά δεύτερο κεφάλαιο της ερευνητικής εργασίας πραγματεύεται την εφαρμογή των ευρωπαϊκών κατευθύνσεων περί «έξυπνης εξειδίκευσης» στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα, έρχεται να προσφέρει στην προσπάθεια κατανόησης και επίλυσης του ερευνητικού ερωτήματος παρουσιάζοντας τον τρόπο με τον οποίο αξιοποιήθηκαν και εξειδικεύθηκαν οι ευρωπαϊκές κατευθύνσεις κατά την κατάρτιση και υλοποίηση της εθνικής και των περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Στο πλαίσιο αυτό, στη συνέχεια παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των στρατηγικών της περιόδου 2007-2013 αλλά και η αποδελτίωση του οράματος, των βασικών κατευθύνσεων και των στόχων αφενός της Εθνικής Στρατηγικής και αφετέρου τεσσάρων ακόμα χαρακτηριστικών περιπτώσεων Περιφερειακών Στρατηγικών της περιόδου 2014-2020. Το κεφάλαιο κλείνει με την ανάλυση της συνάφειας των Περιφερειακών Στρατηγικών με την γενικότερη Εθνική Στρατηγική.

2.1 Οι Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση της περιόδου 2014-2020 στην Ελλάδα

Πριν παρουσιαστεί η ανάλυση των στόχων και κατευθύνσεων της Εθνικής και των τεσσάρων επιλεγμένων Περιφερειακών Στρατηγικών, είναι κρίσιμη η παρουσίαση των βασικών αρχών των Στρατηγικών Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση που καταρτίστηκαν και εφαρμόστηκαν στη χώρα μας⁵⁵. Έτσι λοιπόν, για την εξειδίκευση των σχετικών ευρωπαϊκών κατευθύνσεων στη χώρα μας καταρτίστηκε μια εθνική και δεκατρείς επιμέρους περιφερειακές στρατηγικές (για κάθε μια από τις 13 επιμέρους Περιφέρειες της χώρας). Η γενικότερη Εθνική Στρατηγική καταρτίστηκε υπό την ευθύνη του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων και πιο συγκεκριμένα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ). Οι επιμέρους Περιφερειακές Στρατηγικές καταρτίστηκαν υπό την ευθύνη των κατά τόπους περιφερειακών αρχών, με τη συνολική επίβλεψη και υποστηρικτικό ρόλο στη διαδικασία να αναλαμβάνει το Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού και πιο συγκεκριμένα η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ). Στο πλαίσιο των στρατηγικών αυτών οι αρχές εκλήθησαν να αναγνωρίσουν τις δραστηριότητες και τους κλάδους που παρουσιάζουν ή δύναται να παρουσιάσουν ιδιαίτερα κρίσιμα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, με απώτερο στόχο την συγκέντρωση δυνάμεων (πόρων και δράσεων) για την αποτελεσματική ανάπτυξή τους.

Όσον αφορά το εφαρμοζόμενο σύστημα διακυβέρνησης συστάθηκαν:

α) το Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης⁵⁶, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων που λαμβάνουν μέρος στη κατάρτιση και υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, εκπρόσωποι της Ένωσης Περιφερειών, καθώς και άλλοι φορείς διοίκησης (κεντρικοί/περιφερειακοί έπειτα από πρόσκληση). Το Συμβούλιο, το οποίο είναι επιφορτισμένο με την έγκριση, παρακολούθηση και αναθεώρηση της στρατηγικής, συντονίζεται από το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης.

⁵⁵ <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>

⁵⁶ ΚΥΑ 76201/ΕΥΣΣΑ 1700/17.7.2015

β) δεκατρία Περιφερειακά Συμβούλια Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, τα οποία είναι επιφορτισμένα με την λήψη αποφάσεων για τις κατά τόπους περιφερειακές στρατηγικές. Η λειτουργία τους συνεπικουρείται από τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας.

2.2 Στόχοι και κατευθύνσεις Εθνικής και Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι κατευθύνσεις που ορίστηκαν για την έξυπνη εξειδίκευση τόσο εθνικά όσο και περιφερειακά (σε τέσσερις επιλεγμένες Περιφέρειες: Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Νοτίου Αιγαίου και Ιονίων Νήσων), όπως αυτές περιγράφονται στα αντίστοιχα κείμενα των ισχυόντων Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

2.2.1 Η Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης⁵⁷

Η Εθνική Στρατηγική στοχεύει (βάσει του διαμορφωμένου της αναπτυξιακού οράματος) στην *«...εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία για την άμβλυση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης με σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στον πολιτισμό. Επίσης, η στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης αναμένεται να συμβάλει στη δημιουργία σταθερών σχέσεων εργασίας και γενικότερα στη διαμόρφωση των κατάλληλων συνθηκών για την αποτελεσματική αξιοποίηση του ανθρωπίνου δυναμικού της χώρας».*

Το αναπτυξιακό όραμα αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Το παραπάνω όραμα αντιπροσωπεύει τις αναπτυξιακές δυναμικές και ανάγκες σε εθνικό επίπεδο με σκοπό την ανάπτυξη ενός νέου παραγωγικού μοντέλου, δίνοντας έμφαση στην ενίσχυση του συνολικού συστήματος καινοτομίας, στο ανθρώπινο δυναμικό, τις αμοιβαία

⁵⁷ ΦΕΚ 1862/27-8-2015 - Απόφαση αρ. 82193/ΕΥΣΣΑ 1810 «Έγκριση Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020»

επωφελείς συνεργασίες για παραγωγή γνώσης και την αξιοποίηση των διεθνών τεχνολογικών εξελίξεων. Σημαντικότερο ρόλο για τα παραπάνω καλούνται να λάβουν οι ερευνητικοί φορείς και τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας, ενώ σημαντική επίσης είναι η διασφάλιση της εγχώριας αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης με τη δημιουργία νέων φορέων έρευνας και την ανάληψη των συνθηκών αβεβαιότητας που χαρακτηρίζουν εξ ορισμού την ερευνητική δραστηριότητα.

Η Εθνική Στρατηγική έχει θέσει ορισμένους στόχους επίτευξης για το έτος 2020, οι οποίοι αφορούν τις υλοποιούμενες ερευνητικές επενδύσεις. Πιο συγκεκριμένα ορίζονται οι εξής στόχοι:

- Το ποσοστό των δαπανών για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ως προς το ΑΕΠ να ανέλθει στο 1,2% για το έτος 2020 (σε σχέση με το 0,8% του 2013)
- Το ποσοστό των δαπανών των επιχειρήσεων για έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη ως προς το ΑΕΠ να ανέλθουν στο 0,38% για το έτος 2020 (σε σχέση με το 0,27% του 2013).

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, η Εθνική Στρατηγική αναγνώρισε ότι η χώρα μας θα πρέπει να στοχεύσει στην μετατροπή των διαρθρωτικών αδυναμιών σε ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα και ενίσχυση της έρευνας και της καινοτομίας στους εξής κλάδους: α) Αγροδιατροφή, β) Βιοεπιστήμες και Υγεία - Φάρμακα, γ) Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών, δ) Ενέργεια, ε) Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη, στ) Μεταφορές και Εφοδιαστική αλυσίδα, ζ) Υλικά και Κατασκευές και η) Πολιτισμός, Τουρισμός και Πολιτιστικές Δημιουργικές βιομηχανίες. Για κάθε κλάδο η αρμόδια υπηρεσία (ΓΓΕΤ) δημιούργησε ξεχωριστή πλατφόρμα καινοτομίας.

Πίνακας 3: Στρατηγικές επιλογές, άξονες προτεραιότητας και κατηγορίες παρέμβασης Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

<i>Στρατηγικές επιλογές</i>	<i>1.Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της νέας γνώσης</i>	<i>2.Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία</i>	<i>3.Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία</i>
-----------------------------	--	--	--

Άξονες Προτεραιότητας	Κατηγορίες παρέμβασης		
<i>A. Ανάπτυξη δυναμικού (capacity building)</i>	1.α Ανάπτυξη δυναμικού ΕΤΑΚ στους τομείς εξειδίκευσης	2.α Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών	3.α Ενίσχυση μηχανισμών και θεσμικού πλαισίου
<i>B. Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ</i>	1.β Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας	2.β Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις	3.β Ενίσχυση της ζήτησης για καινοτομία από τη δημόσια διοίκηση

Γ. Μηχανισμοί και δομές υποστήριξης	1.γ Ενίσχυση (υπο)δομών δικτύωσης	2.γ Υποδομές και μηχανισμοί στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας	3.γ Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης
Δ. Εξωστρέφεια και δικτύωση	1.δ Διασύνδεση και συνεργασία σε ΕΤΑΚ	2.δ Επιχειρηματική εξωστρέφεια	3.δ Ανάπτυξη καινοτομικής κουλτούρας

Πηγή: www.espa.gr

Πιο συγκεκριμένα στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η εξειδίκευση των πεδίων παρέμβασης ανά κλάδο προτεραιότητας. Σημειώνεται ότι οι δράσεις περιφερειακού επιπέδου, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις, είναι είτε τοπικής εμβέλειας είτε περιορισμένου προϋπολογισμού. Επίσης στην περίπτωση που οι αντίστοιχες Περιφερειακές Στρατηγικές επιλέγουν τομείς προτεραιότητας διαφορετικούς της Εθνικής Στρατηγικής, τότε η χρηματοδότηση των σχετικών δράσεων υλοποιείται μόνο από τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Πίνακας 4: Πεδία παρέμβασης και επίπεδο αναφοράς ανά κλάδο προτεραιότητας Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Κλάδοι προτεραιότητας	Πεδία παρέμβασης	Επίπεδο αναφοράς (Εθνικό/Περιφερειακό)		
1	Αγροδιατροφή	Βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των αγροτικών προϊόντων φυτικής, ζωικής παραγωγής στις διεθνείς αγορές	Ε και Π	
		Βελτίωση της ανταγωνιστικής θέσης των ελληνικών τροφίμων στις διεθνείς αγορές		
		Αειφόρος ανάπτυξη της πρωτογενούς παραγωγής και μεταποίησης		
		Βελτίωση της κατανόησης της σχέσης ανάμεσα στη διατροφή, την υγεία και την ευεξία και τις συνέπειες για τα γεωργικά προϊόντα διατροφής και τα τρόφιμα		
2	Βιοεπιστήμες και Υγεία-Φάρμακα	Φαρμακευτικά προϊόντα και ιατρικές τεχνολογίες	Ε	
		Συστήματα, εφαρμογές και υπηρεσίες στο χώρο της υγείας		Ε και Π
		Διεύρυνση των αλυσίδων αξίας με ανάπτυξη αμφίδρομων διασυνδέσεων		
3	Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών	Τεχνολογίες διαχείρισης περιεχομένου και πληροφοριών	Ε και Π	
		Διαδίκτυο του μέλλοντος		Ε
		ΤΠΕ σε οριζόντιες δραστηριότητες		
		Ρομποτική		
		Εργαστάσια του μέλλοντος		

4	Ενέργεια	Εφαρμογές σε τομείς προτεραιότητας	
		Εξαρτήματα και συστήματα	
		Τεχνολογίες για την εξοικονόμηση ενέργειας	Ε και Π
		Τεχνολογίες παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας από ΑΠΕ	
		Έξυπνα δίκτυα και συστήματα μεταφοράς και διανομής	Ε
		Μείωση των επιπτώσεων από τη χρήση συμβατικών καυσίμων	
		Επιστημονική και τεχνολογική (Ε&Τ) υποστήριξη της δημόσιας ενεργειακής πολιτικής	
5	Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη – Κλιματική αλλαγή	Διαχείριση αποβλήτων	Ε και Π
		Πρόληψη, προστασία και αποκατάσταση αέρα, εδαφών, υπόγειων υδάτων και θαλάσσιου περιβάλλοντος	Ε
		Κλιματική αλλαγή	
		Πρότυπα συστήματα παρακολούθησης και μέτρησης περιβαλλοντικών επιπτώσεων	
6	Μεταφορές και εφοδιαστική αλυσίδα (logistics)	Ανάπτυξη ευφώνυ υποδομών και συστημάτων μεταφορών	Ε και Π
		Ενίσχυση του συστήματος εμπορευματικών μεταφορών και εφοδιαστικής αλυσίδας με σκοπό την αύξηση της προστιθέμενης αξίας και της ανταγωνιστικότητας	Ε
		Αειφορία και βιωσιμότητα στις μεταφορές	
		Ενίσχυση της διατροφικότητας και της αυτονομίας στις αστικές μεταφορές επιβατών και εμπορευμάτων	
		Αύξηση της προσβασιμότητας και της εδαφικής συνοχής του Ελλαδικού χώρου	
7	Υλικά - Κατασκευές	Βελτίωση διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα υλικών – κατασκευών, σε ένα περιβάλλον όπου ο ανταγωνισμός νοείται σε όρους ποιότητας και όχι κόστους	Ε και Π
		Ενίσχυση της αριστείας και της παραγωγής νέας γνώσης στους τομείς προτεραιότητας των υλικών – κατασκευών που θα τροφοδοτήσει την ερευνητική προσπάθεια των επιχειρήσεων μέσα από τη συνεργασία τους με εκπαιδευτικούς και ερευνητικούς φορείς	
		Αύξηση της διεύθυνσης των υλικών – κατασκευών στην ελληνική οικονομία και κοινωνία για τη δημιουργία επαρκούς ζήτησης για τη σχετική ελληνική βιομηχανία	
8	Πολιτισμός – Τουρισμός – Πολιτιστικές και Δημιουργικές	Ενίσχυση της καινοτομίας για τη διαμόρφωση νέων προϊόντων και υπηρεσιών για τον επισκέπτη αρχαιολογικών χώρων /μουσείων/ συλλογών και άλλων πόλων και εκδηλώσεων πολιτιστικής δραστηριότητας	Ε και Π

Βιομηχανίες

Αξιοποίηση υποδομών καινοτομίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση εξειδικευμένων υπηρεσιών περιεχομένου και εκπαιδευτικών διαδραστικών εφαρμογών για χώρους πολιτισμού

Πρώθηση και ενίσχυση της ψηφιακής επιχειρηματικότητας στους τομείς του Πολιτισμού, του Τουρισμού και των ΠΔΒ

Ανάδειξη της αριστείας σε τομείς εξειδίκευσης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του σύγχρονου πολιτισμού, παραγωγή νέας γνώσης και άνοιγμά της στη δημιουργική οικονομία

Παροχή ολοκληρωμένων υπηρεσιών καινοτομίας μέσω της ενίσχυσης της ικανότητας φορέων Ε&Κ και του σχηματισμού «δικτύων γνώσης» που θα υποστηρίξουν την ευρύτερη οικονομική δραστηριότητα και θα ενισχύσουν εξωστρεφείς ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στους τομείς Πολιτισμού – Τουρισμού - ΠΔΒ

Ανάπτυξη αντίστοιχων δεξιοτήτων / κάλυψη αντίστοιχων εκπαιδευτικών αναγκών για τη δημιουργική οικονομία

Ενθάρρυνση της ανοικτής καινοτομίας για τη διαφοροποίηση του πολιτιστικού προϊόντος και υπηρεσιών καθώς και την ενσωμάτωση της καινοτομίας στις ειδικές μορφές τουρισμού, με τη συμβολή των ΠΔΒ

Ενίσχυση διεπιστημονικών συνεργασιών και συμπράξεων δημοσίων και ιδιωτικών φορέων έρευνας/καινοτομίας σε περιβάλλον φυσικών και εικονικών living labs

Π

Πηγή: ΦΕΚ 1862/27-8-2015

2.2.2 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας⁵⁸

Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, ανέρχεται στους 547.390 μόνιμους κατοίκους, σημειώνοντας ελαφρά μείωση 1,9% την περίοδο 2001-2011). Η ΠΕ Εύβοιας αποτελεί τη μεγαλύτερη σε πληθυσμό ΠΕ (38,5% του συνολικού πληθυσμού), ενώ ακολουθούν οι ΠΕ Φθιώτιδας και Βοιωτίας (28,9 και 21,5% αντίστοιχα). Μικρότερα μεγέθη εμφανίζουν οι ΠΕ Φωκίδας και Ευρυτανίας (7,4% και 3,7% αντίστοιχα). Ο δείκτης γήρανσης του πληθυσμού της Περιφέρειας είναι της τάξης του 1,62, ακολουθώντας τις τάσεις γήρανσης της χώρας (1,34). Η οικονομική δραστηριότητα της Περιφέρειας στηρίζεται κυρίως στη βιομηχανία και την πρωτογενή παραγωγή. Κατατάσσεται μεταξύ των πρώτων θέσεων στην Ελλάδα όσον αφορά τη δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα, σημειώνοντας δυναμική μεταλλουργική δραστηριότητα. Όσον αφορά την πρωτογενή παραγωγή η Περιφέρεια διαθέτει σημαντικές δυνατότητες, λόγω της ύπαρξης καλλιεργήσιμης γης και σχετικών υποδομών. Επίσης ο τριτογενής τομέας είχε μέχρι σήμερα σημαντική παρουσία και παρόλη την πίεση συρρίκνωσης των τελευταίων ετών, παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης, κυρίως όσον αφορά κλάδους όπως

⁵⁸ Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας», Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

ο εναλλακτικός τουρισμός (ιατρικός, ιαματικός, πολιτιστικός κλπ) και οι ευγενείς υπηρεσίες (καινοτομία, εμπόριο αγροτικών προϊόντων κλπ)⁵⁹.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, όπως διαφαίνεται από το αναπτυξιακό της όραμα, στοχεύει στην **«ισόρροπη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης και βελτίωση της ποιότητας ζωής, η οποία θα επιτευχθεί με την υιοθέτηση μιας στρατηγικής η οποία επικεντρώνει τις προσπάθειες και τη μόχλευση επενδύσεων σε τομείς που η Περιφέρεια διαθέτει συγκριτικό πλεονέκτημα προστατεύοντας συγχρόνως το περιβάλλον το οποίο αποτελεί ένα από τα σημαντικά της περιουσιακά στοιχεία και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα»**.

Η διαμορφωμένη στρατηγική στηρίζεται στην ανάπτυξη της αγροδιατροφής, της αλιείας και των υδατοκαλλιεργειών, δίδοντας έμφαση στην περιβαλλοντική προστασία και την αξιοποίηση και τον εμπλουτισμό παραδοσιακών τεχνικών και κλάδων (π.χ. καλλιέργεια, μεταλλουργία). Φυσικά η διασφάλιση υψηλής ποιότητας στα παραγόμενα προϊόντα αναμένεται να συμβάλει καθοριστικά στην ανάπτυξη της βιομηχανίας της εμπειρίας (τουρισμός, πολιτισμός και δημιουργική βιομηχανία). Για την επίτευξη του τιθέμενου αναπτυξιακού στόχου η Στρατηγική σημειώνει ότι απαιτείται περαιτέρω αξιοποίηση πράσινων τεχνολογιών σε οικονομικές δραστηριότητες κάθε μορφής. Επίσης, αποδεδειγμένα κρίσιμη θεωρείται η εισαγωγή τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών, η οποία αναμένεται να συμβάλει καθοριστικά στην ενίσχυση της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων αλλά και στην αναβάθμιση της τουριστικής εμπειρίας στους επισκέπτες της Περιφέρειας. Σε κάθε περίπτωση, και για όλους τους τομείς, αναγνωρίζεται η ιδιαίτερη σημασία της συνεχούς ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, των γνώσεων και των δεξιοτήτων του (μέσω π.χ. συνεργασιών με ερευνητικά κέντρα της Περιφέρειας).

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Πηγή: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2015

⁵⁹ ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας εξειδικεύεται σε τέσσερις Άξονες Ανάπτυξης (τους αντίστοιχους Κλάδους προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής). Στον επόμενο πίνακα συνοψίζονται οι άξονες αυτοί, καθώς επίσης και οι επιμέρους προτεραιότητες (πεδία παρέμβασης της Εθνικής Στρατηγικής).

Πίνακας 5: Άξονες Ανάπτυξης και αντίστοιχες προτεραιότητες Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας 2014-2020

<i>Άξονες Ανάπτυξης/ Κλάδοι προτεραιότητας</i>	<i>Προτεραιότητες / Πεδία παρέμβασης</i>
1 Αγροδιατροφή και υδατοκαλλιέργειες	1.1: Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας 1.2: Εκσυγχρονισμός των καλλιεργητικών μεθόδων 1.3: Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τροφίμων 1.4: Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων 1.5: Βελτίωση πολλαπλασιαστικού υλικού και ανάπτυξη νέων ειδών υδατοκαλλιέργειας που μπορούν να δημιουργήσουν διατροφικά προϊόντα μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας 1.6: Αύξηση παραγωγικότητας μονάδων υδατοκαλλιέργειας και ποιότητας των προϊόντων 1.7: Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας 1.8: Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον από τις υδατοκαλλιέργειες 1.9: Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού
2 Βιομηχανία της εμπειρίας	2.1: Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας 2.2: Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και εμπλουτισμός της εμπειρίας 2.3: Διάχυση και χρήση υπηρεσιών και προϊόντων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών 2.4: Ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού
3 Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου	3.1: Ανάπτυξη βιομηχανικών περιοχών 3.2: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του μετάλλου και ένταξή τους σε εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα καινοτομίας
4 Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ	4.1: Μείωση του οικολογικού αποτυπώματος στη γεωργία – κτηνοτροφία, στη μεταποίηση και τον τουρισμό 4.2: Παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες Πηγές και Βιο-καύσιμα

Πηγή: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2015

2.2.3 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας⁶⁰

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας καταλαμβάνει το δυτικό ηπειρωτικό τμήμα της χώρας και πιο συγκεκριμένα το βορειοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου καθώς και το δυτικό άκρο της Στερεάς Ελλάδας. Αποτελεί την έκτη μεγαλύτερη σε έκταση και τέταρτη σε πληθυσμό περιφέρεια της χώρας, ενώ κατέχει στρατηγική θέση ως δυτική πύλη της χώρας προς την Αδριατική και την Δυτική Ευρώπη. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας ανέρχεται στους 679.796 μόνιμους κατοίκους (2011), ενώ σε σχέση με το 2001 σημείωσε μείωση κατά 5,8% (ακολουθώντας την τάση της χώρας - 1,19%). Η ΠΕ Αχαΐας αποτελεί πληθυσμιακά τη μεγαλύτερη από τις ΠΕ (45,6% του πληθυσμού), με τις ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας και Ηλείας να ακολουθούν (31% και 23,4% αντίστοιχα). Ο δείκτης γήρανσης του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας εμφανίζεται να είναι της τάξης του 1,34, παρουσιάζοντας παρόμοια εικόνα με τη χώρα (1,34). Υψηλότερη ωστόσο γήρανση παρουσιάζει η ΠΕ Ηλείας (1,58), με την ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας να ακολουθεί (1,40), ενώ η ΠΕ Αχαΐας εμφανίζει τον πιο νεανικό πληθυσμό της Περιφέρειας (1,18).

Η οικονομία της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή και δευτερογενή τομέα παραγωγής. Σε επίπεδο ΠΕ σημειώνονται διαφοροποιήσεις, με την υψηλότερη δραστηριοποίηση στον τριτογενή να παρατηρείται στην ΠΕ Αχαΐας, ενώ αντίστοιχα στην ΠΕ Αιτωλοακαρνανίας σημειώνεται σημαντική δραστηριοποίηση στο δευτερογενή τομέα και στην ΠΕ Ηλείας στον πρωτογενή τομέα. Σε κάθε περίπτωση τα παρατηρούμενα σημάδια συρρίκνωσης της δραστηριότητας του πρωτογενή οφείλονται στην περιορισμένη ανταγωνιστικότητα του τομέα και των τοπικά παραγόμενων προϊόντων⁶¹.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας για την περίοδο 2014-2020 στοχεύει η Περιφέρεια **«να αποτελέσει περιφερειακό πόλο έρευνας και καινοτομίας για νέους επιστήμονες, ερευνητές και επιχειρήσεις αξιοποιώντας την γεωγραφική της θέση αλλά και το πλήθος των καινοτομικών περιουσιακών της στοιχείων που την χαρακτηρίζουν με κυριότερο τις σημαντικές εκπαιδευτικές και ερευνητικές υποδομές που έχουν ως αποτέλεσμα την διαρκή παραγωγή νέων επιστημόνων και ερευνητών»**.

Η Στρατηγική δίδει ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη τομέων στους οποίους η καινοτομία λαμβάνει τη μορφή κρίσιμου ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Πιο συγκεκριμένα, η Στρατηγική στοχεύει στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας υψηλών δυνατοτήτων, την υποστήριξη των ΜΜΕ που αντιμετωπίζουν ζητήματα επέκτασης καθώς επίσης τη διεύρυνση της προσπάθειας δημιουργίας επιχειρηματικών συστάδων (clusters). Επίσης προβλέπεται περαιτέρω αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών στους τομείς προτεραιότητας, η οποία θα συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό και στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων. Η επίτευξη του τιθέμενου οράματος απαιτεί επίσης αξιοποίηση πράσινων τεχνολογιών στις οικονομικές δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα στην Περιφέρεια.

⁶⁰ Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας»

⁶¹ ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας»

Το παραπάνω αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αποτυπώνεται στο επόμενο διάγραμμα:

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2015

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας εξειδικεύεται σε πέντε Προτεραιότητες (τους αντίστοιχους Κλάδους προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής), οι οποίοι αντιστοιχίζονται στους Ειδικούς Στόχους (πεδία παρέμβασης της Εθνικής Στρατηγικής) των παρακάτω τεσσάρων Στρατηγικών Προτεραιοτήτων:

1. Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ
2. Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ
3. Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ.
4. Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος.

Πίνακας 5: Άξονες Παρεμβάσεων και αντίστοιχες προτεραιότητες Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας 2014-2020

Στρατηγικές Προτεραιότητες/ Κλάδοι προτεραιότητας *Ειδικόί Στόχοι / Πεδία παρέμβασης*

<i>Στρατηγικές Προτεραιότητες/ Κλάδοι προτεραιότητας</i>	<i>Ειδικόί Στόχοι / Πεδία παρέμβασης</i>
1 Αγροτική παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα	ΕΣ 1.2.Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία ΕΣ 2.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ

	<p>ΕΣ 2.3. Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες</p> <p>ΕΣ 3.1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 3.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς</p> <p>ΕΣ 3.3. Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 3.4. Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών</p> <p>ΕΣ 4.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων</p> <p>ΕΣ 3.5. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΠΤΑΑ και ΕΤΘΑ</p>
2	<p>Τουρισμός Πολιτισμός</p> <p>ΕΣ 1.2.Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία</p> <p>ΕΣ 2.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ</p> <p>ΕΣ 2.3. Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες</p> <p>ΕΣ 3.1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 3.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς</p> <p>ΕΣ 3.3. Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 3.4. Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών</p> <p>ΕΣ 4.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων</p> <p>ΕΣ 4.2. Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών</p> <p>ΕΣ 4.3. Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας</p> <p>ΕΣ 4.4. Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών</p> <p>ΕΣ 4.5. Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη</p>
3	<p>Υλικά και μικροηλεκτρονική</p> <p>ΕΣ 1.1.Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 1.2.Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία</p> <p>ΕΣ 2.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ</p> <p>ΕΣ 2.3. Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες</p> <p>ΕΣ 3.1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης</p> <p>ΕΣ 3.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς</p>

4 Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών

ΕΣ 3.3. Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 3.4. Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών

ΕΣ 4.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

ΕΣ 4.2. Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών

ΕΣ 1.1. Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 1.2. Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία

ΕΣ 2.1. Μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών (ορεινών και αγροτικών) και των περιοχών στις οποίες ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες.

ΕΣ 2.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ

ΕΣ 2.3. Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες

ΕΣ 3.1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 3.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς

ΕΣ 3.3. Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 3.4. Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών

ΕΣ 4.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

ΕΣ 4.2. Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών

5 Ενεργειακές εφαρμογές

ΕΣ 1.1. Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 1.2. Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία

ΕΣ 2.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ

ΕΣ 2.3. Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες

ΕΣ 3.1. Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 3.2. Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς

ΕΣ 3.3. Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης

ΕΣ 3.4. Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών

ΕΣ 4.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2015

2.2.4 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων⁶²

Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων αποτελεί κατεξοχήν νησιωτική περιφέρεια της δυτικής ηπειρωτικής ακτής της Ελλάδας. Αποτελεί τη μικρότερη σε έκταση και την προτελευταία σε πληθυσμιακό μέγεθος περιφέρεια της χώρας. Παρόλα αυτά αποτελεί σημαντικό κόμβο θαλάσσιων μεταφορών, ενώ βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με την Βαλκανική και το Mezzogiorno της Ιταλίας. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανερχόταν το 2011 στους 207.855 μόνιμους κατοίκους, ενώ την περίοδο 2001-2011 σημείωσε ελαφρά μείωση 0,8%. Η πληθυσμιακά μεγαλύτερη ΠΕ είναι αυτή της Κέρκυρας (συγκεντρώνοντας το 50,2% του συνολικού πληθυσμού), με τις ΠΕ Ζακύνθου και Κεφαλληνίας να ακολουθούν (19,6 και 17,2% αντίστοιχα). Ο δείκτης γήρανσης του συνολικού πληθυσμού είναι της τάξης του 1,49, τιμή αντίστοιχη και ελαφρώς πιο αυξημένη σε σχέση με τη χώρα, ενώ ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι τιμές του δείκτη για τις ΠΕ Ιθάκης και Λευκάδας (2,26 και 1,73 αντίστοιχα), με την ΠΕ Ζακύνθου να εμφανίζει τον πιο νεανικό πληθυσμό της Περιφέρειας (1,13).

Στο σημείο αυτό σημειώνεται ότι η Περιφέρεια Ιονίων παράγει το 1,8% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας και παρόλο που ακολουθεί τις τάσεις οικονομικής ύφεσης της χώρας διατηρεί ένα βαθμό αντίστασης. Η οικονομία της Περιφέρειας στηρίζεται κυρίως στον τριτογενή τομέα και ειδικότερα στον τουρισμό. Μάλιστα η Περιφέρεια κατέχει εξέχουσα θέση στην τουριστική ανάπτυξη σε επίπεδο χώρας και σε μεσογειακό επίπεδο. Ωστόσο η δραστηριότητα παρουσιάζει σημαντικές δυνατότητες περαιτέρω ανάπτυξης και διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος της μέσω της προώθησης νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού (με κεντρικό άξονα τον θαλάσσιο π.χ. κρουαζιέρα και καταδυτικός τουρισμός). Σημαντικό κομμάτι της οικονομικής δραστηριότητας της Περιφέρειας καταλαμβάνει και ο πρωτογενής τομέας, ο οποίος ευνοείται από την κατάλληλη γεωμορφολογία της περιοχής. Βασικά χαρακτηριστικά της αγροτικής παραγωγής της Περιφέρειας είναι η σταδιακή επικράτηση της φυτικής παραγωγής έναντι της ζωικής και η κυριαρχία της ελαιοκαλλιέργειας και της αμπελοκαλλιέργειας στο σύνολο της φυτικής παραγωγής. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η αγροτική παραγωγή έχει σημειώσει μείωση λόγω της σημαντικής εξέλιξης του τουριστικού τομέα⁶³.

Η αντίστοιχη Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων για την προγραμματική περίοδο που διανύουμε αναφέρει ως αναπτυξιακό όραμα επίτευξης **«η Περιφέρεια να αποτελέσει έναν από τους κορυφαίους προορισμούς της βιομηχανίας της εμπειρίας (τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργική βιομηχανία) παγκοσμίως μέσα από την υιοθέτηση μίας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, διαφοροποίησης του προϊόντος και δημιουργίας ταυτότητας προορισμού»**.

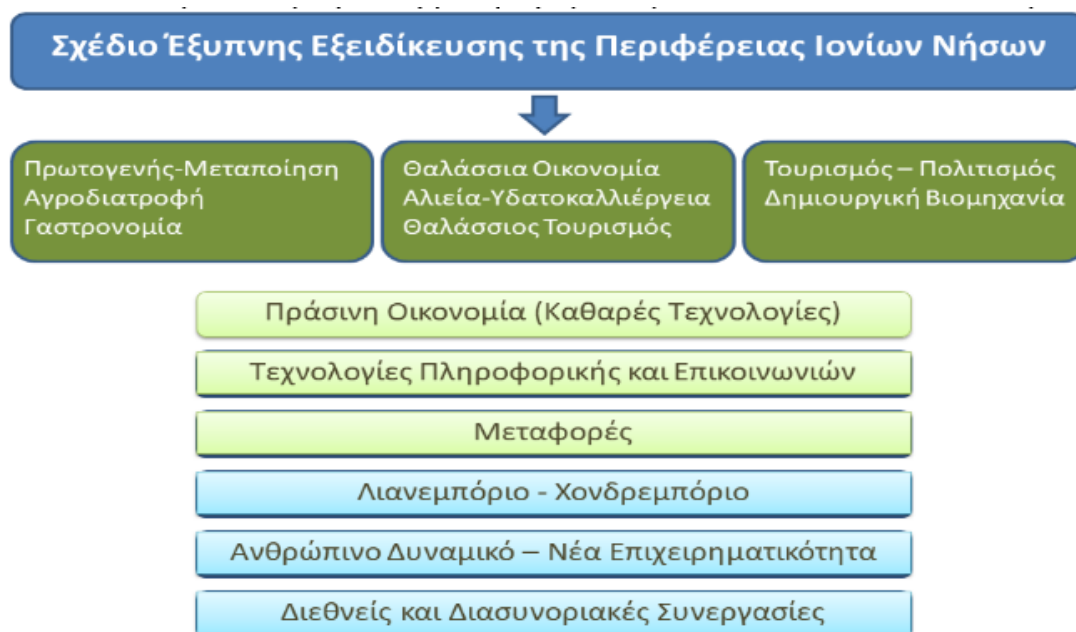
Για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων η βιομηχανία της εμπειρίας αποτελεί τον βασικό άξονα στον οποίο καλείται να στηριχθεί και αναπτυχθεί η λοιπή παραγωγική οικονομία (αγροδιατροφή, αλιεία και υδατοκαλλιέργειες), δίδοντας έμφαση στη γνώση και την

⁶² Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων», Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Ιονίων Νήσων

⁶³ ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Ιονίων Νήσων»

καινοτομία, στην περιβαλλοντική προστασία και την αξιοποίηση και εκσυγχρονισμό παραδοσιακών πρακτικών. Θετική συμβολή στην ανάπτυξη των παραπάνω αλλά και στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας αναμένεται να παρουσιάσει η εφαρμογή σύγχρονων τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών και περιβαλλοντικά φιλικών τεχνολογιών (π.χ. ενεργειακής αποδοτικότητας και εξοικονόμησης και εναλλακτικές μορφές ενέργειας).

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας, όπως περιγράφηκε παραπάνω, αποτυπώνεται στο εξής διάγραμμα:

Πηγή: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 2015

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων εξειδικεύεται σε τέσσερεις Τομείς εξειδίκευσης (τους αντίστοιχους Κλάδους προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής), οι οποίοι αντιστοιχίζονται επιμέρους Τομείς παρέμβασης και σε ειδικότερες προτεραιότητες (πεδία παρέμβασης της Εθνικής Στρατηγικής). Το ακολουθούμενο μίγμα πολιτικής παρατίθεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 6: Τομείς εξειδίκευσης, Τομείς παρέμβασης και αντίστοιχες προτεραιότητες Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων 2014-2020

	<i>Τομείς εξειδίκευσης/ Κλάδοι προτεραιότητας</i>	<i>Τομείς παρέμβασης και Προτεραιότητες</i>
1	Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία	A. Παραγωγή και νέα προϊόντα στην αγροδιατροφή <ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή νέων προϊόντων με αξιοποίηση νέας γνώσης (έρευνας και καινοτομίας) 2. Διαφοροποίηση του αγροδιατροφικού προϊόντος με βελτίωση της ποιότητας (καλλιεργητικές και εκτροφικές μέθοδοι, τεχνογνωσία κλπ) 3. Τυποποίηση και προώθηση στις αγορές (πιστοποίηση,

		τυποποίηση, δικτύωση)
		B. Ανάδειξη της επανησιακής γαστρονομίας
		1. Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας (εισαγωγή αγροδιατροφικής τοπικότητας στην εστίαση)
		2. Προώθηση και ανάδειξη της τοπικής γαστρονομίας (γαστρονομική ταυτότητα)
2	Θαλάσσια οικονομία (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια & θαλάσσιος τουρισμός)	A. Αλιεία και υδατοκαλλιέργεια
		1. Διαφοροποίηση προϊόντων (νέα είδη και μεταποίηση πρωτογενών προϊόντων)
		2. Μείωση του κόστους παραγωγής (εισαγωγή καινοτομιών σε διαδικασία αλίευσης, εκτροφής, μεταποίησης) σε συνδυασμό με την άνοδο της ποιότητας (βελτίωση των εκτρεφόμενων ειδών και την πιστοποίηση)
		3. Διατήρηση και προστασία του περιβάλλοντος (ιδιαίτερα των θαλάσσιων πόρων), καθώς και στη συμβίωση και ανάπτυξη της συνεργασίας με άλλες οικονομικές δραστηριότητες (πχ τουρισμός)
		B. Θαλάσσιος τουρισμός
		1. Προώθηση νέων επιχειρησιακών μοντέλων μέσω της ανάπτυξης συμπράξεων και δικτύων
		2. Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε συναφή πεδία και άλλες μορφές θαλάσσιου τουρισμού (πχ αλιευτικός) καθώς και δραστηριότητες για την ανάδειξη του θαλάσσιου φυσικού και πολιτιστικού πλούτου
3	Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία	A. Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος (θεματικός τουρισμός)
		1. Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας (προσέλκυση περισσότερων δραστηριοτήτων στην αλυσίδα αξίας με την ανάπτυξη των διασυνδέσεων του τουρισμού με την αγροτική οικονομία και τη μεταποίηση, την αξιοποίηση του πολιτισμού στην κατεύθυνση της δημιουργίας επιχειρηματικότητας κλπ)
		2. Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος (αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει ο φυσικός και πολιτισμικός πλούτος για την ανάπτυξη μορφών τουρισμού και πέραν από το μοντέλο «ήλιος και θάλασσα» και το «μαζικό τουρισμό»)
		3. Αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών φιλοξενίας και εστίασης (άνοδος σε μεγαλύτερη κατηγορία και απόκτηση σημάτων ποιότητας)
		4. Χρήση ψηφιακών (ΤΠΕ) και «καθαρών» τεχνολογιών (για την ταχύτερη προώθηση των υπηρεσιών, την αύξηση της αυτονομίας, τη μείωση του κόστους και των επιπτώσεων στο περιβάλλον)
		B. Πολιτιστική και δημιουργική οικονομία
		1. Δημιουργία (υπο)δομής για την εκκόλαψη και υποστήριξη της νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας
		2. Ώθηση της επιχειρηματικότητας με χαρακτηριστικά καινοτομίας και αξιοποίησης νέων τεχνολογιών ΤΠΕ
4	Υγεία: Βιο-ιατρική – υπηρεσίες υγείας με την αξιοποίηση της	A. Υγεία – Φάρμακα
		1. Επέκταση και «ωρίμανση» της έρευνας έως το στάδιο των εφαρμοσμένων αποτελεσμάτων
		2. Άμεση δικτύωση σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο

3. Επιχειρηματικός σχεδιασμός για τη διερεύνηση των δυνατοτήτων μεσοπρόθεσμης επιχειρηματικής αξιοποίησης (και) από την Περιφέρεια

Πηγή: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 2015

2.2.5 Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου⁶⁴

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου βρίσκεται στο νοτιοανατολικό νησιωτικό τμήμα της χώρας, αποτελώντας τη δέκατη μεγαλύτερη τόσο σε έκταση όσο και σε πληθυσμό περιφέρειά της. Χαρακτηρίζεται από πολυνησιωτικότητα, μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των επιμέρους περιοχών - νησιών της, αλλά και σημαντική απόσταση από την Αθήνα. Ο πληθυσμός της Περιφέρειας, σύμφωνα με την απογραφή του 2011, είναι 308.975 μόνιμοι κάτοικοι, ενώ την περίοδο 2001-2011 σημειώθηκε πληθυσμιακή αύξηση κατά 3,5%. Μεγαλύτερο πληθυσμιακό μέγεθος παρουσιάζει η ΠΕ Ρόδου (38,8% του συνολικού πληθυσμού), με τις ΠΕ Κω και Καλύμνου (11,1 και 9,5% αντίστοιχα) να ακολουθούν. Ο δείκτης γήρανσης του συνολικού πληθυσμού της Περιφέρειας υπολογίζεται στο 0,99, σημειώνοντας σημαντικά μικρότερες τάσεις γήρανσης από αυτές της χώρας (1,34). Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι τιμές του δείκτη στις ΠΕ Μήλου, Τήνου και Άνδρου (2,02, 1,72 και 1,70 αντίστοιχα), με τις ΠΕ Μυκόνου και Κω να εμφανίζουν τους πιο νεανικούς πληθυσμούς της Περιφέρειας (0,63 και 0,68 αντίστοιχα).

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου από οικονομικής άποψης κατατάσσεται μεταξύ των πιο εύπορων περιφερειών της Ελλάδας αλλά και της Ευρώπης. Το γεγονός αυτό οφείλεται σαφέστατα στον τριτογενή τομέα στη σημαντική τουριστική δραστηριότητα του συνόλου της περιοχής. Η δραστηριοποίηση στο δευτερογενή και τον πρωτογενή τομέα λαμβάνει δευτερεύοντα ρόλο. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2011 ο τουρισμός και το εμπόριο συμμετείχαν στη διαμόρφωση του 51,4% της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της Περιφέρειας, ενώ το μεγαλύτερο τμήμα της οικονομικής δραστηριότητας ουσιαστικά λαμβάνει χώρα σε 5 νησιά (εκ του συνόλου των 48). Σημαντική ανάπτυξη εμφανίζουν και οι υποστηρικτικοί στον τουρισμό κλάδοι, όπως η παροχή υπηρεσιών υγείας και η διαχείριση ακινήτων⁶⁵.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου στοχεύει η Περιφέρεια **«να αποτελέσει έναν από τους κορυφαίους προορισμούς της βιομηχανίας της εμπειρίας (τουρισμός, πολιτισμός, δημιουργική βιομηχανία) παγκοσμίως μέσα από την υιοθέτηση μίας στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, διαφοροποίησης του προϊόντος και δημιουργίας ταυτότητας προορισμού»**.

Σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τη Στρατηγική η προσπάθεια ανάπτυξης εστιάζεται βασικά στη βιομηχανία της εμπειρίας αλλά και άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων (αγροδιατροφή, αλιείας και υδατοκαλλιέργειες), με έμφαση στη γνώση και την καινοτομία, στην προστασία του περιβάλλοντος, στην αξιοποίηση παραδοσιακών τεχνικών και την απόκτηση και εφαρμογή νέας γνώσης. Σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη των παραπάνω

⁶⁴ Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου», Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης, Μάρτιος 2015

⁶⁵ ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου»

αναμένεται να διαδραματίσει η αξιοποίηση των τεχνολογιών πληροφορικής και τηλεπικοινωνιών αλλά και η εφαρμογή πράσινων τεχνολογιών (π.χ. εξοικονόμηση ενέργειας και χρήση εναλλακτικών μορφών).

Το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας αποτυπώνεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Πηγή: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2015

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου εξειδικεύεται σε τέσσερις Άξονες ανάπτυξης (τους αντίστοιχους Κλάδους προτεραιότητας της Εθνικής Στρατηγικής), οι οποίοι αντιστοιχίζονται σε ειδικότερες προτεραιότητες (πεδία παρέμβασης της Εθνικής Στρατηγικής). Το ακολουθούμενο μίγμα πολιτικής παρατίθεται στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 7: Άξονες ανάπτυξης και προτεραιότητες Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου 2014-2020

	<i>Άξονες Ανάπτυξης/ Κλάδοι προτεραιότητας</i>	<i>Προτεραιότητες και Ειδικοί Στόχοι</i>
1	Τουρισμός εμπειρίας	1.1: Στήριξη της επιχειρηματικής ανακάλυψης για τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος - βελτίωση της ποιότητας και δημιουργία υπηρεσιών εμπειρίας 1.2: Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας 1.3: Χρήση των ΤΠΕ 1.4: Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού
2	Αγροδιατροφή	2.1: Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας 2.2: Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας στη μεταποίηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων 2.3: Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων

		2.4: Ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών
		2.5: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού
3	Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες	3.1: Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών
		3.2: Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία εκτροφής
		3.3 Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας
		3.4: Ανάπτυξη των υποδομών εμπορίας των αλιευμάτων
		3.5: Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού
4	Ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον – χρήση πράσινων τεχνολογιών, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας	4.1: Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον
		4.2: Εξοικονόμηση ενέργειας στην αγροτική παραγωγή, μεταποίηση και τουρισμό
		4.3: Παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

Πηγή: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2015

2.3 Συνάφεια βασικών κατευθύνσεων εξεταζόμενων αναπτυξιακών στρατηγικών

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η συνοπτική στόχευση των στρατηγικών και ταυτόχρονα η συνάφεια των επιμέρους περιφερειακών στρατηγικών με την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης και τους συνολικά οκτώ τομείς που αναγνωρίζει η τελευταία.

Από τον πίνακα συμπεραίνεται ότι τόσο η «Αγροδιατροφή» όσο και ο «Τουρισμός – Πολιτισμός και Δημιουργικές Βιομηχανίες» αποτελούν βασικούς κάθετους άξονες για το σύνολο των εξεταζόμενων Περιφερειών (όπως άλλωστε και για τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας). Το ίδιο, αλλά σε μικρότερο βαθμό, παρατηρείται και όσον αφορά τον άξονα της «Ενέργειας», ενώ οι «ΤΠΕ» και τα «Υλικά και Κατασκευές» είναι σαφώς λιγότερες φορές επιλεγμένα από τις κατά τόπους Στρατηγικές, λειτουργώντας κυρίως υποστηρικτικά. Μάλιστα οι ΤΠΕ επιλέγονται ως ξεχωριστός (ωστόσο οριζόντιος) άξονας μόνο στην περίπτωση της Στρατηγικής της Δυτικής Ελλάδας.

Επίσης, με εξαίρεση τη Στερεά Ελλάδα και τη Δυτική Ελλάδα και την επιλογή των Στρατηγικών τους να συμπεριλάβουν τον μεταλλευτικό κλάδο και τον κλάδο της μικροηλεκτρονικής εντός των αξόνων προτεραιότητας, οι υπόλοιπες περιφέρειες φαίνεται ότι δεν επέλεξαν να στηρίξουν κάποιο μεταποιητικό/βιομηχανικό άξονα. Το γεγονός αυτό δικαιολογείται καθώς αφενός ο δευτερογενής τομέας αντιμετωπίζεται ως φθίνοντας κλάδος και αφετέρου σημειώνεται περιορισμένη ζήτηση ανάπτυξης νέων βιομηχανικών προϊόντων και εφαρμογής σύγχρονων πρακτικών βιομηχανικής καινοτομίας⁶⁶.

Σε γενικές γραμμές το βασικό συμπέρασμα του συνόλου της ανάλυσης που προηγήθηκε στο συγκεκριμένο κεφάλαιο είναι ότι σαφώς οι περιφερειακές Στρατηγικές που

⁶⁶ ΦΕΚ 1862/27-8-2015 - Απόφαση αρ. 82193/ΕΥΣΣΑ 1810 «Έγκριση Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020»

παρουσιάστηκαν (αναπτυξιακό όραμα και βασικές κατευθύνσεις) ακολουθούν τα προβλεπόμενα από την υπερκείμενη Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Ωστόσο αυτό γίνεται βάσει των εκάστοτε τοπικά διαμορφωμένων χαρακτηριστικών και δυναμικών, αναγνωρίζοντας αποτελεσματικά τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και τους δυναμικούς κλάδους που δύνανται να παρουσιάσουν προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης στα πλαίσια της προώθησης της έρευνας και της παραγωγής νέας γνώσης, της εφαρμογής καινοτόμων πρακτικών και της διαμόρφωσης νέων προϊόντων για τα οποία σημειώνεται ζήτηση στο σύγχρονο, άκρως ανταγωνιστικό για τις επιχειρήσεις και διαρκώς εξελισσόμενο περιβάλλον της διεθνούς αγοράς.

Σε κάθε περίπτωση, ο διαχρονικά χαμηλός βαθμός επίτευξης του στόχου του εναύσματος έρευνας και καινοτομίας στους τιθέμενους από τις Στρατηγικές κλάδους (όπως φανερώνουν οι σχετικές αναφορές που καταρτίστηκαν για τις Στρατηγικές της περιόδου 2007-2013^{67, 68, 69, 70, 71}) φανερώνει καίριες αδυναμίες είτε της ίδιας της καταρτιζόμενης Στρατηγικής (π.χ. μη ρεαλιστική στοχοθεσία, αδυναμία πρόβλεψης εξελισσόμενων παραγόντων της οικονομίας) είτε του συστήματος εφαρμογής της (π.χ. έλλειψη σχετικών υποδομών, διάθεσης συνεργασίας μεταξύ των φορέων, νοοτροπίας παραγωγής προστιθέμενης αξίας από τον επιχειρηματικό κλάδο κλπ).

⁶⁷ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Central Greece - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

⁶⁸ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 National Assessment Greece - Smart specialisation as a means to foster economic renewal»

⁶⁹ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Ionian Islands - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

⁷⁰ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: South Aegean - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

⁷¹ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Western Greece - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

Πίνακας 8: Συσχέτιση Εθνικής και εξεταζόμενων Περιφερειακών Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης

Περιφέρεια	Αγροδιατροφή	Πολιτισμός- Τουρισμός- Δημιουργικές Βιομηχανίες	ΤΠΕ	Περιβάλλον	Ενέργεια	Βιοεπιστήμες και Υγεία - Φάρμακα	Μεταφορές Logistics	Υλικά - Κατασκευές	Άλλος
Δυτική Ελλάδα	Αγροτική Παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα	Τουρισμός - Πολιτισμός	ΤΠΕ (Οριζόντια)		Ενεργειακές εφαρμογές (Οριζόντια)			Υλικά και μικροηλεκτρονική	
Στερεά Ελλάδα	Αγροδιατροφή	Βιομηχανία της εμπειρίας			Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ			Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου	
Ιόνια Νησιά	Πρωτογενής τομέας, αγροδιατροφή και γαστρονομία Θαλάσσια οικονομία: Αλιεία, υδατοκαλλιέργειες	Θαλάσσιος τουρισμός, Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, πολιτισμός και δημιουργική βιομηχανία			Πράσινες τεχνολογίες εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας				
Νότιο Αιγαίο	Αγροδιατροφή Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες	Βιομηχανία της εμπειρίας							

Πηγή:

ΦΕΚ

1862/27-8-2015

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 – Ανάλυση Σχεδίων Δράσης των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2014-2020

Το εν λόγω, κατά σειρά τρίτο κεφάλαιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας, έρχεται να αναλύσει περαιτέρω την εστίαση στον στόχο της «έξυπνης εξειδίκευσης» της χώρας και των Περιφερειών της. Στόχος του συγκεκριμένου κεφαλαίου και της ανάλυσης του είναι να εξειδικεύσει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζεται στις εξεταζόμενες Περιφέρειες η προσπάθεια προώθησης της έρευνας και της καινοτομίας. Πιο συγκεκριμένα μέσα από τους πίνακες που παρουσιάζονται στη συνέχεια και την ανάλυσή τους εξειδικεύονται οι βασικές κατευθύνσεις και τα αναπτυξιακά οράματα που παρουσιάστηκαν προηγουμένως σε επίπεδο προβλεπόμενων δράσεων πλέον. Αφετέρου το κεφάλαιο αυτό στοχεύει στην παρουσίαση των απαιτούμενων για την υλοποίηση των προβλεπόμενων δράσεων χρηματοδοτικών πόρων (π.χ. ΠΕΠ, Τομεακά ΕΠ κλπ), με στόχο ουσιαστικά την ποσοτικοποίηση της στόχευσης προς μια «έξυπνη εξειδίκευση», στα πλαίσια της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των εκάστοτε δυναμικών κλάδων των τοπικών περιφερειακών οικονομιών.

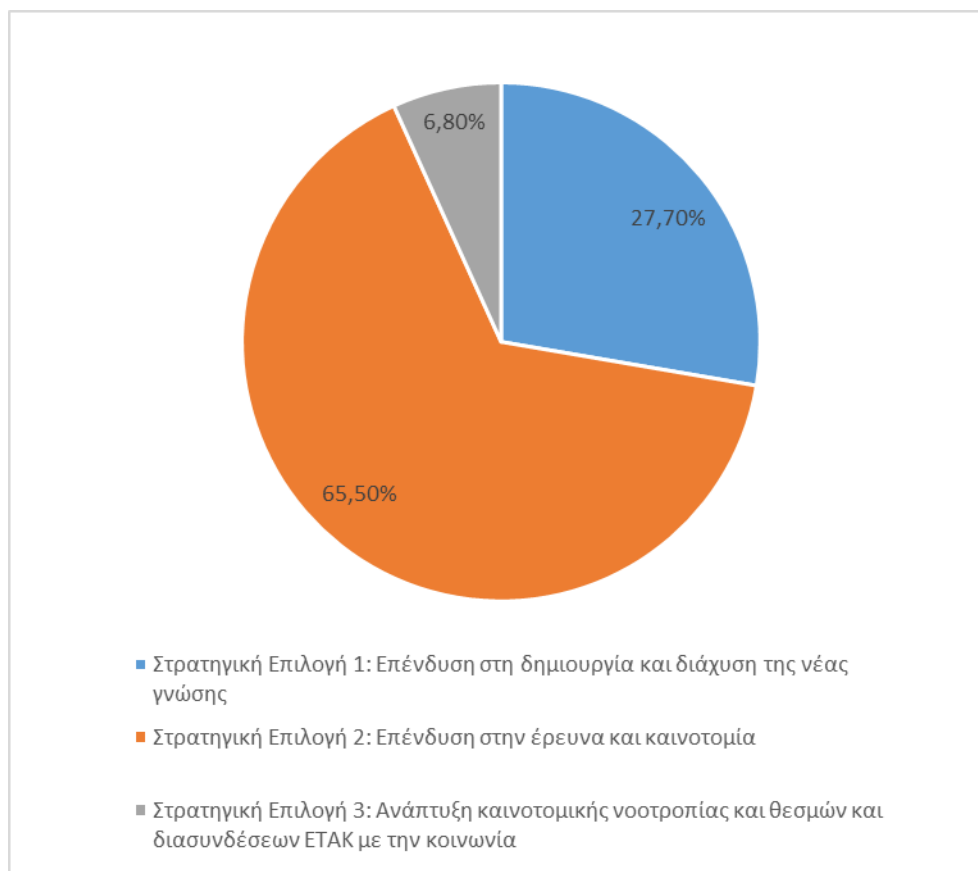
3.1 Παρουσίαση σχεδίων δράσης των εξεταζόμενων Στρατηγικών

Στην συγκεκριμένη ενότητα εκτελείται η αρχική σύνδεση των αναπτυξιακών οραμάτων και κατευθύνσεων των Στρατηγικών που παρουσιάστηκαν παραπάνω με συγκεκριμένες δράσεις, αναλόγως των τιθέμενων στόχων. Στο πλαίσιο αυτό αναλύεται η κατανομή των διαθέσιμων πόρων ανά ταμείο και πηγή χρηματοδότησης, εξάγοντας χρήσιμα συμπεράσματα για την υλοποίηση των εξεταζόμενων Στρατηγικών. Επίσης παρουσιάζονται ορισμένα βασικά σημεία του προβλεπόμενου χρονοπρογραμματισμού υλοποίησης των δράσεων.

3.1.1 Ανάλυση σχεδίου δράσης Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης

Όσον αφορά την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για το σύνολο της χώρας, οι προβλεπόμενες δράσεις έχουν συνολικό προϋπολογισμό πάνω από 3,5 δις ευρώ. Η ανάλυση των επιμέρους προβλεπόμενων δράσεων (βλ. σχετικό πίνακα παραρτήματος) εκτελείται ανά στρατηγική επιλογή. Η σχετική κατανομή του διαθέσιμου προϋπολογισμού ανά στρατηγική επιλογή παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα, το οποίο φανερώνει τη σαφώς μεγαλύτερη εστίαση της στρατηγικής στην «Στρατηγική Επιλογή 2: Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία». Δευτερευόντως στην «Στρατηγική Επιλογή 1: Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της νέας γνώσης» και τέλος στη «Στρατηγική Επιλογή 3: Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία».

Διάγραμμα 1: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ανά στρατηγική επιλογή

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, ΦΕΚ 1862/27-8-2015

Η αντίστοιχη ανάλυση σε επίπεδο Κατηγορίας Παρέμβασης (βλ. επόμενο πίνακα και διάγραμμα) φανερώνει επίσης σαφέστατη έμφαση στόχευσης πρωτίστως στην «Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών» και την «Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις» και δευτερευόντως στην «Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας».

Από τα παραπάνω φανερώνεται ότι η εθνική στόχευση και προσπάθεια «έξυπνης εξειδίκευσης» στοχεύει κυρίως στην ενίσχυση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των δυνατοτήτων των νέων επιχειρήσεων να διεξάγουν ή να συμμετέχουν σε ερευνητικές δράσεις και τη δημιουργία νέων καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Ωστόσο σημειώνεται χαρακτηριστική υποβάθμιση στόχευσης όσον αφορά τη δημιουργία ερευνητικών υποδομών και τη θέσπιση και ενίσχυση ερευνητικής επιχειρηματικής νοοτροπίας, στόχοι εξόχως σημαντικοί για την γενικότερη προσπάθεια προώθησης της έρευνας και καινοτομίας. Στο σημείο αυτό είναι ωστόσο σημαντικό να σημειωθεί ότι το 58,5% του προϋπολογισμού των δράσεων της Στρατηγικής Επιλογής 3 που αφορά την προώθηση καινοτομικής νοοτροπίας, διοχετεύεται σε δράσεις προετοιμασίας και

επαναπροσδιορισμού του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, γεγονός ελπιδοφόρο για την μελλοντική εξέλιξη του ερευνητικού κλάδου της χώρας.

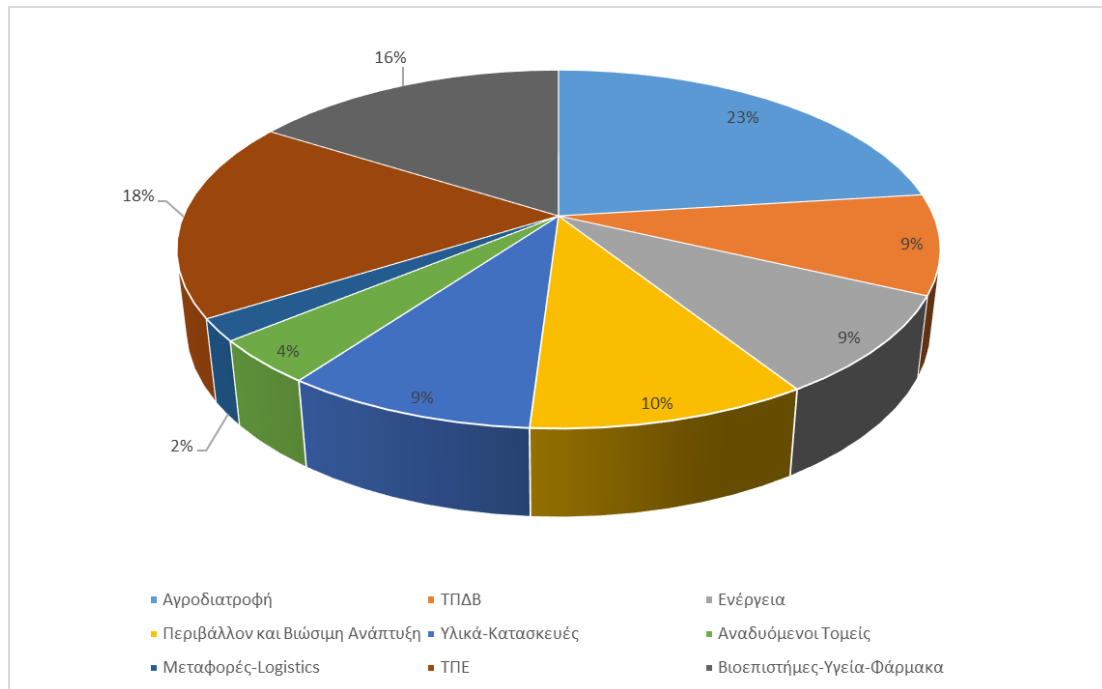
Πίνακας 9: Κατανομή διαθέσιμων πόρων ανά Κατηγορία Παρέμβασης και Στρατηγική Επιλογή

Κατηγορίες Παρέμβασης		Προβλεπόμενος Π/Υ	Ποσοστό επί του συνολικού Π/Υ της Στρατηγικής	Ποσοστό επί του Π/Υ της Στρατηγικής Επιλογής
1.α	Ανάπτυξη δυναμικού ΕΤΑΚ στους τομείς εξειδίκευσης	313.900.000	8,8%	32,0%
1.β	Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας	517.050.000	14,6%	52,7%
1.γ	Ενίσχυση (υπο)δομών δικτύωσης	50.494.092	1,4%	5,1%
1.δ	Διασύνδεση και συνεργασία σε ΕΤΑΚ	100.000.000	2,8%	10,2%
Στρατηγική Επιλογή 1: Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της νέας γνώσης		981.444.092	27,7%	
2.α	Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών	1.344.500.000	37,9%	57,9%
2.β	Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις	949700000	26,8%	40,9%
2.γ	Υποδομές και μηχανισμοί στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας	3.000.000	0,1%	0,1%
2.δ	Επιχειρηματική εξωστρέφεια	26.000.000	0,7%	1,1%
Στρατηγική Επιλογή 2: Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία		2.323.200.000	65,5%	
3.α	Ενίσχυση μηχανισμών και θεσμικού πλαισίου	142.000.000	4,0%	58,5%
3.β	Ενίσχυση της ζήτησης για καινοτομία από τη δημόσια διοίκηση	41.000.000	1,2%	16,9%
3.γ	Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης	5.000.000	0,1%	2,1%
3.δ	Ανάπτυξη καινοτομικής κουλτούρας	54.800.000	1,5%	22,6%
Στρατηγική Επιλογή 3: Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία		242.800.000	6,8%	
Σύνολο Π/Υ Εθνικής Στρατηγικής		3.547.444.092		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, ΦΕΚ 1862/27-8-2015

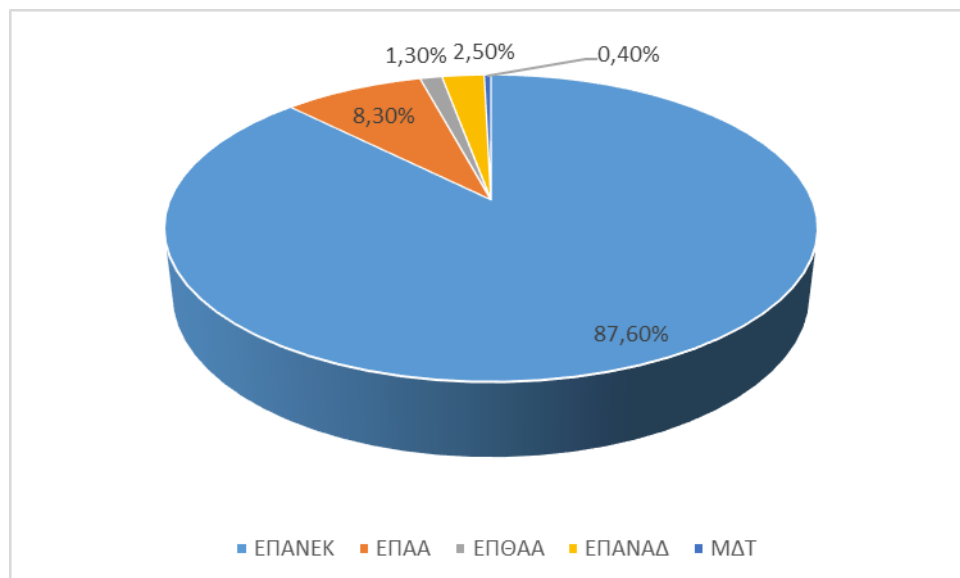
Σύμφωνα με τις κατευθύνσεις της Εθνικής Στρατηγικής, η κατανομή του προϋπολογισμού των δράσεων ανά Τομέα εξειδίκευσης, έτσι όπως αυτοί παρουσιάστηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, παρουσιάζεται στο επόμενο διάγραμμα. Το μεγαλύτερο ποσοστό των διαθέσιμων πόρων διοχετεύεται στην Αγροδιατροφή, τις ΤΠΕ και τις Βιοεπισημίες-Υγεία και Φάρμακα. Ωστόσο, όπως αναφέρεται και στο σχέδιο δράσης, ιδιαίτερη σημασία και ρόλο στην επιτυχή υλοποίηση των σχετικών δράσεων παρουσιάζει αφενός ο βαθμός επίτευξης των στόχων ανάπτυξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας και των εξαγωγών και αφετέρου ο βαθμός ένταξης της ερευνητικής δραστηριότητας των ελληνικών επιχειρήσεων σε διεθνείς αλυσίδες αξίας και σχετικά ερευνητικά δίκτυα.

Διάγραμμα 2: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ανά τομέα εξειδίκευσης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, ΦΕΚ 1862/27-8-2015

Διάγραμμα 3: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης ανά Πηγή Χρηματοδότησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, ΦΕΚ 1862/27-8-2015

Ανά πηγή χρηματοδότησης των προς υλοποίηση δράσεων της Εθνικής Στρατηγικής για την περίοδο 2014-2020 παρατηρείται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των δράσεων του σχεδίου δράσης (87,6%) προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσω του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία». Οι υπόλοιπες πηγές χρηματοδότησης συμμετέχουν στην υλοποίηση των δράσεων με σημαντικά μικρότερα ποσοστά, υψηλότερο εκ των οποίων είναι το 8,3% του ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη», ενώ χαμηλό κρίνεται το ποσοστό υλοποίησης δράσεων μέσω του ΕΠ «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (μόλις 2,5%).

Όσον αφορά τον χρονοπρογραμματισμό της υλοποίησης των σχετικών δράσεων σημειώνεται σχετική καθυστέρηση, η οποία εν μέρει οφείλεται στην καθυστέρηση κατάρτισης, έγκρισης από την ΕΕ και τελικής εφαρμογής του συνόλου των χρηματοδοτικών προγραμμάτων της χώρας για την τρέχουσα προγραμματική περίοδο. Ωστόσο ορισμένες δράσεις έχουν ήδη εκκινήσει, με χαρακτηριστικό παράδειγμα το προσφάτως ενεργοποιημένο πρόγραμμα «Ερευνώ-Δημιουργώ-Καινοτομώ». Για το σύνολο της Στρατηγικής⁷² και ανά έτος ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει την εξέλιξη των δαπανών για έρευνα και καινοτομία στην χώρα, αλλά και την αναμενόμενη μόχλευση ιδιωτικών και λοιπών πόρων στην γενικότερη προσπάθεια.

Πίνακας 10: Πρόβλεψη ετήσιας εξέλιξης χρηματοδοτικών πόρων της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2014-2020

		Έτη προγραμματικής περιόδου						
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Εθνική χρηματοδότηση	Ποσό	50	60	120	200	300	400	500
	% ΑΕΠ	0,03	0,03	0,06	0,10	0,15	0,19	0,23
ΕΔΕΤ	Ποσό	320	350	150	200	300	300	400
	% ΑΕΠ	0,18	0,19	0,08	0,10	0,15	0,14	0,18
Τακτικός Π/Υ	Ποσό	400	420	470	490	530	570	610
	% ΑΕΠ	0,22	0,23	0,25	0,25	0,26	0,27	0,28
Ιδιωτική πρωτοβουλία	Ποσό	450	450	530	630	700	760	830
	% ΑΕΠ	0,25	0,24	0,28	0,32	0,34	0,36	0,38
Εξωτερικό	Ποσό	200	180	150	200	230	260	270
	% ΑΕΠ	0,11	0,10	0,08	0,10	0,11	0,12	0,12
Άλλες πηγές εσωτερικού	Ποσό	50	50	55	60	65	70	75
	% ΑΕΠ	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03	0,03

⁷² η οποία έχει στόχο επίτευξης οι δαπάνες για έρευνα και καινοτομία να ανέλθουν έως το 2020 στο 1,2% του ΑΕΠ (εκκινώντας από το 0,79% το 2014)

Σύνολο	Ποσό	1.420	1.460	1.420	1.720	2.060	2.290	2.610
Δαπανών Ε&Α	% ΑΕΠ	0,79	0,79	0,74	0,87	1,01	1,08	1,20

Πηγή: ΦΕΚ 1862/27-8-2015

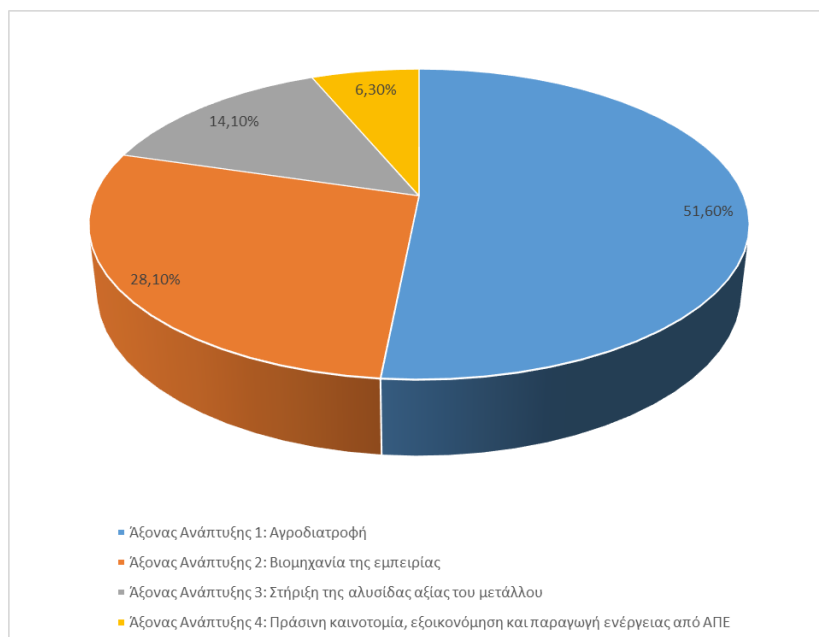
3.1.2 Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Περνώντας στις περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης, οι οποίες στοχεύουν στην εξειδίκευση της εθνικής στόχευσης σε χαμηλότερη κλίμακα (διοικητικό επίπεδο περιφέρειας), ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι σημαντικό κομμάτι της χρηματοδότησης των σχεδίων δράσης τους προέρχεται από τα εκάστοτε Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Το σχέδιο δράσης της Στρατηγικής της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας προβλέπει τη χρηματοδότηση δράσεων συνολικού προϋπολογισμού περί τα 135,7 εκ. ευρώ, προϋπολογισμός ο οποίος είναι σαφώς υψηλότερος από το ίδιο το ΠΕΠ της Περιφέρειας (περί τα 95 εκ. ευρώ για την περίοδο 2014-2020) και αποτελεί το 3,8% του συνολικού προϋπολογισμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2014-2020. Η Στρατηγική, βάσει της παρουσιαζόμενης κατανομής των πόρων στους τέσσερις άξονες ανάπτυξής της, στοχεύει κυρίως στον «Άξονα Ανάπτυξης 1: Αγροδιατροφή», ο οποίος συγκεντρώνει πάνω από το μισό προϋπολογισμό του συνόλου της Στρατηγικής. Δεύτερος κατατάσσεται ο «Άξονας Ανάπτυξης 2: Βιομηχανία της εμπειρίας» (28,1%), ενώ ο «Άξονας Ανάπτυξης 3: Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου» και ο «Άξονας Ανάπτυξης 4: Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ» κατατάσσονται τελευταίοι (14,1 και 6,3% αντίστοιχα).

Η αντίστοιχη επεξεργασία των δεδομένων σε επίπεδο στρατηγικών προτεραιοτήτων φανερώνει την εστίαση των πόρων σε δράσεις που σχετίζονται με την «Διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος» (19,4%) και την προώθηση και «Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας» (16,9%). Ιδιαίτερη επίσης σημασία δίδεται στην εστίαση σε δράσεις που σχετίζονται με την «Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος» της Περιφέρειας (11,2%). Η εστίαση αυτή σαφώς και αντιπροσωπεύει τις ανάγκες, τα χαρακτηριστικά και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της συγκεκριμένης Περιφέρειας, λαμβανομένης επίσης υπόψη της συμπερίληψης δράσεων στήριξης και ενίσχυσης της δευτερογενούς δραστηριότητάς της και πιο συγκεκριμένα της μεταλλευτικής της δραστηριότητας σε ξεχωριστό μάλιστα άξονα.

Διάγραμμα 4: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά άξονα ανάπτυξης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2015

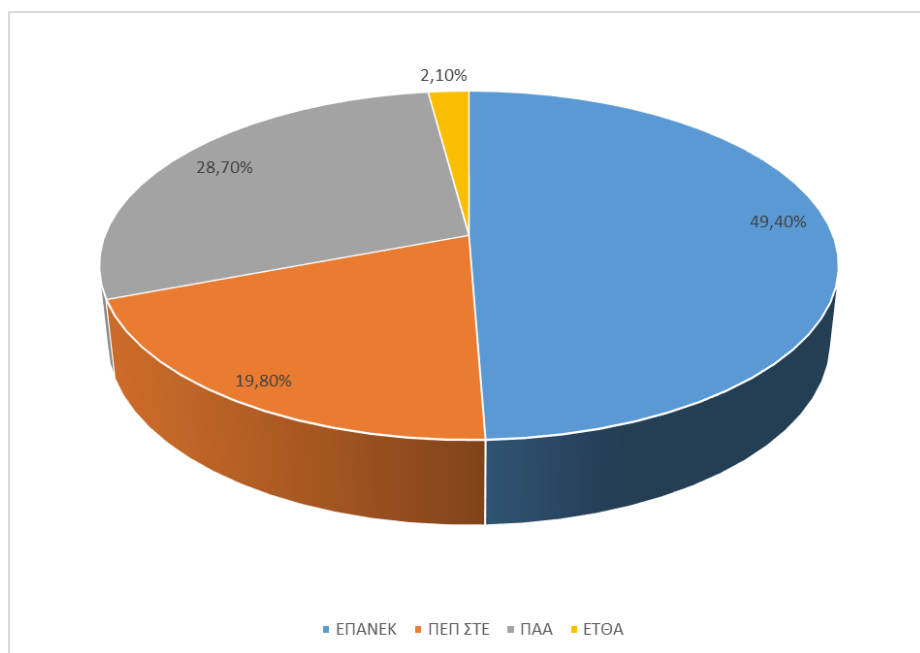
Πίνακας 11: Κατανομή διαθέσιμων πόρων ανά Στρατηγική Προτεραιότητα και Άξονα Ανάπτυξης

Στρατηγικές Προτεραιότητες	Προβλεπόμενος Π/Υ	Ποσοστό επί του συνολικού Π/Υ της Στρατηγικής	Ποσοστό επί του Π/Υ του Άξονα Ανάπτυξης
1.1 Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας	26.300.000	19,4%	37,6%
1.2 Εκσυγχρονισμός των καλλιεργητικών μεθόδων	1.500.000	1,1%	2,1%
1.3 Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τροφίμων	23.000.000	16,9%	32,9%
1.4 Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων	6.300.000	4,6%	9,0%
1.5 Βελτίωση πολλαπλασιαστικού υλικού και ανάπτυξη νέων ειδών υδατοκαλλιέργειας που μπορούν να δημιουργήσουν διατροφικά προϊόντα μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας	3.000.000	2,2%	4,3%
1.6 Αύξηση παραγωγικότητας μονάδων υδατοκαλλιέργειας και ποιότητας των προϊόντων	3.000.000	2,2%	4,3%
1.7 Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	500.000	0,4%	0,7%
1.8 Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον από τις υδατοκαλλιέργειες	300.000	0,2%	0,4%
1.9 Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	6.100.000	4,5%	8,7%
Σύνολο Άξονα Ανάπτυξης 1: Αγροδιατροφή	70.000.000	51,6%	
2.1 Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας	9.800.000	7,2%	25,7%

2.2	Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και εμπλουτισμός της εμπειρίας	15.191.940	11,2%	39,9%
2.3	Διάχυση και χρήση υπηρεσιών και προϊόντων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών	7.000.000	5,2%	18,4%
2.4	Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	6.100.000	4,5%	16,0%
Σύνολο Άξονα Ανάπτυξης 2: Βιομηχανία της εμπειρίας		38.091.940	28,1%	
3.1	Ανάπτυξη βιομηχανικών περιοχών	9.000.000	6,6%	47,2%
3.2	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του μετάλλου και ένταξη τους σε εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα καινοτομίας	10.074.686	7,4%	52,8%
Σύνολο Άξονα Ανάπτυξης 3: Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου		19.074.686	14,1%	
4.1	Μείωση του οικολογικού αποτυπώματος στη γεωργία-κτηνοτροφία, στη μεταποίηση και τον τουρισμό	5.455.000	4,0%	63,8%
4.2	Παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες πηγές και βιο-καύσιμα	3.100.000	2,3%	36,2%
Σύνολο Άξονα Ανάπτυξης 4: Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ		8.555.000	6,3%	
Σύνολο Στρατηγικής Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας		135.721.626		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2015

Διάγραμμα 5: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας ανά Πηγή Χρηματοδότησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας 2015

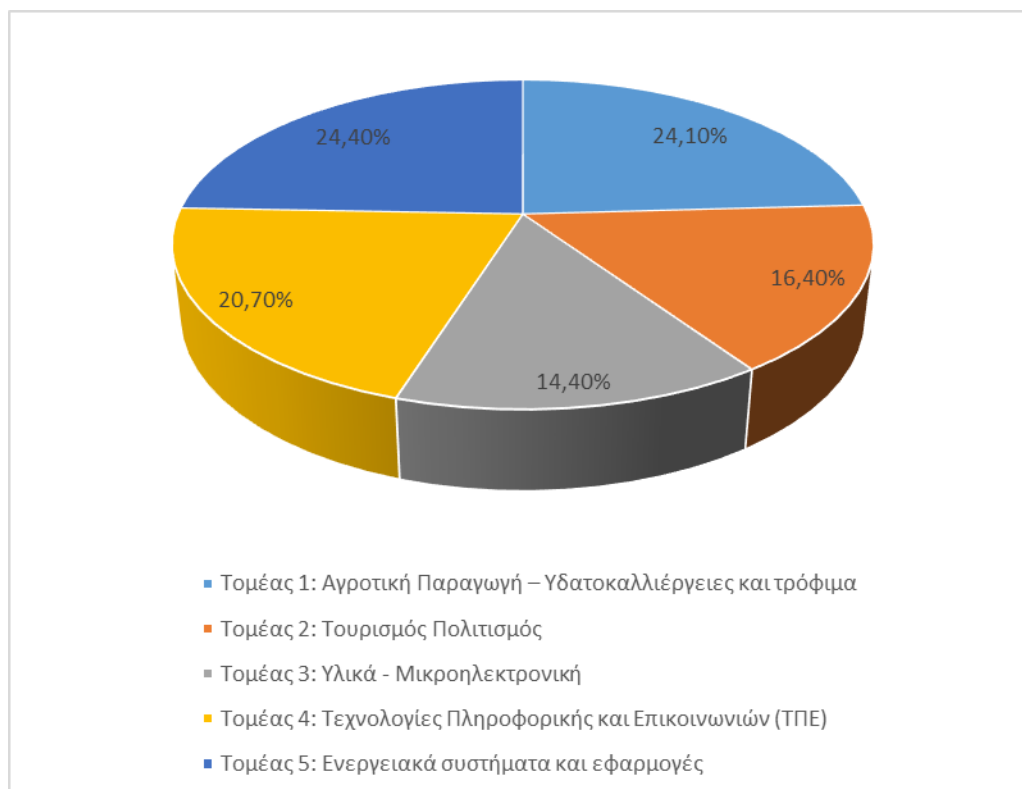
Ανά πηγή χρηματοδότησης παρατηρείται ότι η Στρατηγική της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας χρηματοδοτείται σε σημαντικό μεγάλο ποσοστό από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία» (49,4%), όπως άλλωστε και η Εθνική Στρατηγική. Δεύτερη σε ύψος χρηματοδότησης πηγή έρχεται το ΕΠ «Αγροτικής Ανάπτυξης» (28,7%). Τα παραπάνω ποσοστά εμφανίζουν σημαντική διαφορά από τα αντίστοιχα της Εθνικής Στρατηγικής δικαιολογημένα, καθώς στην Στρατηγική της Στερεάς Ελλάδας συμμετέχει σε σημαντικό βαθμό και το Περιφερειακό Επιχειρησιακό της (19,8%).

Όσον αφορά τον χρονοπρογραμματισμό της υλοποίησης των δράσεων της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας παρατηρείται ότι με έτος εκκίνησης το 2014 οι περισσότερες δράσεις του ΑΠ1 «Αγροδιατροφή και Υδατοκαλλιέργειες» αναμένεται να ολοκληρωθούν με το τέλος της προγραμματικής περιόδου το 2020. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόνο δύο δράσεις σχεδιαζόταν από την κατάρτιση της Στρατηγικής να ολοκληρωθούν περί τα μέσα της περιόδου (στα τέλη του 2018). Όσον αφορά τον ΑΠ2 «Βιομηχανία εμπειρίας» σημειώνονται δύο φάσεις υλοποίησης των προβλεπόμενων δράσεων. Η μεν πρώτη αφορά τις προτεραιότητες «Διεύρυνση αλυσίδας αξίας» και «Διάχυση και χρήση ΤΠΕ», οι δράσεις των οποίων εκκινούν το 2014 και αναμένεται να ολοκληρωθούν το 2020. Οι δράσεις «Διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος» προβλέπεται να εκκινήσουν περί τα μέσα της προγραμματικής περιόδου, ενώ οι δράσεις «Ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού» αναμενόταν να εκκινήσουν το 2015 και να ολοκληρωθούν το 2020. Οι δράσεις του ΑΠ3 «Στήριξη της αλυσίδας αξίας του μετάλλου» της Στρατηγικής προέβλεπαν την ολοκλήρωση της «Ανάπτυξης βιομηχανικών περιοχών» στα τέλη του 2017, δράσεις οι οποίες σημείωσαν σημαντική καθυστέρηση. Η υποστήριξη της μεταλλευτικής δραστηριότητας αναμένεται να ολοκληρωθεί με το τέλος της περιόδου, με εξαίρεση τη δράση υποστήριξης εργαστηριακών υποδομών η οποία ήταν εμπροσθοβαρής βάσει σχεδιασμού. Τέλος οι δράσεις του ΑΠ4 «Πράσινη οικονομία και παραγωγή ενέργειας» με εξαίρεση την δράση διερεύνησης της δυνατότητας αξιοποίησης βιομάζας, η οποία αναμενόταν να ολοκληρωθεί περί τα τέλη του 2016, οι υπόλοιπες δράσεις ολοκληρώνονται στο τέλος της περιόδου.

3.1.3 Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Το σχέδιο δράσης της Στρατηγικής της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας αποτελεί το μεγαλύτερο σε όρους χρηματοδότησης μεταξύ των τεσσάρων εξεταζόμενων περιφερειακών, καθώς προβλέπει τη χρηματοδότηση δράσεων συνολικού προϋπολογισμού περί τα 411,7 εκ. ευρώ, δηλαδή το 11,6% του συνολικού προϋπολογισμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2014-2020. Η Στρατηγική, βάσει της παρουσιαζόμενης κατανομής των πόρων στους πέντε τομείς της παρουσιάζει σημαντική διασπορά και σχετική ισοκατανομή των πόρων και όχι συγκέντρωση όπως σε άλλες περιπτώσεις Στρατηγικών. Η όποια συγκέντρωση πόρων παρατηρείται στους Τομείς «Ενεργειακά συστήματα και εφαρμογές» (24,4% του συνόλου), «Αγροτική Παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα» (24,1%) και «Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)» (20,7%). Μάλιστα οι τρεις αυτοί τομείς συγκεντρώνουν μαζί περίπου το 70% της συνολικής χρηματοδότησης της Στρατηγικής για τη Δυτική Ελλάδα. Οι άλλοι δύο τομείς «Τουρισμός Πολιτισμός» και «Υλικά - Μικροηλεκτρονική» παρουσιάζουν μικρότερα αλλά κοντινά αντίστοιχα ποσοστά (16,4% και 14,4%).

Διάγραμμα 6: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Τομέα εξειδίκευσης

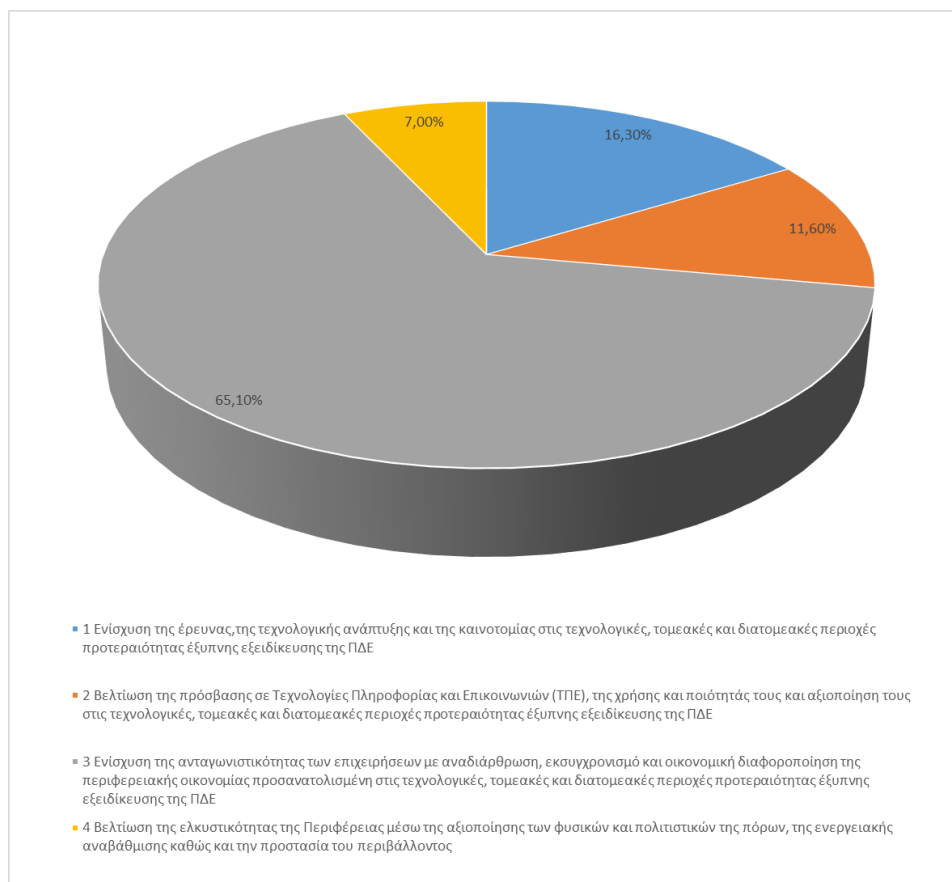

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2015

Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας ακολουθεί μια διαφορετική δομή στην Στρατηγική της σε σχέση με τις υπόλοιπες εξεταζόμενες Περιφέρειες. Βάσει αυτής ορίζονται κοινές Στρατηγικές Προτεραιότητες και Ειδικοί Στόχοι που εξυπηρετούνται και αναλύονται για κάθε τομέα ξεχωριστά.

Σε επίπεδο στρατηγικών προτεραιοτήτων και για το σύνολο των πέντε τομέων εστίασης της Στρατηγικής φανερώνεται ξεκάθαρη εστίαση των πόρων σε δράσεις που σχετίζονται με την «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας» (65,1% των συνολικών πόρων). Οι υπόλοιπες προτεραιότητες ακολουθούν με σαφώς χαμηλότερα ποσοστά.

Διάγραμμα 6: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού ανά Στρατηγική Προτεραιότητα για το σύνολο της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2015

Ο παρακάτω πίνακας φανερώνει παρόμοια στόχευση των πόρων και ανά τομέα εξειδίκευσης ξεχωριστά. Πιο συγκεκριμένα, σε τέσσερις εκ των πέντε τομέων το μεγαλύτερο ποσοστό των πόρων διοχετεύεται σε δράσεις που εξυπηρετούν την Στρατηγική Προτεραιότητα 3 «Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας» (με παρατηρούμενα ποσοστά πάνω από 65% σε κάθε περίπτωση). Εξάιρεση αποτελεί ο τομέας εξειδίκευσης 3 «Υλικά – Μικροηλεκτρονική» οι πόροι διοχετεύονται σχεδόν εξίσου στην παραπάνω Στρατηγική Προτεραιότητα 3 (35,9%) αλλά και στην Προτεραιότητα 2 «Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)» (38,2%). Ισχυρό ποσοστό στον ίδιο τομέα παρουσιάζει και η Στρατηγική Προτεραιότητα 1 «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας» (20,7%), ενώ επίσης ισχυρό ποσοστό στην συγκεκριμένη προτεραιότητα εμφανίζεται στους τομείς 4 Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) (14,9%) και 1 «Αγροτική Παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα» (12,4%).

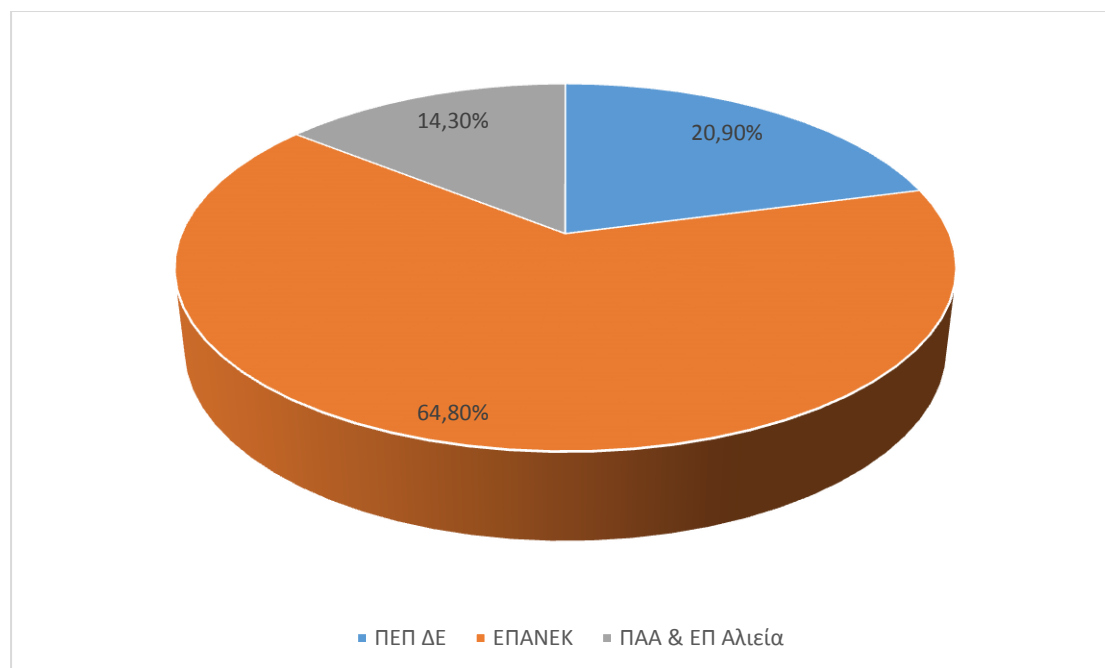
Πίνακας 12: Κατανομή διαθέσιμων πόρων ανά Στρατηγική Προτεραιότητα και Τομέα εξειδίκευσης

Στρατηγικές Προτεραιότητες		Προβλεπόμενος Π/Υ	Ποσοστό επί του συνολικού Π/Υ της Στρατηγικής	Ποσοστό επί του Π/Υ του Τομέα εξειδίκευσης
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	12.335.113	3,0%	12,4%
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	5.300.000	1,3%	5,3%
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	74.200.000	18,0%	74,7%
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	7.500.000	1,8%	7,6%
Σύνολο Τομέα 1: Αγροτική Παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα		99.335.113	24,1%	
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	4.500.000	1,1%	6,7%
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	4.000.000	1,0%	5,9%
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	49.400.000	12,0%	73,2%
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	9.600.000	2,3%	14,2%
Σύνολο Τομέα 2: Τουρισμός Πολιτισμός		67.500.000	16,4%	
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	17.600.000	4,3%	29,6%
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	2.600.000	0,6%	4,4%

3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	39.200.000	9,5%	66,0%
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	0	0,0%	0,0%
Σύνολο Τομέα 3: Υλικά - Μικροηλεκτρονική		59.400.000	14,4%	
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	17.650.000	4,3%	20,7%
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	32.477.449	7,9%	38,2%
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	30.602.279	7,4%	35,9%
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	4.400.000	1,1%	5,2%
Σύνολο Τομέα 4: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)		85.129.728	20,7%	
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	14.950.000	3,6%	14,9%
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	3.500.000	0,9%	3,5%
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	74.400.000	18,1%	74,2%
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	7.450.000	1,8%	7,4%
Σύνολο Τομέα 5: Ενεργειακά συστήματα και εφαρμογές		100.300.000	24,4%	
Σύνολο Στρατηγικής Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας		411.664.841		

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2015

Διάγραμμα 7: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ανά Πηγή Χρηματοδότησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας 2015

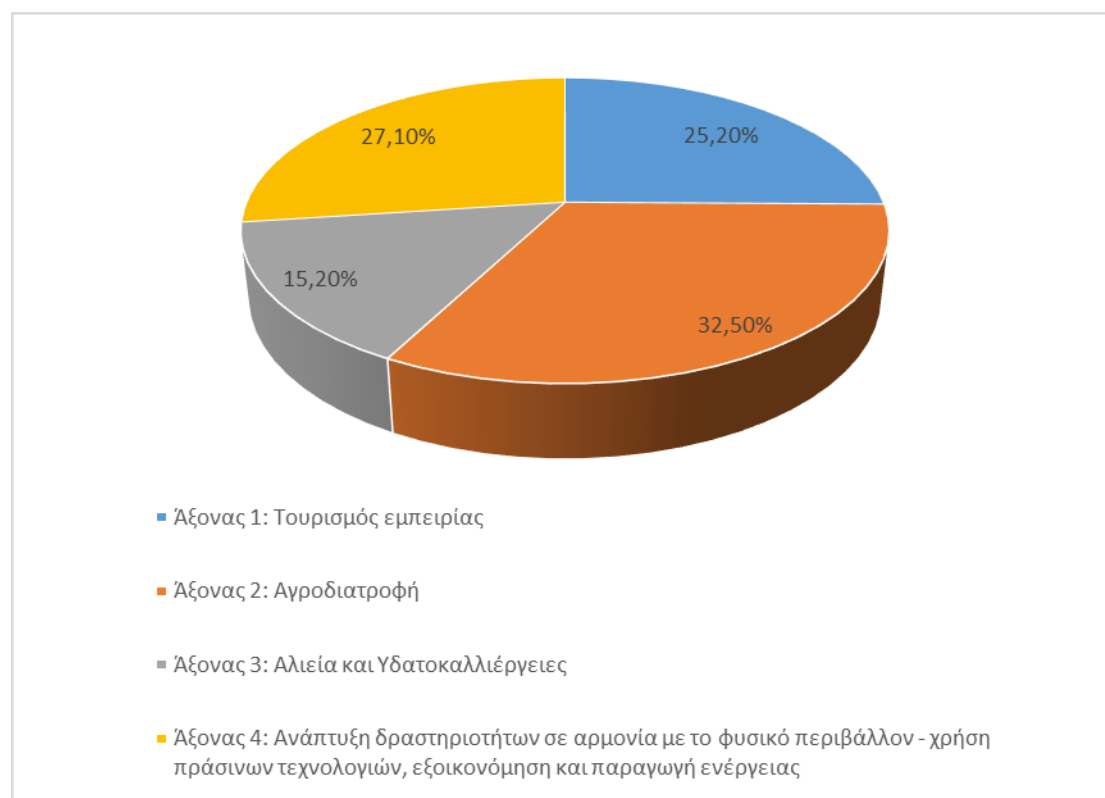
Ανά πηγή χρηματοδότησης παρατηρείται ότι η Στρατηγική της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας χρηματοδοτείται και αυτή σε σημαντικό μεγάλο ποσοστό από το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία» (64,8%), ποσοστό ωστόσο μεγαλύτερο από το αντίστοιχο άλλων Περιφερειών (π.χ. Στερεά Ελλάδα). Δεύτερη σε ύψος χρηματοδότησης πηγή έρχεται το ΠΕΠ της Περιφέρειας (20,9%), ενώ το υπόλοιπο 14,3% της χρηματοδότησης προβλέπεται να προέλθει από το ΕΠ «Αγροτικής Ανάπτυξης» και το ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα».

Η υλοποίηση των επιμέρους δράσεων προβλεπόταν από την Στρατηγική να εκκινήσει ουσιαστικά το α' εξάμηνο του 2016 με την έκδοση προσκλήσεων σε όλους τους τομείς εξειδίκευσης. Ωστόσο προβλέφθηκε η (εντός του α' εξαμήνου του 2015) αρχική πιλοτική έναρξη της επιχειρηματικής ανακάλυψης όσον αφορά τον τομέα εξειδίκευσης των «Υλικών – Μικροηλεκτρονικής». Συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης των δράσεων δεν παρουσιάστηκε στο κείμενο της Στρατηγικής, με εξαίρεση ωστόσο το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των επόμενων δράσεων για την πιλοτική εφαρμογή του τομέα των Υλικών και Μικροηλεκτρονικής.

3.1.4 Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Η Στρατηγική της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου αποτελεί παράδειγμα «μικρών» Στρατηγικών από χρηματοδοτική σκοπιά. Η συνολική χρηματοδότηση που προβλέπει είναι μόλις 60,3 εκ. ευρώ, που αντιστοιχεί στο 1,7% του συνολικού προϋπολογισμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για την περίοδο 2014-2020. Η Στρατηγική έχει θέσει τέσσερις άξονες προτεραιότητας, στα πλαίσια που κινούνται οι περισσότερες Στρατηγικές, στους οποίους παρατηρείται σχετική ισοκατανομή πόρων με εξαίρεση τον Άξονα 3 «Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες» (15,2%). Οι υπόλοιποι άξονες εμφανίζουν σχεδόν αντίστοιχα ποσοστά συγκέντρωσης πόρων, με το μεγαλύτερο να εμφανίζεται στον Άξονα 2 «Αγροδιατροφή» (32,5%) και τους Άξονες 4 «Ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον - χρήση πράσινων τεχνολογιών, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας» και 1 «Τουρισμός εμπειρίας» να ακολουθούν.

Διάγραμμα 8: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά Άξονα Προτεραιότητας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 2015

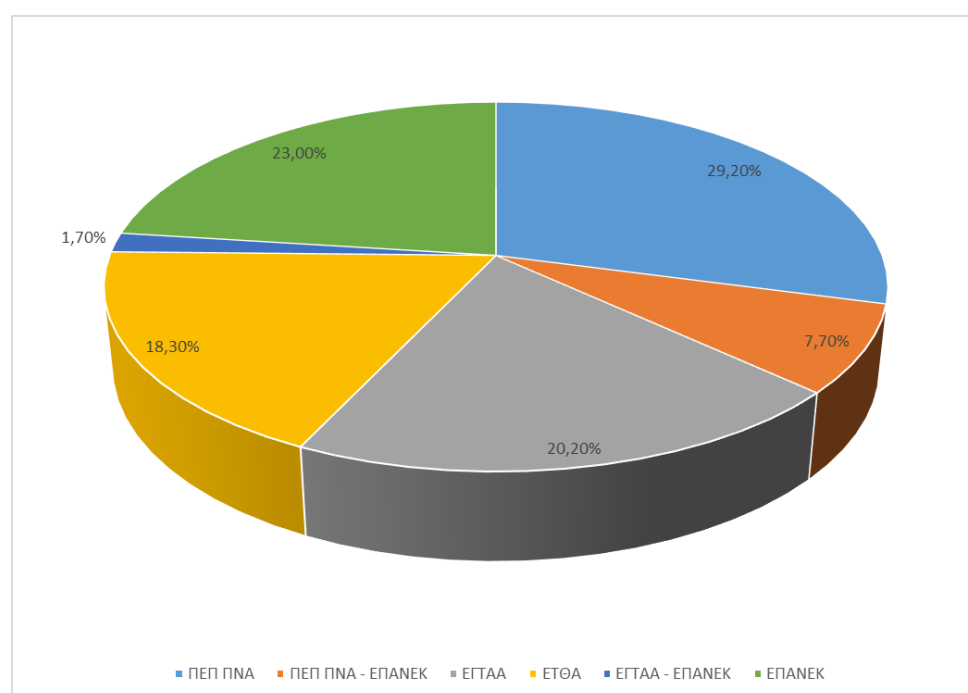
Η δομή που ακολουθείται στην περίπτωση του Νοτίου Αιγαίου είναι αντίστοιχη με αυτή της Στερεάς Ελλάδας, με τον ορισμό Προτεραιοτήτων και Ειδικών Στόχων ανά Άξονα Προτεραιότητας. Η κατανομή των πόρων μεταξύ των προτεραιοτήτων αυτών εμφανίζεται στον επόμενο πίνακα. Βάσει αυτού συμπεραίνεται ότι σε επίπεδο προτεραιοτήτων και στο σύνολο της στρατηγικής οι πόροι κυρίως κατανέμονται σε τέσσερις επιμέρους προτεραιότητες (μαζί αποτελούν πάνω από το μισό προϋπολογισμό της Στρατηγικής). Αυτές

είναι οι σχετικές με την «Διαφοροποίηση του αγροτικού προϊόντος» (13,9%), την «Εξοικονόμηση ενέργειας» (13,2%), τη «Στήριξη της επιχειρηματικής ανακάλυψης» (13,0%) και τέλος την «Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας» (12,5%).

Πίνακας 13: Κατανομή διαθέσιμων πόρων ανά Προτεραιότητα και Άξονα

Στρατηγικές Προτεραιότητες		Προβλεπόμενος Π/Υ	Ποσοστό επί του συνολικού Π/Υ της Στρατηγικής	Ποσοστό επί του Π/Υ του Άξονα Προτεραιότητας
1.1	Στήριξη της επιχειρηματικής ανακάλυψης για τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος - βελτίωση της ποιότητας και δημιουργία υπηρεσιών εμπειρίας	7.853.246	13,0%	51,7%
1.2	Διερεύνηση της αλυσίδας αξίας	2.600.000	4,3%	17,1%
1.3	Χρήση των ΤΠΕ	4.252.842	7,0%	28,0%
1.4	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	489.200	0,8%	3,2%
Σύνολο Άξονα 1: Τουρισμός εμπειρίας		15.195.288	25,1%	
2.1	Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας	8.400.000	13,9%	42,3%
2.2	Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας στη μεταποίηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	7.595.600	12,5%	38,2%
2.3	Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων	2.780.000	4,6%	14,0%
2.4	Ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών	550.000	0,9%	2,8%
2.5	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	550.000	0,9%	2,8%
Σύνολο Άξονα 2: Αγροδιατροφή		15.195.288	25,1%	
3.1	Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών	1.500.000	2,5%	16,4%
3.2	Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία εκτροφής	3.500.000	5,8%	38,3%
3.3	Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	1.250.000	2,1%	13,7%
3.4	Ανάπτυξη των υποδομών εμπορίας των αλιευμάτων	2.000.000	3,3%	21,9%
3.5	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	900.000	1,5%	9,8%
Σύνολο Άξονα 3: Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες		9.150.000	15,1%	
4.1	Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον	2.940.000	4,9%	18,0%
4.2	Εξοικονόμηση ενέργειας στην αγροτική παραγωγή, μεταποίηση και τουρισμό	8.000.000	13,2%	49,0%
4.3	Παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	5.400.000	8,9%	33,0%
Σύνολο Άξονα 4: Ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον - χρήση πράσινων τεχνολογιών, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας		16.340.000	27,0%	
Σύνολο Στρατηγικής Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου		60.560.888		

Διάγραμμα 9: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου ανά Πηγή Χρηματοδότησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου 2015

Ανά πηγή χρηματοδότησης παρατηρείται ότι η Στρατηγική της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου χρηματοδοτείται εκτός του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία» το οποίο συμμετέχει με σημαντικό ποσοστό (23,0%) και από άλλες πηγές σε σημαντικά αντίστοιχα ποσοστά. Μάλιστα αν στο τελευταίο προστεθούν και οι δράσεις που μαζί με το ΕΠΑΝΕΚ έχουν παράλληλη χρηματοδότηση από το ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου και το ΕΠ «Αγροτικής Ανάπτυξης» τότε το σχετικό ποσοστό ανέρχεται στο 32,4% του συνόλου της Στρατηγικής. Δεύτερη σε ύψος χρηματοδότησης πηγή έρχεται και πάλι το ΠΕΠ της Περιφέρειας (29,2%). Ακολουθεί το 20,2% των πόρων που προέρχεται εξ ολοκλήρου από το ΕΠ «Αγροτικής Ανάπτυξης» και το υπόλοιπο 18,3% από το ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα». Μάλιστα στην περίπτωση του Νοτίου Αιγαίου παρατηρείται ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό δράσεων που εντάσσονται στο ΕΠ «Αλιεία και Θάλασσα», γεγονός που δικαιολογείται από τον νησιωτικό χαρακτήρα της Περιφέρειας.

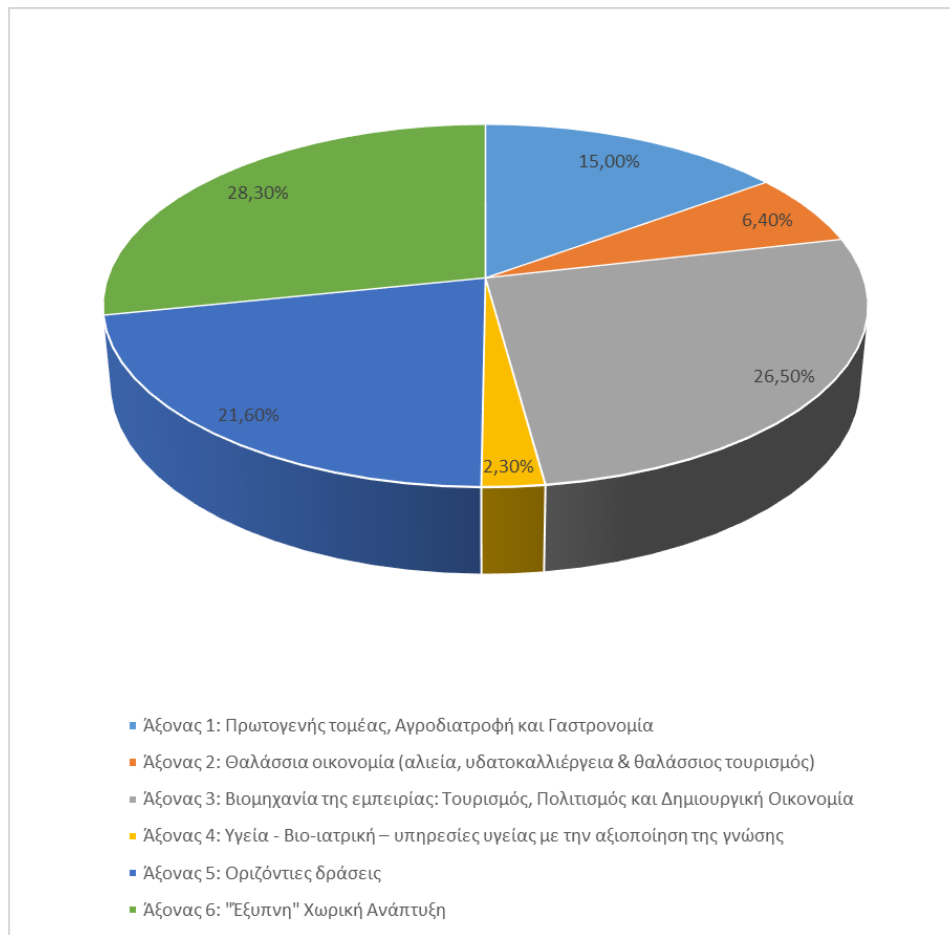
Ο καταρτισθέν οδικός χάρτης υλοποίησης των δράσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου προβλέπει την εκτέλεση δράσεων για το σύνολο της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 και την ολοκλήρωση των περισσοτέρων

κατά το πέρας αυτής. Ωστόσο σημειώνεται ότι εμπροσθοβαρή χαρακτήρα σύμφωνα με το σχεδιασμό λαμβάνουν αρκετές δράσεις του άξονα της Αγροδιατροφής, αρκετές από τις οποίες εκκινούν με την έναρξη της περιόδου και εκτελούνται καθ' όλη την διάρκειά της. Το ίδιο συμβαίνει και με ορισμένες δράσεις του άξονα του Τουρισμού Εμπειρίας, αν και οι περισσότερες δράσεις του ξεκινούν το επόμενο διάστημα και ολοκληρώνονται βάσει σχεδιασμό με το πέρας της περιόδου. Επίσης σε δεύτερη φάση εκκινούν και οι δράσεις των δύο επόμενων αξόνων (Αλιεία και Φυσικό περιβάλλον και πράσινες τεχνολογίες).

3.1.5 Ανάλυση σχεδίου δράσης Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Ίδια εικόνα με την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου αναμένεται να παρουσιάσει και η τελευταία εξεταζόμενη Στρατηγική της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, καθώς αφενός και οι δύο είναι νησιωτικές και αφετέρου παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά οικονομικής δραστηριότητας. Η Στρατηγική των Ιονίων Νήσων ωστόσο από χρηματοδοτική σκοπιά κρίνεται σημαντική, καθώς η συνολική χρηματοδότηση που προβλέπει είναι 194,6 εκ. ευρώ (5,5% του συνολικού προϋπολογισμού της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης). Η Στρατηγική θέτει συνολικά έξι άξονες προτεραιότητας, με έναν εκ των οποίων να λειτουργεί οριζόντια και συμπληρωματικά ως προς τους υπόλοιπους. Επίσης σημειώνεται συγκέντρωση πόρων σε ορισμένους άξονες προτεραιότητας, και κυρίως στον Άξονα 6 «"Έξυπνη" Χωρική Ανάπτυξη» (28,3% των πόρων) και στον Άξονα 3 «Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία» (26,5%). Ακολουθεί με ελαφρώς χαμηλότερο ποσοστό ο Άξονας 5 «Οριζόντιες δράσεις» (21,6%).

Διάγραμμα 10: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά Άξονα Προτεραιότητας

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2015

Η δομή που ακολουθείται στην περίπτωση του Ιονίων Νήσων είναι αντίστοιχη με αυτή της Στερεάς Ελλάδας και του Νοτίου Αιγαίου. Η μόνη διαφορά έγκειται στο γεγονός της εισαγωγής υπο-τομέων, καθώς οι άξονες είναι ελαφρώς πιο διευρυμένοι θεματικά (π.χ. Άξονας 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία). Η κατανομή των πόρων μεταξύ των προτεραιοτήτων εμφανίζεται στον επόμενο πίνακα. Συμπεραίνεται ότι σε επίπεδο προτεραιοτήτων και στο σύνολο της στρατηγικής οι πόροι κυρίως κατανέμονται σε δύο επιμέρους προτεραιότητες (αποτελούν το 50,4% του προϋπολογισμού). Αυτές είναι οι σχετικές με «Συμπληρωματικές δράσεις» (28,3%) του άξονα 6 «"Εξυπνη" Χωρική Ανάπτυξη» και την «Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας» (22,2%) του άξονα 2 «Θαλάσσια οικονομία (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια & θαλάσσιος τουρισμός)».

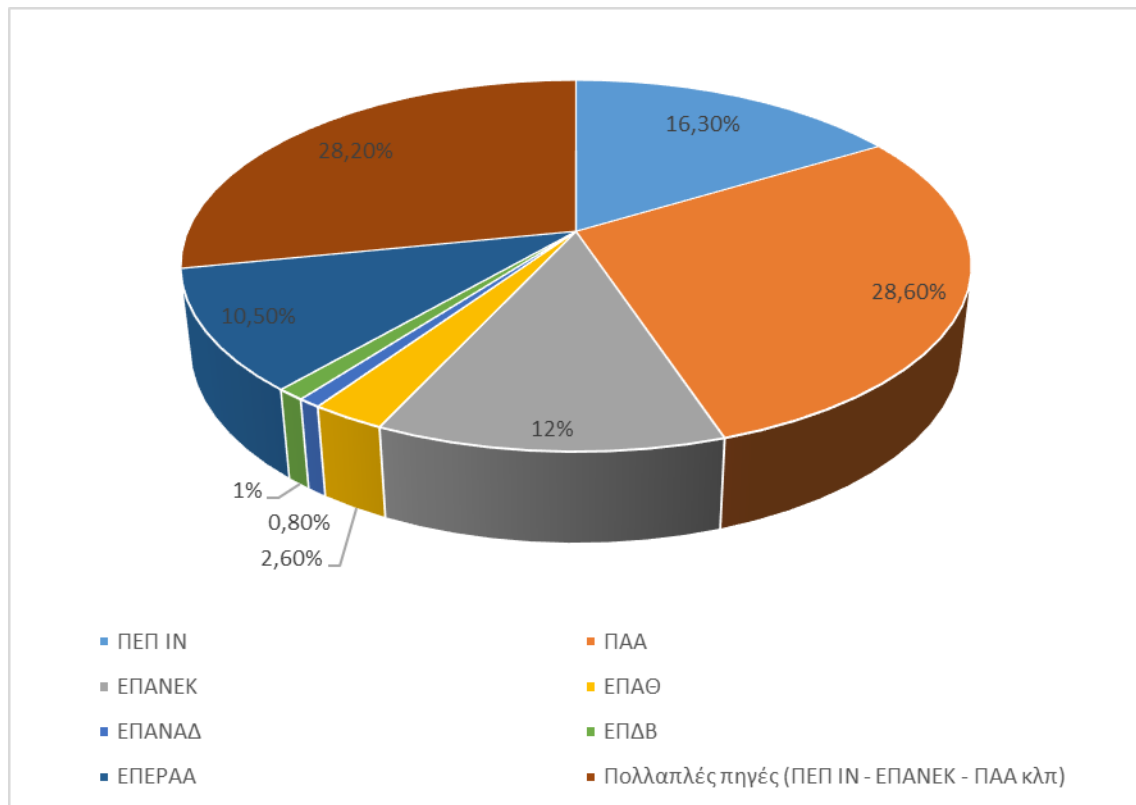
Πίνακας 13: Κατανομή διαθέσιμων πόρων ανά Προτεραιότητα και Άξονα

Στρατηγικές Προτεραιότητες		Προβλεπόμενος Π/Υ	Ποσοστό επί του συνολικού Π/Υ της Στρατηγικής	Ποσοστό επί του Π/Υ του Άξονα Προτεραιότητας
1.1.1	Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο αγροδιατροφικό σύστημα	4.500.000	2,3%	15,4%
1.2.1	Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνολογίας παραγωγών	16.550.000	8,5%	56,8%
1.3.1	Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη	4.400.000	2,3%	15,1%

	δικτύων			
1.4.1	Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας	2.700.000	1,4%	9,3%
1.4.2	Πρόωθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας	1.000.000	0,5%	3,4%
Σύνολο Άξονα 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία		29.150.000	15,0%	
2.1.1	Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών	1.000.000	0,5%	8,1%
2.2.1	Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων μεθόδων εκτροφής & αλίευσης	2.300.000	1,2%	18,6%
2.3.1	Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	1.790.000	0,9%	14,4%
2.4.1	Αειφόρα διαχείριση της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	900.000	0,5%	7,3%
2.5.1	Υποστήριξη δραστηριοτήτων ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας	1.800.000	0,9%	14,5%
2.6.1	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού	4.600.000	2,4%	37,1%
Σύνολο Άξονα 2: Θαλάσσια οικονομία (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια & θαλάσσιος τουρισμός)		12.390.000	6,4%	
3.1.1	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης	600.000	0,3%	1,2%
3.2.1	Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	43.150.000	22,2%	83,7%
3.3.1	Παραγωγική αξιοποίηση πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού	7.832.000	4,0%	15,2%
Σύνολο Άξονα 3: Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία		51.582.000	26,5%	
4.1.1	Αξιοποίηση της βιο-πληροφορικής στην πρόγνωση & παροχή υπηρεσιών υγείας	4.513.000	2,3%	100,0%
Σύνολο Άξονα 4: Υγεία - Βιο-ιατρική – υπηρεσίες υγείας με την αξιοποίηση της γνώσης		4.513.000	2,3%	
5.1.1	Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας	13.075.000	6,7%	31,2%
5.2.1	Υιοθέτηση & χρήση ψηφιακών συστημάτων & εφαρμογών στον αγροδιατροφικό και τουριστικό τομέα	6.850.000	3,5%	16,3%
5.2.2	Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών	5.900.000	3,0%	14,1%
5.2.3	Υποδομές ευρυζωνικότητας	6.450.000	3,3%	15,4%
5.3.1	Εισαγωγή πράσινων τεχνολογιών στις παραγωγικό σύστημα	7.420.000	3,8%	17,7%
5.4.1	Δημιουργία δομών υποστήριξης της στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»	2.275.000	1,2%	5,4%
Σύνολο Άξονα 5: Οριζόντιες δράσεις		41.970.000	21,6%	
6.1.1	Συμπληρωματικές δράσεις	55.000.000	28,3%	100,0%
Σύνολο Άξονα 6: "Έξυπνη" Χωρική Ανάπτυξη		55.000.000	28,3%	
Σύνολο Στρατηγικής Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου		194.605.000		

Πηγή: Ίδια επεξεργασία, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2015

Διάγραμμα 11: Κατανομή διαθέσιμου προϋπολογισμού Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ανά Πηγή Χρηματοδότησης

Πηγή: Ιδία επεξεργασία, Περιφέρεια Ιονίων Νήσων 2015

Ανά πηγή χρηματοδότησης παρατηρείται ότι η Στρατηγική της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων χρηματοδοτείται σε μεγάλο βαθμό μέσω συνεργειών μεταξύ διαφορετικών προγραμμάτων και πολλαπλές χρηματοδοτήσεις (28,2% του προϋπολογισμού της Στρατηγικής βάσει σχεδιασμού). Ωστόσο όσον αφορά τις δράσεις που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από ένα και μόνο πρόγραμμα, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο τμήμα του προϋπολογισμού τους προέρχεται από το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη» (28,6%). Ακολουθούν οι δράσεις του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων (16,3%), του ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα-Επιχειρηματικότητα-Καινοτομία» (12%) και του ΕΠ «Εκπαίδευση και Διαβίου Μάθηση». Μάλιστα το σχετικά χαμηλότερο σε σχέση με άλλες Περιφέρειες ποσοστό συμμετοχής του ΕΠΑΝΕΚ στη χρηματοδότηση της Στρατηγικής οφείλεται πιθανότατα στην συμπερίληψη σημαντικού του τμήματος στις δράσεις πολλαπλής χρηματοδότησης και από άλλα προγράμματα στα πλαίσια της συνέργειάς τους.

Στην περίπτωση της Στρατηγικής της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων ακολουθήθηκε η επιλογή που παρουσιάστηκε και προηγουμένως στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας. Και τα Ιόνια Νησιά λοιπόν δεν κατήρτισαν συγκεκριμένο οδικό χάρτη χρονοπρογραμματισμού υλοποίησης των προβλεπόμενων στην Στρατηγική τους δράσεων, παρά μόνο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των επόμενων δράσεων για την προώθηση της επιχειρηματικής ανακάλυψης.

Σε γενικές γραμμές συμπεραίνεται από τα παραπάνω ότι οι καρτισθείσες Στρατηγικές των εξεταζόμενων περιπτώσεων αφενός ακολούθησαν τις υπερκείμενες κατευθύνσεις της

Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και αφετέρου αναγνώρισαν επιτυχώς τους δυναμικούς κλάδους και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των περιοχών αναφοράς τους. Ωστόσο παρουσιάζονται ορισμένα ζητήματα που σχετίζονται τόσο με τις προδιαγραφές κατάρτισής τους όσο και με την επιτυχή τους εφαρμογή. Πρώτα από όλα, παρόλο που η σύσταση των πολιτικών είναι παρόμοια και βασισμένη στα εκάστοτε χαρακτηριστικά και ανάγκες, σημειώνονται μικρές ή μεγαλύτερες διαφορές όσον αφορά τη δομή των Στρατηγικών, οι οποίες δυσχεραίνουν τη διαδικασία αξιολόγησής τους, σύγκρισης και τελικά τη διαδικασία προσδιορισμού της αποδοτικότητάς τους ως αναπτυξιακές πολιτικές. Επίσης το ζήτημα των σημαντικών καθυστερήσεων υλοποίησης καίριων για την ανάπτυξη των περιοχών δράσεων κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, κυρίως λόγω της καθυστέρησης της ολοκλήρωσης και έγκρισης των σχετικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων (Δεκέμβριος 2014), αποτέλεσε τροχοπέδη και για την προώθηση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης. Οι αρμόδιες διαχειριστικές αρχές θα πρέπει για το υπόλοιπο της περιόδου να κάνουν σημαντικές προσπάθειες επιτάχυνσης των διαδικασιών για να κερδηθεί το χαμένο έδαφος, το στοίχημα της αναπτυξιακής προώθησης των περιφερειών και της κοινωνικοοικονομικής συνοχής τους. Ωστόσο το ερώτημα που αναφέρεται στην καταλληλότητα των Κοινοτικά εφαρμοζόμενων κατευθύνσεων για τη διαμόρφωση τοπικών περιφερειακών πολιτικών (π.χ. για τα κράτη μέλη της Μεσογείου) παραμένει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 – Συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής

Τα τελευταία χρόνια οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη και η ΕΕ στο σύνολό της έχουν ενταθεί. Μεταξύ αυτών ο εντεινόμενος λαϊκισμός και εθνικισμός, τα έντονα μεταναστευτικά ρεύματα, τα φαινόμενα τρομοκρατίας, οι γεωπολιτικές συγκρούσεις, η αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, οι δημογραφικές εξελίξεις και οι αρνητικές εξελίξεις όσον αφορά την κοινωνικοοικονομική συνοχή, την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και τις περιφερειακές ανισότητες. Όλα τα παραπάνω έχουν δημιουργήσει μια κρίση αμφισβήτησης και δυσπιστίας ως προς τα οφέλη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Ωστόσο, η Πολιτική Συνοχής και η συνέχισή της, λόγω της εγγύτητάς της στον πολίτη αλλά και των αμεσότερων αποτελεσμάτων της, αποτελεί την καταλληλότερη απάντηση στις αντιμετωπιζόμενες προκλήσεις.

Η σημασία της Πολιτικής Συνοχής ως έκφραση Ενωσιακής αλληλεγγύης, πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και την κατεξοχήν επενδυτική πολιτική σε επίπεδο ΕΕ είναι αδιαμφισβήτητη, όπως άλλωστε αδιαμφισβήτητη είναι και τα θετικά της αποτελέσματα όσον αφορά την μικρότερη ή μεγαλύτερη επίτευξη των τιθέμενων διαχρονικά στόχων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης για το σύνολο των κρατών μελών (π.χ. επιχειρηματική ενίσχυση, ανταγωνιστικότητα και εξωστρέφεια, ενίσχυση απασχόλησης, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και αντιμετώπιση φαινομένων ανεργίας και φτώχειας κλπ). Η Ελλάδα έχει λάβει διαχρονικά σημαντικούς χρηματοδοτικούς πόρους για την υλοποίηση πολυάριθμων έργων αναπτυξιακού χαρακτήρα (υποδομές, μεταφορικά δίκτυα, δράσεις ενίσχυσης επιχειρηματικότητας κλπ). Μάλιστα από το ΕΣΠΑ της περιόδου 2014-2020 η χώρα μας δύναται να εκτελέσει έργα συνολικού προϋπολογισμού 25,5 δις ευρώ (τα 20,4 δις αποτελούν αμιγώς κοινοτική χρηματοδότηση). Η περικοπή των δημοσίων επενδύσεων που έχει συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα λόγω της υπαγωγής της στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής (8-10 δις ευρώ ετησίως βαίνοντας μειούμενο λόγω έλλειψης πόρων) καθιστά την εισροή κοινοτικών πόρων υπερπολύτιμη. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι την περίοδο 2014-2016 η χώρα μας εμφάνισε το τρίτο κατά σειρά υψηλότερο ποσό καθαρών εισφορών σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της ΕΕ (ετησίως περί τα 4,8 δις ευρώ), ενώ παρόλο που στο πρόσφατο σχέδιο προϋπολογισμού της Επιτροπής η χώρα μας δεν συμπεριλαμβάνεται μεταξύ αυτών προς τις οποίες θα ήταν δυνατή η διακοπή των χρηματοδοτήσεων, την περίοδο 2021-2027 οι διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις των διαρθρωτικών ταμείων θα μειωθούν κατά 8,7% (περί τα 370 δις ευρώ συνολικά)⁷³.

Από τα παραπάνω γίνεται φανερό ότι η συζήτηση για την νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 και το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής έχει ήδη ξεκινήσει με μια σειρά φορέων να εκφράζουν βασικές θέσεις και απόψεις για την εξέλιξή της και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς της⁷⁴. Από την πλευρά της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει εκφράσει τις εξής ανάγκες:

- Προώθηση ευελιξίας Πολιτικής Συνοχής, απλοποίηση και ταχύτητα Πολιτικής Συνοχής και ομαλότερη μετάβαση μεταξύ των προγραμματικών περιόδων

⁷³ Εφημερίδα Καθημερινή (2018) «Η Ελλάδα, τρίτη πιο ωφελημένη χώρα από την Ευρ. Ένωση», Άρθρο στην έντυπη έκδοση της Καθημερινής, 15-2-2018

⁷⁴ Κότιος Α. (2018) «Το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής», Παρουσίαση στα πλαίσια της έναρξης του δικτύου αποφοίτων του ΔΔΠΜΣ 'Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση'

- Δημιουργία ενιαίου Ταμείου ή ενιαίου συνόλου κανόνων για το σύνολο των Ταμείων και σύνδεση Πολιτικής Συνοχής με Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση
- Ενίσχυση διαχειριστικών-διοικητικών ικανοτήτων αρμοδίων φορέων
- Αναθεώρηση κριτηρίων κατανομής χρηματοδοτικών πόρων.

Διάγραμμα 12: Τα κράτη μέλη χορηγοί και λήπτες χρηματοδοτικών πόρων για την περίοδο 2014-2016

Πηγή: Εφημερίδα Καθημερινή, 2018

Η Επιτροπή των Περιφερειών αντίστοιχα έχει επισήμως εκφράσει τις εξής θέσεις:

- Διατήρηση βασικής δομής Πολιτικής Συνοχής και κατηγοριοποίησης Περιφερειών βάσει του αναπτυξιακού τους επιπέδου
- Ιδιαίτερη σημασία διατήρησης ποσοστού της Πολιτικής Συνοχής επί του συνολικού προϋπολογισμού της ΕΕ
- Διασφάλιση πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, με έμφαση στην αρχή της επικουρικότητας αλλά και της από-κάτω-προς-τα-πάνω ανάπτυξης
- Μεγαλύτερη ευελιξία και απλοποίηση διαδικασιών ΕΔΕΤ
- Ενίσχυση δημοσιότητας Πολιτικής Συνοχής.

Τέλος το Συμβούλιο των Ευρωπαϊκών Δήμων και Περιφερειών πρόσθετα στα παραπάνω εξέφρασε μια σειρά επιπλέον προτάσεων για το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής, μεταξύ των οποίων είναι:

- Διασφάλιση του προϋπολογισμού βάσει των ενημερωμένων στόχων της ΕΕ για το νέο έτος στόχο 2030
- Επικέντρωση στις χωρικά προσδιορισμένες προκλήσεις και στρατηγικές

- Αποκεντρωμένη υιοθέτηση Θεματικών στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, αναθεώρηση αιρεσιμοτήτων και απλοποίηση συστήματος δεικτών
- Αποφυγή πρόσθετης γραφειοκρατίας διαδικασιών (π.χ. επικαλυπτόμενοι έλεγχοι).

Στο πλαίσιο της σημαντικής μείωσης των διαθέσιμων πόρων που προαναφέρθηκε και της προσπάθειας αφενός προσαρμογής στα νέα δεδομένα και αφετέρου ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας των χρηματοδοτήσεων, η ΕΕ και τα κράτη μέλη της συμφώνησαν, όπως είδαμε στα προηγούμενα κεφάλαια, στη στόχευση σε προσπάθειες που εξυπηρετούν το στόχο της «έξυπνης εξειδίκευσης». Οι σχετικές στρατηγικές που καταρτίζονται αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της Πολιτικής Συνοχής, καθώς η αναγνώριση των κατά τόπων συγκριτικών πλεονεκτημάτων και δυναμικών κλάδων των τοπικών περιφερειακών οικονομιών τροφοδοτεί την αποτελεσματικότερη κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Περιφερειακών και Τομεακών).

Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο 2007-2013, και βάσει αναφορών αποτελεσματικότητας της Εθνικής και των Περιφερειακών Στρατηγικών που καταρτίστηκαν κατά το τέλος της, εξήχθησαν τα εξής συμπεράσματα για το σύνολο της χώρας⁷⁵:

- Σημειώθηκε ελλιπής κατανόηση προβλεπόμενων κατευθύνσεων και δυνατοτήτων από το σύνολο των εμπλεκόμενων (φορείς και διαχειριστικές αρχές), με εξαίρεση τους κατεξοχήν ερευνητικούς φορείς. Επίσης δεν υπήρξε ικανοποιητική ενεργοποίηση του επιχειρηματικού κλάδου.
- Σειρά μελετών που εκπονήθηκαν αξιοποίησαν διαφορετικές μεθοδολογίες εξαγωγής των δυναμικών κλάδων της οικονομίας, με τις περισσότερες να καταλήγουν στους εξής: αγροδιατροφή, ΤΠΕ βιομηχανίας και υπηρεσιών, Υγεία και φάρμακα, Ενέργεια και χημικά.
- Παρόλες τις επιτυχείς προσπάθειες αναγνώρισης δυναμικών κλάδων, δεν επετεύχθη η αναγνώριση βασικών αδυναμιών του συστήματος παραγωγής καινοτομίας και της μη συμμετοχής σε αυτή του επιχειρηματικού κλάδου, ενώ σημειώθηκε επίσης κενό μεταξύ των κατευθύνσεων της Εθνικής και των Περιφερειακών Στρατηγικών.
- Οι περισσότερες δομές καινοτομίας σταμάτησαν τη λειτουργία τους με τη λήξη της δημόσιας χρηματοδοτικής τους υποστήριξης. Οι Στρατηγικές απέτυχαν να κινητοποιήσουν ιδιωτικά κεφάλαια, ενώ ο επιχειρηματικός κλάδος αποδείχθηκε ανέτοιμος να αξιοποιήσει τα προσφερόμενες δυνατότητες διασύνδεσης της καινοτομίας και της βιομηχανικής παραγωγής.
- Περιορισμένος βαθμός προώθησης της καινοτομικής επιχειρηματικής εξωστρέφειας, καθώς επίσης περιορισμένη και ενίοτε λανθασμένη έμφαση στη δημιουργία κρίσιμης μάζας ερευνητικών δομών (π.χ. ενίσχυση μη βιώσιμων πανεπιστημιακών ερευνητικών συστάδων).
- Οι Στρατηγικές της περιόδου 2007-2013 παρουσίασαν χαμηλό βαθμό συνέργειας και πολλαπλασιαστικής αξιοποίησης των παρεχόμενων χρηματοδοτικών δυνατοτήτων.
- Δεν υπήρξε ουσιαστική συμμετοχικότητα στο σχεδιασμό των Στρατηγικών, οι οποίες ακολούθησαν μια από πάνω προς τα κάτω λογική ενώ σε περιφερειακό

⁷⁵ Reid A., Komninou N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 National Assessment Greece - Smart specialisation as a means to foster economic renewal»

επίπεδο αντιμετωπίστηκαν για το λόγο αυτό ως απειλή και σε καμία περίπτωση ως ευκαιρία.

Αντίστοιχη αξιολόγηση για τις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης της τρέχουσας περιόδου 2014-2020 δεν έχει εκπονηθεί ακόμα. Ωστόσο η αποδελτίωση των κατευθύνσεων των καταρτισθέντων κειμένων στρατηγικής αλλά και η παρακολούθηση της εφαρμογής και υλοποίησης των επιμέρους δράσεων τους επιτρέπει την εξαγωγή ορισμένων πρώτων συμπερασμάτων αξιολόγησης.

Αρχικά είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι, όσον αφορά τις βασικές κατευθύνσεις του συνόλου των εξεταζόμενων Στρατηγικών στα πλαίσια της παρούσας ερευνητικής εργασίας, κρίνεται ότι αυτές αντιστοιχούν απόλυτα στα κατά τόπους χαρακτηριστικά, στις τοπικές εξειδικεύσεις δραστηριοτήτων και στους κλάδους που χαρακτηρίζονται από σημαντικά υφιστάμενα και υπό διαμόρφωση συγκριτικά πλεονεκτήματα. Πιο συγκεκριμένα, τόσο η Εθνική όσο και οι Περιφερειακές εξεταζόμενες Στρατηγικές φαίνεται πως επιτυγχάνουν σε ικανοποιητικό βαθμό (όπως συμπεραίνεται από τα παραπάνω) να αναγνωρίσουν τους δυναμικούς παραγωγικούς κλάδους τόσο σε επίπεδο χώρας (π.χ. αγροδιατροφή, υγεία - φάρμακα, ΤΠΕ, ενέργεια, τουρισμός – πολιτισμός κλπ), όσο και σε περιφερειακό επίπεδο (π.χ. Στερεά Ελλάδα – μεταλλευτική δραστηριότητα, ενέργεια, πολιτισμός και αγροδιατροφή).

Ωστόσο περνώντας σε μεγαλύτερο βάθος ανάλυσης, δημιουργείται ερώτημα σχετικά με το εάν οι ειδικότερες στοχεύσεις των Στρατηγικών είναι οι κατάλληλες για την περαιτέρω ανάπτυξη των ήδη ανεπτυγμένων ή με δυναμική ανάπτυξης κλάδων. Εξετάζοντας λοιπόν τις τιθέμενες στρατηγικές προτεραιότητες και τις επιμέρους δράσεις ανά άξονα προτεραιότητας δημιουργείται έντονα η αμφιβολία σχετικά με το βαθμό αποτελεσματικότητας των Στρατηγικών όσον αφορά τους στόχους που έχουν τεθεί και εν τέλει το εάν οι υλοποιούμενες Στρατηγικές αντιστοιχούν στις τοπικές ανάγκες και την Ελληνική πραγματικότητα. Οι ελληνικές περιφέρειες εμφανίζουν διαφορετικές δυνατότητες όσον αφορά την έρευνα και την καινοτομία, με τις πιο ανεπτυγμένες από αυτές (π.χ. Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Κρήτη) να τα πηγαίνουν καλύτερα και να εμφανίζουν διαχρονικά πιο σημαντικά αποτελέσματα σε σχέση με τις λιγότερο ανεπτυγμένες (π.χ. Ήπειρος κλπ). Ωστόσο οι στρατηγικές προτεραιότητες φανερώσουν μια σημαντική εστίαση στην έρευνα και την καινοτομία (στα όρια της «εμμονής»), η οποία εκδηλώνεται σαφέστατα σε επίπεδο προβλεπόμενων δράσεων, με αποτέλεσμα οι περισσότερες από αυτές να μην συνάδουν με τις τοπικές αναπτυξιακές δυνατότητες ορισμένων περιοχών της χώρας. Εξάλλου ο στόχος της «έξυπνης εξειδίκευσης» δεν αναφέρεται και δεν περιέχει μόνο την καινοτομία⁷⁶. Εξάλλου λανθασμένη κρίνεται η στόχευση ενίσχυσης των δυνατοτήτων των επιχειρήσεων να παράγουν νέα γνώση και της δημιουργίας ερευνητικών υποδομών, χωρίς την πρότερη προώθηση της σχετικής καινοτομικής επιχειρηματικής νοοτροπίας. Από τα παραπάνω γίνεται ιδιαίτερα φανερή η ανάγκη προσδιορισμού των προτεραιοτήτων σε τοπικό επίπεδο (από-κάτω-προς-τα-πάνω) και όχι καθορισμού τους κεντρικά, έτσι ώστε αυτές να αντιπροσωπεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό τα τοπικά χαρακτηριστικά και αντιμετωπιζόμενες ανάγκες και προκλήσεις και να μην προέρχονται από μια “one size fits all” προσέγγιση.

Στο σημείο αυτό είναι κρίσιμο να αναφερθεί ότι, όπως προαναφέρθηκε, βάσει των ευρωπαϊκών κανονισμών θεωρείται βασική προϋπόθεση για την ορθή κατάρτιση των

⁷⁶ Κότιος Α. (2018) «Το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής», Παρουσίαση στα πλαίσια της έναρξης του δικτύου αποφοίτων του ΔΔΠΜΣ ‘Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση’

χρηματοδοτικών προγραμμάτων η κατανόηση και ενσωμάτωση των κατευθύνσεων των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης ανά προγραμματική περίοδο. Το γεγονός ότι για την τρέχουσα περίοδο 2014-2020 αυτές ολοκληρώθηκαν (εντός του 2015) μετά την κατάρτιση και έγκριση των Περιφερειακών και Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (τέλη του 2014 με εξαίρεση το ΕΠ «Αγροτική Ανάπτυξη» το οποίο καθυστέρησε σημαντικά), εκ των πραγμάτων οδήγησε σε μη ορθή εφαρμογή της διαδικασίας σχεδιασμού των εθνικών χρηματοδοτικών κειμένων της περιόδου. Εκτός αυτού, είναι σαφέστατη η διασύνδεση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης με τα χρηματοδοτικά προγράμματα των περιόδων διαχρονικά, καθώς οι περισσότεροι πόροι προέρχονται από αυτά. Ωστόσο η ενεργοποίηση και υλοποίηση των επιμέρους δράσεων των προγραμμάτων που τροφοδοτούν χρηματοδοτικά τις Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης σημειώνει, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου, σημαντική καθυστέρηση. Αποτέλεσμα αυτού, και ενώ η προγραμματική περίοδος πλησιάζει στο τέλος της, να εμφανίζεται σταδιακά κίνδυνος αφενός συνολικά χαμηλής χρηματοδοτικής απορρόφησης και αδιάθετων πόρων και αφετέρου χαμηλής αποτελεσματικότητας, τόσο των ίδιων των επιχειρησιακών προγραμμάτων όσο και των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης.

Άλλα ζητήματα που αντιμετωπίζονται και επηρεάζουν κρίσιμα την υλοποίηση και την αποτελεσματικότητα των Στρατηγικών αφορούν τόσο την πολυπλοκότητα των διαδικασιών όσο και την διαχειριστική ικανότητα των αρμοδίων φορέων. Πιο συγκεκριμένα, όσον αφορά το πρώτο κρίνεται ότι παρόλες τις προσπάθειες απλοποίησης και επιτάχυνσης των προβλεπόμενων διαδικασιών χρηματοδότησης δράσεων, θα πρέπει να γίνουν σημαντικά ακόμα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Μεταξύ αυτών δύναται να προωθηθεί η αποφυγή της αλληλεπικάλυψης των ελέγχων των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και η επικαιροποίηση και ενοποίηση του θεσμικού πλαισίου των ΕΔΕΤ, το οποίο σε αρκετές περιπτώσεις (λόγω ασάφειας και αλληλοεπικάλυψων) λειτουργεί ως τροχοπέδη. Στα παραπάνω δύναται να συμπεριληφθεί επίσης η ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, η οποία μπορεί να βελτιωθεί σημαντικά τόσο μέσω δράσεων κατάρτισης και ενίσχυσης των ικανοτήτων των στελεχών των διαχειριστικών αρχών και της δημιουργίας υποστηρικτικού δικτύου με τη συμμετοχή των αρμόδιων Υπουργείων (Οικονομίας και Ανάπτυξης) τόσο για την διαχειριστική υποστήριξη όσο και για την ενίσχυση της διάχυσης γνώσεων και καλών πρακτικών.

Εξειδικεύοντας και διαμορφώνοντας, με βάση τα παραπάνω, κάποια επιπλέον καίρια σημεία στα οποία θα πρέπει οι αρμόδιες αρχές να δώσουν έμφαση για την εξέλιξη των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης και για την τροφοδότηση της συζήτησης για τη νέα προγραμματική περίοδο 2021-2027 που έχει ήδη ξεκινήσει, σημειώνονται τα εξής:

- Οι αρμόδιες αρχές (ΓΓΕΤ και περιφερειακές διαχειριστικές αρχές) θα πρέπει άμεσα να καταλήξουν στους τρόπους αντιμετώπισης των δομικών αδυναμιών του υφιστάμενου συστήματος παραγωγής καινοτομίας και νέας γνώσης. Πιο συγκεκριμένα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη:
 - Προσαρμογή της κατανομής των πόρων που καταλήγουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, βάσει των πρόσφατων εξελίξεων συγχώνευσης των ΑΕΙ/ΤΕΙ
 - Αξιολόγηση του υφιστάμενου συστήματος και θεσμικού πλαισίου για την μεταφορά τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών
 - Έμφαση στην αντιστροφή των τάσεων εξόδου του καταρτισμένου ανθρωπίνου δυναμικού από την χώρα και παροχή κινήτρων επιστροφής του

- Έμφαση στη δημιουργία κοινών ερευνητικών υποδομών διαμόρφωσης καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για επιχειρήσεις εξωστρεφούς χαρακτήρα
- Εστίαση προσπαθειών στη δημιουργία βιώσιμων start-up επιχειρήσεων υψηλής αναπτυξιακής προοπτικής
- Παραγωγή και τροφοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με πρόσφατα στατιστικά δεδομένα της καινοτομικής δραστηριότητας των επιχειρήσεων, τα οποία δύναται να αξιοποιηθούν και να επηρεάσουν τις αντίστοιχες στοχεύσεις της επόμενης περιόδου.
- Η κατάρτιση των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης θα πρέπει να έχουν μια bottom-up προσέγγιση με τη συμμετοχή καίριων περιφερειακών δρώντων. Πιο συγκεκριμένα προτείνεται:
 - Η αρχική αποδελτίωση και υιοθέτηση των αξόνων προτεραιότητας που αναγνωρίζουν οι περισσότερες μελέτες που εξετάζουν τις περιφερειακή εξειδίκευση
 - Ενίσχυση αυτών μέσω της αναγνώρισης των τεχνολογιών που δρουν οριζόντια και υποστηρικτικά για το σύνολο των παραπάνω αξόνων
 - Έμφαση στη δημιουργία συνεργασιών μεταξύ περιφερειών κοινών χαρακτηριστικών και αναγκών
- Οι χρηματοδοτήσεις της νέας προγραμματικής περιόδου θα πρέπει να στηριχθούν στα εξής:
 - Η διαχείριση των δράσεων υποστήριξης ερευνητικών φορέων αλλά και οργανισμών-χρηματοδοτών καινοτομίας (π.χ. επιχειρηματικοί άγγελοι) παρουσιάζουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα αν γίνει κεντρικά
 - Οι αντίστοιχες δράσεις για την ενίσχυση της καινοτομικής επιχειρηματικότητας παρουσιάζουν μεγαλύτερη αποδοτικότητα αν διαχειριστούν τοπικά
- Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στη δημιουργία ουσιαστικών και ολοκληρωμένων συστημάτων καινοτομίας με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων
- Είναι καθοριστικής σημασίας η ένταξη της προσπάθειας περαιτέρω ενεργοποίησης ιδιωτών και αξιοποίησης του θεσμικού πλαισίου των ΣΔΙΤ
- Η συμμετοχή των κεντρικών φορέων στην όλη διαδικασία θα πρέπει να περιορίζεται στην στρατηγική καθοδήγηση, την παρακολούθηση της εξέλιξης και την προσαρμογή κατά την υλοποίηση.
- Τέλος όσον αφορά τις ΤΠΕ, προτείνεται η υιοθέτηση συγκεκριμένων στόχων ανά Περιφέρεια όσον αφορά την ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων του ανθρωπίνου δυναμικού και την περαιτέρω αξιοποίησή τους στη δημόσια διοίκηση.

Συμπερασματικά, τόσο η στόχευση της «έξυπνης εξειδίκευσης» όσο και το εργαλείο των Στρατηγικών Έξυπνης Εξειδίκευσης κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση για την προώθηση της ορθολογικής κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων, στα πλαίσια της περατότητας αυτών αλλά και της σταδιακής μείωσής τους τόσο κατά την τρέχουσα όσο και την επόμενη προγραμματική περίοδο. Ωστόσο, παρόλο που η αναγνώριση των δυναμικών εθνικών και περιφερειακών κλάδων θεωρείται επιτυχής, η εξειδίκευση των στρατηγικών προτεραιοτήτων και εν τέλει των δράσεων δίδει έμφαση κυρίως στην έρευνα και την καινοτομία, εμποδίζοντας ορισμένες λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές να αξιοποιήσουν

ικανοποιητικά το εργαλείο αυτό. Φαίνεται πως η μορφή που έχουν λάβει μέχρι σήμερα οι Στρατηγικές μπορεί να εξυπηρετούν τα περισσότερα ανεπτυγμένα κράτη μέλη της ΕΕ, ωστόσο δεν έχουν παρόμοια αποτελεσματικότητα στα κράτη μέλη της περιφέρειας της ΕΕ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Ανδρικοπούλου Ε. «Η πολιτική συνοχής και οι πόλεις»

Αντωνόπουλος Ρ. (2016) «Schneider: Αναγκαία η περαιτέρω αξιοποίηση του ΕΤΣΕ στην Πολιτική Συνοχής» Άρθρο στο euractiv.gr, 17 Νοεμβρίου 2016, (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/interview/schneider-anagkea-i-peretero-axiopiisi-tou-etse-stin-politiki-synochis>)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) «Έκθεση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή των περιφερειών», Βρυξέλλες, 2.12.2011, COM(2011) 849 τελικό

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) «Πολιτική Συνοχής 2014-2020 – Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση», Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2014) «Η ΕΕ ξεκινά επενδυτική επίθεση για την τόνωση της απασχόλησης και της οικονομικής ανάπτυξης», Στρασβούργο, Δελτίο Τύπου της 26 Νοέμβριος 2014

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2016) «Κατάσταση της Ένωσης 2016: Ενίσχυση των ευρωπαϊκών επενδύσεων για την απασχόληση και την ανάπτυξη», Στρασβούργο, Δελτίο Τύπου της 14 Σεπτεμβρίου 2016

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2015) «Έκθεση σχετικά με ένα νέο ψηφιακό θεματολόγιο για την Ευρώπη»

Εφημερίδα Καθημερινή (2018) «Η Ελλάδα, τρίτη πιο ωφελημένη χώρα από την Ευρ. Ένωση», Άρθρο στην έντυπη έκδοση της Καθημερινής, 15-2-2018

Κότιος Α. (2018) «Το μέλλον της Πολιτικής Συνοχής», Παρουσίαση στα πλαίσια της έναρξης του δικτύου αποφοίτων του ΔΔΠΜΣ 'Τοπική Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση'

Κούτρα Α. (2017) «Ευρωπαϊκές περιφέρειες: Η Πολιτική Συνοχής αποτελεί κύριο πυλώνα της ΕΕ και δεν μπορεί να αντικατασταθεί μελλοντικά», Άρθρο στο euractiv.gr, 12 Μαΐου 2017, (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/news/evropaikes-periferies-i-politiki-synochis-apoteli-kyrio-pylona-tis-ee-ke-den-bori-na-antikatastathi-mellontika>)

Κούτρα Α. (2017) «Προβληματισμός στο ΕΚ για τη σύνδεση Πολιτικής Συνοχής-Σχεδίου Γιούνκερ», Άρθρο στο euractiv.gr, 7 Μαρτίου 2017,

(<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/news/provlimatismos-sto-ek-gia-ti-syndesi-politikis-synochis-schediou-giounker>)

Κορίνα Κρέτσου (2017) «Έκθεση για τη συνοχή: Διδάγματα από την κρίση και συμπεράσματα για το μέλλον», Άρθρο στη «Ναυτεμπορική» της Κορίνας Κρέτσου, επιτρόπου Περιφερειακής Πολιτικής, <http://www.naftemporiki.gr/story/1284473/ekthesi-gia-ti-sunoxi-didagmata-apo-tin-krisi-kai-sumperasmata-gia-to-mellon>

Λαμπρόπουλος Ν. (2016) «Ξεκάθαρη η αποτελεσματικότητα της πολιτικής συνοχής δηλώνει ακαδημαϊκός στη Euractiv», Άρθρο στο [euractiv.gr](http://www.euractiv.gr), 15 Νοεμβρίου 2016 (<https://www.euractiv.gr/section/periferiaki-politiki/interview/xekathari-i-aporelesmatikotita-tis-politikis-synochis-diloni-akadimaikos-sti-euractiv/>)

Παπαδάκη Ο. (2013) «Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής: Η επιλογή υιοθέτησης στρατηγικών οικονομικού μετασχηματισμού και έξυπνης εξειδίκευσης»

ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας»

ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας»

ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου»

ΙΝΣΕΤΕ (2015) «Οδικός Χάρτης Εξειδίκευσης Δράσεων Τομέα Τουρισμού Περιφέρειας Ιονίων Νήσων»

Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας»

Περιφέρεια Ιονίων Νήσων (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων», Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή Ιονίων Νήσων

Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου», Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης, Μάρτιος 2015

Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας (2015) «Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδας», Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Ernst and Young (2016) «Ad-hoc audit of the application of the Regulation 2015/1017 (the EFSI Regulation)», Final Report - 14 November 2016

European Commission (2010) «Communication from the commission to the European parliament, the council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions», Brussels, 6.10.2010 COM(2010) 546 final

European Commission (2012) «Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS3)», Regional Policy Report, May 2012

European Commission (2014) «National/Regional Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3)», Cohesion Policy Report, March 2014

European Commission (2015) «The impact of economic and financial crisis on the reform of Cohesion Policy 2008-2013», Regional Working Paper 2015

European Commission (2016) «Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Investment Plan for Europe: evaluations give evidence to support its reinforcement»

European Commission (2016) «Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on the financial rules applicable to the general budget of the Union and amending Regulation (EC) No 2012/2002, Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) 1301/2013, (EU) No 1303/2013, EU No 1304/2013, (EU) No 1305/2013, (EU) No 1306/2013, (EU) No 1307/2013, (EU) No 1308/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014,(EU) No 283/2014, (EU) No 652/2014 of the European Parliament and of the Council and Decision No 541/2014/EU of the European Parliament and of the Council», Brussels, 14.9.2016, COM(2016) 605 final

European Commission (2017) «Summary of the public consultation on Smart Specialisation:"A fresh approach to European growth and jobs through regional innovation strategies"», June 2017

European Investment Bank (2016) «Operations Evaluation - Evaluation of the functioning of the European Fund for Strategic Investments (EFSI)», September 2016

Reid A., Komninos N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 National Assessment Greece - Smart specialisation as a means to foster economic renewal»

Reid A., Komninos N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Central Greece - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

Reid A., Komninos N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Ionian Islands - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

Reid A., Komninos N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: South Aegean - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

Reid A., Komninos N., Sanchez-P. J. and Tsanakas P. (2012) «RIS3 Regional Assessment: Western Greece - A report to the European Commission, Directorate General for Regional Policy, Unit I3 - Greece & Cyprus»

Θεσμικό Πλαίσιο

COM (2005) 24 Ανακοίνωση προς το Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 2ας Φεβρουαρίου 2005 με τίτλο «Συνεργασία για την οικονομική μεγέθυνση και την απασχόληση. Νέο ξεκίνημα για τη στρατηγική της Λισαβόνας (2005)»

COM (2010) «ΕΥΡΩΠΗ 2020 - Στρατηγική για έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη»

EE L 169 της 29.6.1987 «Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων – Συνθήκες περί αναθεωρήσεως των συνθηκών αυτών – Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη»

EE C 191 της 29.7.1992 «Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (συνθήκη του Maastricht)»

Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1299/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 περί καθορισμού ειδικών διατάξεων για την υποστήριξη του στόχου της Ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1300/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ταμείο Συνοχής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1084/2006

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1301/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και για τη θέσπιση ειδικών διατάξεων σχετικά με τον στόχο «Επενδύσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση» και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1080/2006

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1302/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1082/2006 για τον ευρωπαϊκό όμιλο εδαφικής συνεργασίας (ΕΟΕΣ) όσον αφορά την αποσαφήνιση, την απλούστευση και τη βελτίωση της διαδικασίας ίδρυσης και λειτουργίας αυτών των ομίλων

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1304/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17 Δεκεμβρίου 2013 για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1081/2006 του Συμβουλίου

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 17ης Δεκεμβρίου 2013 για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 508/2014 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 15ης Μαΐου 2014 για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας και για την κατάργηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 2328/2003, (ΕΚ) αριθ. 861/2006, (ΕΚ) αριθ. 1198/2006 και (ΕΚ) αριθ. 791/2007 και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1255/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου

ΦΕΚ 1862/27-8-2015 - Απόφαση αρ. 82193/ΕΥΣΣΑ 1810 «Έγκριση Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020»

Διαδικτυακές Πηγές

Ιστοσελίδα Εταιρικού Συμφώνου για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2014-2020 – www.espa.gr

Ιστοσελίδα Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) 2007-2013 - 2007-2013.espa.gr

Ιστοσελίδα Ευρωπαϊκής Επιτροπής - ec.europa.eu

Ειδησεογραφική ιστοσελίδα - Euractiv.gr

Ιστοσελίδα ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα – Καινοτομία» – www.antagonistikotita.gr

Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία – ec.eurostat.gr

Ιστοσελίδα Ελληνογερμανικού Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου - griechenland.ahk.de

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας 14: Δράσεις Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση

Στρατηγική Επιλογή 1: Επένδυση στη δημιουργία και διάχυση της νέας γνώσης								
Κατηγορία παρέμβασης		Προβλεπόμενη δράση		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Ενδεικτικός μέγιστος Π/Υ ανά έργο	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ	Τίτλος	Κωδ	Τίτλος					
1.α	Ανάπτυξη δυναμικού ΕΤΑΚ στους τομείς εξειδίκευσης	1.α.1	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών σύμφωνα με τον Οδικό Χάρτη Ερευνητικών Υποδομών	ΕΤΠΑ		10.000.000	81.900.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.α.2	Εξειδικευμένα δίκτυα κέντρων ικανότητας (competence Centres)	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ		12.000.000	150.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
							50.000.000	ΕΠΑΑ
						30.000.000	ΕΠΘΑΑ	
		1.α.3	Ανάπτυξη επαγγελματικών γνώσεων και δεξιοτήτων σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, διαχείρισης καινοτομίας και τεχνολογίας, εξαγωγών κοκ	ΕΚΤ		2.000.000	2.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
1.β	Ενίσχυση δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και νησίδων αριστείας	1.β.1	Ενίσχυση του ανθρωπίνου ερευνητικού δυναμικού μέσω της υλοποίησης διδακτορικής έρευνας	ΕΚΤ/ΠΑΝ		100.000	20.025.000	ΕΠΑΝΑΔ-ΔΒΜ
		1.β.2	Υποστήριξη της ερευνητικής διάστασης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	ΕΚΤ/ΠΑΝ		100.000	40.000.000	ΕΠΑΝΑΔ-ΔΒΜ
		1.β.3	Ενίσχυση μεταδιδασκτόρων ερευνητών/τριών	ΕΚΤ/ΠΑΝ		100.000	20.025.000	ΕΠΑΝΑΔ-ΔΒΜ
		1.β.4	Χρηματοδότηση προτάσεων που αξιολογήθηκαν θετικά στα ERC Grant Schemes αλλά δεν χρηματοδοτήθηκαν	ΕΤΠΑ		400.000	10.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.β.5	Συνεργατικές πρωτοβουλίες ΕΤΑΚ	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ, ΕΤΘΑ		10.000.000	180.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
							60.000.000	ΕΠΑΑ
					15.000.000	ΕΠΘΑΑ		
		1.β.6	Ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων/υπηρεσιών που προτείνονται από επιχειρήσεις, κλπ (customer-driven)	ΕΤΠΑ		500.000	30.000.000	ΕΠΑΝΕΚ

		1.β.7	Ενίσχυση για την πραγματοποίηση δοκιμών προϊόντων και υπηρεσιών	ΕΤΠΑ	3c	500.000	30.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.β.8	Στρατηγικά Σχέδια Ερευνητικών Φορέων ("ΚΡΗΠΙΣ ΕΚ")	ΕΤΠΑ	1a	6.000.000	40.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.β.9	Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Έρευνας ΑΕΙ ("ΚΡΗΠΙΣ ΑΕΙ")	ΕΤΠΑ		6.000.000	72.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
1.γ	Ενίσχυση (υπο)δομών δικτύωσης	1.γ.1	Διαμόρφωση και λειτουργία ψηφιακής πλατφόρμας έρευνας και καινοτομίας	ΕΤΠΑ	2b	1.000.000	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.γ.2	Γραφεία Αξιοποίησης Τεχνολογίας	ΕΚΤ/ΠΑΝ	1b	500.000	6.900.000	ΕΠΑΝΑΔ-ΔΒΜ	
		1.γ.3	Ενίσχυση και διεύρυνση της δραστηριότητας και του ρόλου των Μονάδων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ)	ΕΤΠΑ	10iv	700.000	12.900.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.γ.4	Εκσυγχρονισμός των εσωτερικών δικτυακών υποδομών όλων των ΑΕΙ και των ΕΚ της χώρας	ΕΤΠΑ	2a	15.000.000	15.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.γ.5	Ένταξη Νοσοκομειακών Μονάδων στο εθνικό ακαδημαϊκό δίκτυο ΕΔΕΤ για την υποστήριξη ερευνητικών και κλινικών δραστηριοτήτων στην ιατρική και στη βιολογία, σε νεφουπολογιστικό περιβάλλον (cloud computing) - επέκταση στις υπόλοιπες 5 περιφέρειες της χώρας	ΕΤΠΑ	2c	2.938.818	14.694.092	ΜΔΤ	
1.δ	Διασύνδεση και συνεργασία σε ΕΤΑΚ	1.δ.1	Ενίσχυση συμμετοχής σε διακρατικά/διευρωπαϊκά δίκτυα, προγράμματα και πρωτοβουλίες - ERANETS - FETS	ΕΤΠΑ	1b	150.000	50.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		1.δ.2	Δράσεις διμερών και διακρατικών συνεργασιών	ΕΤΠΑ	1b	350.000	50.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
Σύνολο Π/Υ Στρατηγικής Επιλογής 1							981.444.092		
Στρατηγική Επιλογή 2: Επένδυση στην έρευνα και καινοτομία									
Κατηγορία παρέμβασης		Προβλεπόμενη δράση			Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Ενδεικτικός μέγιστος Π/Υ ανά έργο	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ	Τίτλος	Κωδ	Τίτλος						
2.α	Εκκόλαψη νέων επιχειρηματικών παικτών	2.α.1	Ενίσχυση επιχειρηματικών ομάδων στο στάδιο εκκόλαψης	ΕΚΤ/ΠΑΝ, ΕΓΤΑΑ	3a	20.000	300.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
							45.000.000	ΕΠΑΑ	
		2.α.2	Ενίσχυση της ίδρυσης και ανάπτυξης νεοφυών επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ, ΕΓΤΑΑ	3a	90.000	500.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
								40.000.000	ΕΠΑΑ
		2.α.3	Αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων (proof-of-concept)	ΕΤΠΑ	1b	100.000	59.500.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		2.α.4	Ανάπτυξη τεχνοβλαστών (spin off/out)	ΕΤΠΑ	1b	200.000	100.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		2.α.5	Ενίσχυση υφιστάμενων και ίδρυση καινοτομικών	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	3c	6.000.000	200.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	

			συνεργατικών σχηματισμών				100.000.000	ΕΠΑΑ
2.β	Ενίσχυση της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις	2.β.1	Ενιαία δράση κρατικών ενισχύσεων ΕΤΑΚ: ΕΡΕΥΝΩ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΩ-ΔΗΜΙΟΥΡΓΩ		1b			
			i. Πρωτοεμφανιζόμενες στην έρευνα επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ		150.000	113.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
			ii. Μικρομεσαίες επιχειρήσεις	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ		400.000	120.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
			iii.1 Συμπράξεις επιχειρήσεων με άλλους φορείς (Σχήματα μέχρι 4 φορείς)	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ		800.000	115.200.000	ΕΠΑΝΕΚ
			iii.2 Συμπράξεις επιχειρήσεων με άλλους φορείς (Σχήματα 5 ή περισσότερων φορέων)	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ		1.500.000	42.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
			iv. Ενσωμάτωση ερευνητικών αποτελεσμάτων στην παραγωγική διαδικασία	ΕΤΠΑ/ΕΚΤ		1.000.000	42.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
		2.β.2	Ενίσχυση ανάπτυξης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	ΕΤΠΑ	2b	400.000	92.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		2.β.3	Ανάπτυξη εφαρμογών e-επιχειρείν από μεμονωμένες επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ	2b	400.000	50.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
2.β.4	Ενίσχυση επενδύσεων σε υφιστάμενες επιχειρήσεις για την εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών στην αγορά και για την ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων παραγωγής	ΕΤΠΑ	3c	800.000	125.000.000	ΕΠΑΝΕΚ		
2.β.5	Στήριξη των επιχειρήσεων για τη δημιουργία και την επέκταση προηγμένων ικανοτήτων για την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών σε νέους τομείς	ΕΤΠΑ	3c	500.000	150.000.000	ΕΠΑΝΕΚ		
2.β.6	Χρηματοδότηση προτάσεων που πέρασαν το όριο βαθμολογίας του SME Instrument της ΕΕ αλλά δε χρηματοδοτήθηκαν	ΕΤΠΑ	3b	2.500.000	100.000.000	ΕΠΑΝΕΚ		
2.γ	Υποδομές και μηχανισμοί στήριξης καινοτόμου επιχειρηματικότητας	2.γ.1	Ενίσχυση της ανάπτυξης ψηφιακών πλατφορμών επιχειρηματικών συναλλαγών και συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων, μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών και μεταξύ επιχειρήσεων και φορέων του δημοσίου	ΕΤΠΑ	2b	500.000	3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
2.δ	Επιχειρηματική εξωστρέφεια	2.δ.1	Προετοιμασία, εφαρμογή και αξιολόγηση τομεακών ή κλαδικών σχεδίων εξωστρέφειας	ΕΤΠΑ	3d	1.500.000	20.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		2.δ.2	Εξειδικευμένες μελέτες για στόχευση αγορών (market analysis), προϊόντων και συγκριτικής ανάλυσης του ανταγωνισμού	ΕΤΠΑ	3d	80.000	6.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Στρατηγικής Επιλογής 2							2.323.200.000	
Στρατηγική Επιλογή 3: Ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία								

Κατηγορία παρέμβασης		Προβλεπόμενη δράση		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Ενδεικτικός μέγιστος Π/Υ ανά έργο	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ	Τίτλος	Κωδ	Τίτλος					
3.α	Ενίσχυση μηχανισμών και θεσμικού πλαισίου	3.α.1	Ίδρυση και ενίσχυση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων	ΕΤΠΑ	3a	100.000.000	100.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.α.2	Ταμείο Αξιοποίησης Διανοητικής Ιδιοκτησίας (Patent Pool Fund)	ΕΤΠΑ	1b	40.000.000	40.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.α.3	Μητρώο συμβούλων σε ζητήματα διαχείρισης πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας	ΕΚΤ		2.000.000	2.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
3.β	Ενίσχυση της ζήτησης για καινοτομία από τη δημόσια διοίκηση	3.β.1	Καινοτόμες προ-εμπορευματικές δημόσιες προμήθειες (pre-commercial procurements PCPs) ΘΑ 2,4,5,6,7	ΕΤΠΑ	3a	500.000	40.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.β.2	Ανάπτυξη και εφαρμογή "πρωτοκόλλων" ή σημάτων	ΕΤΠΑ	3c	1.000.000	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
3.γ	Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης	3.γ.1	Μηχανισμός Επιχειρηματικής Ανακάλυψης	ΕΤΠΑ	1b	3.000.000	3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.γ.2	Εγκατάσταση Μηχανισμού Παρακολούθησης (monitoring mechanism) της υλοποίησης της εθνικής στρατηγικής RIS3	ΕΤΠΑ	1b	2.000.000	2.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
3.δ	Ανάπτυξη καινοτομικής κουλτούρας	3.δ.1	Ανάπτυξη έργων επίδειξης και πιλοτικών έργων - εφαρμογές αποτελεσμάτων έρευνας	ΕΤΠΑ	1b	800.000	20.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.δ.2	Ενίσχυση συμμετοχής σε διεθνείς επιστημονικές διοργανώσεις, διαγωνισμούς κλπ	ΕΤΠΑ	1b	200.000	30.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.δ.3	Προβολή κοινωνικής σημασίας έργου ΕΤΑΚ	ΕΤΠΑ		400.000	4.800.000	ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Στρατηγικής Επιλογής 3							242.800.000	
Σύνολο Π/Υ							3.547.444.092	

Πηγή: ΦΕΚ 1862/27-8-2015

Πίνακας 15: Δράσεις Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Άξονας Ανάπτυξης 1: Αγροδιατροφή										
Προτεραιότητες		Ειδικό Στόχοι	Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης		
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ	Τίτλος						
1.1	Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη, διατήρηση και αξιοποίηση των ντόπιων παραδοσιακών ποικιλιών και προϊόντων • Βελτίωση της ποιότητας και των χαρακτηριστικών του πολλαπλασιαστικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών 	1.1.1	Χαρτογράφηση, ταυτοποίηση, αξιοποίηση και βελτίωση του γενετικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	1b, 10.2	4.500.000	ΕΠΑΝΕΚ		
								300.000	ΠΕΠ ΣΤΕ	
								500.000	ΠΑΑ	
		<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση των καλλιεργητικών και κτηνοτροφικών μεθόδων για τη βελτίωση της ποιότητας, υγιεινής και ασφάλειας • Ανάπτυξη της τεχνογνωσίας στους αγρότες και κτηνοτρόφους σε σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας και εκτροφής 	1.1.2	Εισαγωγή Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης	ΕΓΤΑΑ	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 4.1	7.000.000	ΠΑΑ		
			1.1.3	Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή βιώσιμων μεθόδων εκτροφής	ΕΓΤΑΑ	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 4.1 και Μέτρο 16	7.000.000	ΠΑΑ		
			1.1.4	Στήριξη βιολογικών καλλιεργειών και εκτροφών	ΕΓΤΑΑ	1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 3.1, 4.1, 11.1	7.000.000	ΠΑΑ		
1.2	Εκσυγχρονισμός των καλλιεργητικών μεθόδων	<ul style="list-style-type: none"> • Εισαγωγή νέων μεθόδων και τεχνολογικός εκσυγχρονισμός καλλιεργειών 	1.2.1	Βελτίωση καλλιεργειών υπό κάλυψη και εισαγωγή μεθόδων υδροπονίας και αεροπονίας	ΕΓΤΑΑ	4.3	1.500.000	ΠΑΑ		
1.3	Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας των τροφίμων	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη νέων/βελτιωμένων καινοτόμων προϊόντων και διεργασιών • Ανάπτυξη της καινοτομίας επιχειρηματικότητας στη μεταποίηση γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων • Ανάπτυξη διασυνδέσεων ανάμεσα στη γεωργία και τη 	1.3.1	Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση και εισαγωγή καινοτομιών στη μεταποίηση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	3c, 1.1, 4.2 και Μέτρο 16	1.500.000	ΠΕΠ ΣΤΕ		
								6.000.000	ΠΑΑ	
					1.3.2	Ίδρυση νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	3a, 4.2	500.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
						6.000.000			ΕΠΑΝΕΚ	
							2.000.000	ΠΑΑ		

		μεταποίηση για τη βελτίωση υφιστάμενων ή δημιουργία νέων προϊόντων	1.3.3	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης (π.χ. clusters) στη γεωργία/κτηνοτροφία και μεταποίηση	ΕΓΤΑΑ	1b, 16.2, 16.3	1.200.000 5.500.000 300.000	ΠΑΑ ΕΠΑΝΕΚ ΠΕΠ ΣΤΕ
1.4	Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη της εξωστρέφειας της γεωργικής και ζωικής παραγωγής Αύξηση της χρήσης e-υπηρεσιών από αγροκτηνοτροφικές επιχειρήσεις 	1.4.1	Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων μάρκετινγκ αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	ΕΓΤΑΑ		1.500.000	ΠΑΑ
			1.4.2	Ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΓΤΑΑ		1.500.000	ΠΑΑ
		1.4.3	Μάρκετινγκ και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων τροφίμων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΤΠΑ	3d, 4.2	500.000 2.800.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΠΑΑ	
1.5	Βελτίωση πολλαπλασιαστικού υλικού και ανάπτυξη νέων ειδών υδατοκαλλιέργειας που μπορούν να δημιουργήσουν διατροφικά προϊόντα μεγαλύτερης προστιθέμενης αξίας	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη τεχνολογίας για πλήρη εκτροφή νέων ειδών Ανάπτυξη τεχνολογίας για τη γενετική επιλογή πολλαπλασιαστικού υλικού 	1.5.1	Πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης για εκτροφή νέων ειδών και βελτιστοποίησης πολλαπλασιαστικού υλικού	ΕΤΠΑ	1a, 1b	2.500.000 500.000	ΕΠΑΝΕΚ ΕΤΘΑ
1.6	Αύξηση παραγωγικότητας μονάδων υδατοκαλλιέργειας και ποιότητας των προϊόντων	<ul style="list-style-type: none"> Βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού και των πρωτόκολλων εκτροφής Ανάπτυξη βιολογικής υδατοκαλλιέργειας Βελτίωση τροφών 	1.6.1	Ανάπτυξη και εισαγωγή καινοτομιών για τον εκσυγχρονισμό των μεθόδων εκτροφής	ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ	1a	750.000 1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ ΕΤΘΑ
							1.6.2	Ανάπτυξη βιολογικής υδατοκαλλιέργειας

1.7	Βελτίωση παραγωγικότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	<ul style="list-style-type: none"> Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία μεταποίησης Εισαγωγή καινοτομιών στη συσκευασία 	1.7.1	Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑ		500.000	ΕΤΘΑ
1.8	Αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον από τις υδατοκαλλιέργειες	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας 	1.8.1	Αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΠΑ, ΕΤΘΑ		300.000	ΕΤΘΑ
1.9	Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	<ul style="list-style-type: none"> Εκσυγχρονισμός των γεωργικών κτηνοτροφικών και υδατοκαλλιεργητικών εκμεταλλεύσεων και της σχετικής μεταποίησης Ενίσχυση της ανταγωνιστικής τους θέσης 	1.9	Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	ΕΤΠΑ	8iii, 8v	100.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
							6.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 1							70.000.000	
Άξονας Ανάπτυξης 2: Βιομηχανία της εμπειρίας								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ	Τίτλος				
2.1	Διεύρυνση της αλυσίδας αξίας	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη καινοτόμας επιχειρηματικότητας σχετιζόμενη με τον τουρισμό Ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας της βιομηχανίας της εμπειρίας 	2.1.1	Ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων σε δραστηριότητες σχετιζόμενες με τον τουρισμό	ΕΤΠΑ	3a	1.000.000 5.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ
			2.1.2	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας	ΕΤΠΑ	3a, 3d	800.000 3.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ
2.2	Διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος και εμπλουτισμός της εμπειρίας	<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη και εισαγωγή νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας 	2.2.1	Έρευνα των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων και ανάπτυξη των υπηρεσιών εμπειρίας που μπορούν να αναπτυχθούν σε κάθε ΠΕ	ΕΤΠΑ	1b	500.000 3.781.940	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ

			2.2.2	Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1b	750.000 3.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ
			2.2.3	Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών σημάτων ποιότητας	ΕΤΠΑ	3c	5.000.000 160.000	ΕΠΑΝΕΚ ΠΕΠ ΣΤΕ
		• Προστασία και διαμόρφωση του περιβάλλοντος τουριστικού ενδιαφέροντος • Δημιουργία αναγκαίων υποδομών για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού	2.2.4	Διαμόρφωση και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος σε περιοχές που εντάσσονται στις σχεδιαζόμενες υπηρεσίες εμπειρίας	ΕΤΠΑ	5a, 5b	2.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
			2.2.5	Επενδύσεις ΣΔΙΤ για την κατασκευή μαρινών	ΕΤΠΑ		0	ΠΕΠ ΣΤΕ
2.3	Διάχυση και χρήση υπηρεσιών και προϊόντων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών	• Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας • Διείσδυση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις της βιομηχανίας της εμπειρίας	2.3.1	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2b	1.000.000 2.500.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ
			2.3.2	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών στη βιομηχανία της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2b	2.500.000 1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ ΠΕΠ ΣΤΕ
2.4	Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού	• Εκσυγχρονισμός τουριστικών εκμεταλλεύσεων • Ενίσχυση ανταγωνιστικής τους θέσης των τοπικών επιχειρήσεων	2.4.1	Ανάπτυξη ανθρωπίνου δυναμικού		8iii, 8v	100.000 6.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 2								
Άξονας Ανάπτυξης 3: Στήριξη της αλυσίδας αξίας τουμετάλλου								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ	Τίτλος				
3.1	Ανάπτυξη βιομηχανικών περιοχών	• Μείωση των περιβαλλοντικών οχλήσεων από τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες στη βιομηχανική ζώνη • Βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρονται στις επιχειρήσεις	3.1.1	Θεσμοθέτηση βιομηχανικής περιοχής Οινοφύτων και δημιουργία βασικών υποδομών	ΕΤΠΑ	5b	9.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ

3.2	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του μετάλλου και ένταξη τους σε εθνικά και ευρωπαϊκά δίκτυα καινοτομίας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη συνεργασιών με τα τμήματα της αλυσίδας αξίας στη Θεσσαλία • Συμμετοχή στον Ορίζοντα 2020 και σε προγράμματα της ΓΓΕΤ 	3.2.1	Οργάνωση και στήριξη cluster μετάλλου	ΕΤΠΑ	1b	2.600.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
							4.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		<ul style="list-style-type: none"> • Βελτίωση των δημόσιων εργαστηριακών υποδομών και παροχή σχετικών υπηρεσιών στις επιχειρήσεις του μετάλλου 	3.2.2	Ανάπτυξη εργαστηριακού εξοπλισμού της ΕΒΕΤΑΜ για τη διεξαγωγή ελέγχων και δοκιμών	ΕΤΠΑ	1a	2.474.686	ΕΠΑΝΕΚ
							1.000.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 3							19.074.686	
Άξονας Ανάπτυξης 4: Πράσινη καινοτομία, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ	Τίτλος				
4.1	Μείωση του οικολογικού αποτυπώματος στη γεωργία-κτηνοτροφία, στη μεταποίηση και τον τουρισμό	<ul style="list-style-type: none"> • Μείωση της χρήσης φυσικών πόρων στις επιχειρήσεις • Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των επιχειρήσεων • Ενίσχυση των επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες 	4.1.1	Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή, μεταποίηση και τουρισμό	ΕΤΠΑ	1a, 6g	840.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
							1.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
			4.1.2	Πρόγραμμα βιομηχανικής συμβίωσης για την αξιοποίηση των απορριπτόμενων και τη μείωση της χρήσης πόρων	ΕΤΠΑ	6g	700.000	ΕΠΑΝΕΚ
							2.415.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
4.2	Παραγωγή ενέργειας από Ανανεώσιμες πηγές και βιο-καύσιμα	<ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και βιο-καύσιμα • Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε ΑΠΕ 	4.2.1	Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές μονάδες και εκμεταλλεύσεις	ΕΤΠΑ	3c, 4a, Προτεραιότητα 5	1.600.000	ΕΠΑΝΕΚ
							400.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
							1.000.000	ΠΑΑ
			4.2.2	Τεκμηρίωση της δυνατότητας αξιοποίησης βιομάζας από διάφορες πηγές για την παραγωγή ενέργειας	ΕΤΠΑ	12a	100.000	ΠΕΠ ΣΤΕ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 4							8.555.000	
Σύνολο Π/Υ Στρατηγικής Στερεάς Ελλάδας							135.721.626	

Πηγή: Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, 2015

Πίνακας 16: Δράσεις Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Τομέας 1: Αγροτική Παραγωγή – Υδατοκαλλιέργειες και τρόφιμα								
Στρατηγικές Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι		Τύποι Δράσεων		Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος			
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	1.1	Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	1.1.1	Ενίσχυση των φορέων έρευνας και καινοτομίας	1.α		
				1.2	Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία	1.2.1	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις και συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,49
		1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ					
		1.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία					
		1.2.5	Δράσεις ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού			1.β	500.000	ΕΠΑΝΕΚ
							500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
		1.2.2	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3			1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,27,28	535.113	ΠΕΠ ΔΕ
							2.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.2.3	Προώθηση Διεθνικών ερευνητικών έργων για MME			1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρο 64	3.500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
				600.000	ΠΕΠ ΔΕ			
1.2.4	Στήριξη δράσεων Horizon 2020	1.β	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ				
			1.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία				
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους	2.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών	2.2.1	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της	2.β και Μέτρο 07	500.000	ΠΕΠ ΔΕ
							1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ

	και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ		ΤΠΕ		περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)		1.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
		2.3	Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες	2.3.1	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	2.γ και Μέτρο 07	300.000 2.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	3.1	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.1.1	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	3.α, Μέτρο 02,03,05 και Άρθρα 27,31,48	8.000.000	ΠΕΠ ΔΕ			
							20.000.000	ΕΠΑΝΕΚ			
							8.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
		3.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς	3.2.1	Υποστήριξη σε υπάρχοντα και νέα cluster επιχειρήσεων	3.γ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ			
							3.500.000	ΕΠΑΝΕΚ			
							3.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
		3.3	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.3.1	Ενέργειες διεθνοποίησης και εξαγωγών των επιχειρήσεων	3.δ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	350.000	ΠΕΠ ΔΕ			
							2.500.000	ΕΠΑΝΕΚ			
							2.500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
		3.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ	3.5.1	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας	Μέτρο 3 και 5	5.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία			
							3.5.2	Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών	Μέτρο 2,3,5,9	6.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
							3.5.3	Υιοθέτηση συστημάτων διασφάλισης και ελέγχου ποιότητας	Μέτρο 3,4 και άρθρο 69	4.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
3.5.4	Σύσταση δομών εμπορίας και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων							1.200.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία		
3.4	Αναβάθμιση ανθρώπινου	3.4.1	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων	8.1, Μέτρο 01 και	400.000	ΠΕΠ ΔΕ					

			δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών		και δημιουργία θέσεων εργασίας	Άρθρο 27,50	3.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία	
		3.4.2		Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.3, Μέτρα 01,02,05 και Άρθρα 27,31,50		100.000 1.000.000 1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία	
		3.4.3		Υποστήριξη εργαζομένων και επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.5, Μέτρο 01,02 και άρθρα 27,50		150.000 1.500.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία	
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	4.1	Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	4.1.1	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.β, Μέτρο 07	500.000	ΠΕΠ ΔΕ	
							3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
							2.500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία	
		4.2	Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών	4.2.1	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.γ			
		4.3	Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	4.3.1	Πρώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών φιλικών στο περιβάλλον	4.ε			
		4.4	Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών	4.4.1	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων	6.γ			
		4.5	Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη	4.5.1	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	6.ε			
4.5.2	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων						6.ε, και Μέτρο 07	1.500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
Σύνολο Π/Υ Άξονα 1							99.335.113		

Τομέας 2: Τουρισμός Πολιτισμός

Στρατηγικές Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι		Τύποι Δράσεων		Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος			
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	1.1	Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	1.1.1	Ενίσχυση των φορέων έρευνας και καινοτομίας	1.α		
		1.2	Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία	1.2.1	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις και συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,49	100.000 1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.5	Δράσεις ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού	1.β	500.000	ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.2	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,27,28	600.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.3	Πρώθηση Διεθνικών ερευνητικών έργων για MME	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρο 64	300.000 500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.4	Στήριξη δράσεων Horizon 2020	1.β		
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης	2.1	Μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών (ορεινών και αγροτικών) και των περιοχών στις οποίες ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες.	2.1.1	Αξιοποίηση και επέκταση μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών και πρώθηση ευρυζωνικότητας σε απομακρυσμένες περιοχές	2.α		

	εξειδίκευσης της ΠΔΕ	2.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	2.2.1	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)	2.β και Μέτρο 07	500.000	ΠΕΠ ΔΕ	
							3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
		2.3	Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες	2.3.1	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	2.γ και Μέτρο 07	500.000	ΠΕΠ ΔΕ	
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	3.1	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.1.1	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	3.α, Μέτρο 02,03,05 και Άρθρα 27,31,48	10.000.000 30.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ	
		3.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς	3.2.1	Υποστήριξη σε υπάρχοντα και νέα cluster επιχειρήσεων	3.γ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	1.000.000 1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ	
		3.3	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.3.1	Ενέργειες διεθνοποίησης και εξαγωγών των επιχειρήσεων		300.000 3.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ	
		3.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας	3.5.1	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας	Μέτρο 3 και 5			
				3.5.2	Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών	Μέτρο 2,3,5,9			

			υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ	3.5.3	Υιοθέτηση συστημάτων διασφάλισης και ελέγχου ποιότητας	Μέτρο 3,4 και άρθρο 69		
				3.5.4	Σύσταση δομών εμπορίας και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων			
		3.4	Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών	3.4.1	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων και δημιουργία θέσεων εργασίας	8.1, Μέτρο 01 και Άρθρο 27,50	150.000	ΠΕΠ ΔΕ
				3.4.2	Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.3, Μέτρα 01,02,05 και Άρθρα 27,31,50	200.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				3.4.3	Υποστήριξη εργαζομένων και επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.5, Μέτρο 01,02 και άρθρα 27,50	250.000 2.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	4.1	Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	4.1.1	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.β, Μέτρο 07	600.000	ΠΕΠ ΔΕ
							5.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		4.2	Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών	4.2.1	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.γ		
		4.3	Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	4.3.1	Προώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών φιλικών στο περιβάλλον	4.ε		
		4.4	Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών	4.4.1	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της	6.γ	500.000	ΠΕΠ ΔΕ

					πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων								
		4.5	Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη	4.5.1	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	6.ε	3.000.000	ΠΕΠ ΔΕ					
				4.5.2	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων	6.ε, και Μέτρο 07	500.000	ΠΕΠ ΔΕ					
Σύνολο Π/Υ Άξονα 2							67.500.000						
Τομέας 3: Υλικά - Μικροηλεκτρονική													
Στρατηγικές Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι		Τύποι Δράσεων		Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης					
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος								
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	1.1	Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	1.1.1	Ενίσχυση των φορέων έρευνας και καινοτομίας	1.α	1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ					
							5.000.000	ΕΠΑΝΕΚ					
		1.2	Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία	1.2.1	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις και συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	1.β, M16:	Συνεργασία και Άρθρα 26,49	300.000	ΠΕΠ ΔΕ				
								1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ				
								1.2.5	Δράσεις ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού	1.β	700.000	ΕΠΑΝΕΚ	
											1.300.000	ΠΕΠ ΔΕ	
								1.2.2	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3	1.β, M16:	Συνεργασία και Άρθρα 26,27,28	5.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
												800.000	ΠΕΠ ΔΕ
1.2.3	Πρώθηση Διεθνικών ερευνητικών έργων για MME	1.β, M16:	Συνεργασία και Άρθρο 64	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ								
				1.500.000	ΕΠΑΝΕΚ								
1.2.4	Στήριξη δράσεων Horizon 2020	1.β		1.500.000	ΕΠΑΝΕΚ								

2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	2.1	Μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών (ορεινών και αγροτικών) και των περιοχών στις οποίες ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες.	2.1.1	Αξιοποίηση και επέκταση μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών και προώθηση ευρυζωνικότητας σε απομακρυσμένες περιοχές	2.α		
		2.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	2.2.1	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)	2.β και Μέτρο 07	800.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		2.3	Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες	2.3.1	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	2.γ και Μέτρο 07	300.000	ΠΕΠ ΔΕ
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	3.1	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.1.1	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	3.α, Μέτρο 02,03,05 και Άρθρα 27,31,48	5.000.000 15.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		3.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς	3.2.1	Υποστήριξη σε υπάρχοντα και νέα cluster επιχειρήσεων	3.γ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	2.500.000 5.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		3.3	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.3.1	Ενέργειες διεθνοποίησης και εξαγωγών των επιχειρήσεων	3.δ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	350.000	ΠΕΠ ΔΕ

						2.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ	3.5.1	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας	Μέτρο 3 και 5	
				3.5.2	Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών	Μέτρο 2,3,5,9	
				3.5.3	Υιοθέτηση συστημάτων διασφάλισης και ελέγχου ποιότητας	Μέτρο 3,4 και άρθρο 69	
				3.5.4	Σύσταση δομών εμπορίας και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων		
		3.4	Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών	3.4.1	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων και δημιουργία θέσεων εργασίας	8.1, Μέτρο 01 και Άρθρο 27,50	350.000 ΠΕΠ ΔΕ
				3.4.2	Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.3, Μέτρα 01,02,05 και Άρθρα 27,31,50	700.000 ΠΕΠ ΔΕ 4.000.000 ΕΠΑΝΕΚ
				3.4.3	Υποστήριξη εργαζομένων και επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.5, Μέτρο 01,02 και άρθρα 27,50	800.000 ΠΕΠ ΔΕ 3.000.000 ΕΠΑΝΕΚ
4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	4.1	Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	4.1.1	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.β, Μέτρο 07	
		4.2	Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών	4.2.1	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.γ	
		4.3	Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	4.3.1	Προώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών φιλικών στο περιβάλλον	4.ε	

		4.4	Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών	4.4.1	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων	6.γ		
		4.5	Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη	4.5.1	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	6.ε		
				4.5.2	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων	6.ε, και Μέτρο 07		

Σύνολο Π/Υ Άξονα 3 59.400.000

Τομέας 4: Τεχνολογίες Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ)

Στρατηγικές Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι		Τύποι Δράσεων		Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος			
		1.1	Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	1.1.1	Ενίσχυση των φορέων έρευνας και καινοτομίας	1.α	500.000	ΠΕΠ ΔΕ
							3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.2	Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία	1.2.1	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις και συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,49	250.000	ΠΕΠ ΔΕ
							1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
							500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
				1.2.5	Δράσεις ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού	1.β	800.000	ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.2	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,27,28	1.600.000	ΠΕΠ ΔΕ
							6.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.2.3	Πρώθηση Διεθνικών	1.β, M16:	1.500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία		
							500.000	ΠΕΠ ΔΕ

					ερευνητικών έργων για ΜΜΕ	Συνεργασία και Άρθρο 64	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
				1.2.4	Στήριξη δράσεων Horizon 2020	1.β	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	2.1	Μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών (ορεινών και αγροτικών) και των περιοχών στις οποίες ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες.	2.1.1	Αξιοποίηση και επέκταση μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών και προώθηση ευρυζωνικότητας σε απομακρυσμένες περιοχές	2.α	25.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		2.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	2.2.1	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)	2.β και Μέτρο 07	1.577.449 5.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		2.3	Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες	2.3.1	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	2.γ και Μέτρο 07	900.000	ΠΕΠ ΔΕ
3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση, εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης	3.1	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.1.1	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	3.α, Μέτρο 02,03,05 και Άρθρα 27,31,48	10.000.000 10.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		3.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς	3.2.1	Υποστήριξη σε υπάρχοντα και νέα cluster επιχειρήσεων	3.γ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	1.500.000	ΕΠΑΝΕΚ

	εξειδίκευσης της ΠΔΕ	3.3	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.3.1	Ενέργειες διεθνοποίησης και εξαγωγών των επιχειρήσεων	3.δ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	200.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ		
		3.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ	3.5.1	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας	Μέτρο 3 και 5				
				3.5.2	Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών	Μέτρο 2,3,5,9				
				3.5.3	Υιοθέτηση συστημάτων διασφάλισης και ελέγχου ποιότητας	Μέτρο 3,4 και άρθρο 69				
				3.5.4	Σύσταση δομών εμπορίας και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων					
		3.4	Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών	3.4.1	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων και δημιουργία θέσεων εργασίας	8.1, Μέτρο 01 και Άρθρο 27,50	400.000	ΠΕΠ ΔΕ		
				3.4.2	Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.3, Μέτρα 01,02,05 και Άρθρα 27,31,50	500.000 3.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ		
				3.4.3	Υποστήριξη εργαζομένων και επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.5, Μέτρο 01,02 και άρθρα 27,50	502.279 3.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ		
		4	Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος	4.1	Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων	4.1.1	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.β, Μέτρο 07	150.000 2.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				4.2	Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών	4.2.1	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.γ	600.000	ΠΕΠ ΔΕ
4.3	Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας			4.3.1	Προώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών	4.ε	150.000	ΠΕΠ ΔΕ		

					φιλικών στο περιβάλλον			
		4.4	Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών	4.4.1	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων	6.γ	500.000	ΕΠΑΝΕΚ
		4.5	Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη	4.5.1	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	6.ε	1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ
				4.5.2	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων	6.ε, και Μέτρο 07		
Σύνολο Π/Υ Άξονα 4							85.129.728	
Τομέας 5: Ενεργειακά συστήματα και εφαρμογές								
Στρατηγικές Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι		Τύποι Δράσεων		Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος			
1	Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	1.1	Αύξηση της παραγωγικότητας των φορέων έρευνας και καινοτομίας σε τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	1.1.1	Ενίσχυση των φορέων έρευνας και καινοτομίας	1.α	500.000	ΠΕΠ ΔΕ
							2.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		1.2	Αύξηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και καινοτομία	1.2.1	Ενίσχυση υποδομών έρευνας και καινοτομίας σε επιχειρήσεις και συνεργατικούς σχηματισμούς τους (clusters)	1.β, Μ16: Συνεργασία και Άρθρα 26,49	150.000	ΠΕΠ ΔΕ
							500.000	ΕΠΑΝΕΚ
							300.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
1.2.5	Δράσεις ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού	1.β	500.000	ΕΠΑΝΕΚ				

				1.2.2	Ενίσχυση σχεδίων έρευνας ανάπτυξης & καινοτομίας στους τομείς προτεραιότητας της RIS3	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρα 26,27,28	1.700.000 5.000.000 1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία		
				1.2.3	Προώθηση Διεθνικών ερευνητικών έργων για ΜΜΕ	1.β, M16: Συνεργασία και Άρθρο 64	800.000 1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ		
				1.2.4	Στήριξη δράσεων Horizon 2020	1.β	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ		
2	Βελτίωση της πρόσβασης σε Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), της χρήσης και ποιότητάς τους και αξιοποίηση τους στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ	2.1	Μείωση του «ευρυζωνικού χάσματος» μεταξύ των πλέον μειονεκτικών περιοχών (ορεινών και αγροτικών) και των περιοχών στις οποίες ήδη προσφέρονται ευρυζωνικές υπηρεσίες.	2.1.1	Αξιοποίηση και επέκταση μητροπολιτικών δικτύων οπτικών ινών και προώθηση ευρυζωνικότητας σε απομακρυσμένες περιοχές	2.α				
		2.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που εκσυγχρονίζονται ως προς την ανάπτυξη προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ	2.2.1	Αξιοποίηση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε δυναμικούς παραγωγικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας με προτεραιότητα στις αρχές του Ανοικτού Λογισμικού (πολιτισμός, τουρισμός, αγροτική οικονομία κλπ.)	2.β και Μέτρο 07	500.000 2.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ		
		2.3	Αύξηση των προσφερόμενων υπηρεσιών ΤΠΕ σε επιχειρήσεις και πολίτες	2.3.1	Ανάπτυξη ηλεκτρονικών υποδομών και υπηρεσιών	2.γ και Μέτρο 07	1.000.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία		
		3	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με αναδιάρθρωση,	3.1	Ενίσχυση της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΜΜΕ σε τομείς προτεραιότητας	3.1.1	Στήριξη επιχειρήσεων (υφιστάμενων και νέων) & ειδικών μορφών επιχειρηματικότητας	3.α, Μέτρο 02,03,05 και Άρθρα 27,31,48	12.000.000 45.000.000 5.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία

4	εκσυγχρονισμό και οικονομική διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στις τεχνολογικές, τομεακές και διατομεακές περιοχές προτεραιότητας έξυπνης εξειδίκευσης της ΠΔΕ		της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης					
		3.2	Αύξηση των επιχειρήσεων που συμμετέχουν σε επιχειρηματικούς σχηματισμούς	3.2.1	Υποστήριξη σε υπάρχοντα και νέα cluster επιχειρήσεων	3.γ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	1.000.000 300.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		3.3	Αύξηση της εξωστρέφειας των ΜΜΕ που συνδέονται με τομείς προτεραιότητας της περιφερειακής έξυπνης εξειδίκευσης	3.3.1	Ενέργειες διεθνοποίησης και εξαγωγών των επιχειρήσεων	3.δ, Μέτρο 02 και Άρθρο 27,48	300.000	ΠΕΠ ΔΕ
							2.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
							500.000	ΠΑΑ & ΕΠ Αλιεία
		3.5	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα και του τομέα αλιείας υδατοκαλλιεργειών μέσω των ΕΓΤΑΑ και ΕΤΘΑ	3.5.1	Ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας	Μέτρο 3 και 5		
				3.5.2	Υποστήριξη Ομάδων Παραγωγών	Μέτρο 2,3,5,9		
				3.5.3	Υιοθέτηση συστημάτων διασφάλισης και ελέγχου ποιότητας	Μέτρο 3,4 και άρθρο 69		
				3.5.4	Σύσταση δομών εμπορίας και προώθησης αγροδιατροφικών προϊόντων			
		3.4	Αναβάθμιση ανθρώπινου δυναμικού, υποστήριξη εργαζομένων, αυτοαπασχολούμενων και επιχειρηματιών	3.4.1	Βελτίωση δεξιοτήτων ανέργων και δημιουργία θέσεων εργασίας	8.1, Μέτρο 01 και Άρθρο 27,50	300.000	ΠΕΠ ΔΕ
				3.4.2	Υποστήριξη ανέργων για τη δημιουργία νέων και καινοτόμων επιχειρήσεων σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.3, Μέτρα 01,02,05 και Άρθρα 27,31,50	500.000 2.500.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
				3.4.3	Υποστήριξη εργαζομένων και επιχειρηματιών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας	8.5, Μέτρο 01,02 και άρθρα 27,50	500.000 4.000.000	ΠΕΠ ΔΕ ΕΠΑΝΕΚ
		4	Βελτίωση της	4.1	Βελτίωση της ενεργειακής	4.1.1	Επενδύσεις σε επιχειρήσεις για	4.β, Μέτρο 07

ελκυστικότητα της Περιφέρειας μέσω της αξιοποίησης των φυσικών και πολιτιστικών της πόρων, της ενεργειακής αναβάθμισης καθώς και την προστασία του περιβάλλοντος		αποδοτικότητα των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων		ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας		3.500.000	ΕΠΑΝΕΚ
	4.2	Αύξηση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημοσίων υποδομών	4.2.1	Επενδύσεις σε δημόσιες υποδομές για ενεργειακή αναβάθμιση και την χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας	4.γ	1.000.000	ΠΕΠ ΔΕ
	4.3	Ενίσχυση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	4.3.1	Πρώθηση εναλλακτικών μορφών αστικών μεταφορών φιλικών στο περιβάλλον	4.ε	200.000	ΠΕΠ ΔΕ
	4.4	Αύξηση της ελκυστικότητας των φυσικών και πολιτιστικών περιοχών	4.4.1	Επενδύσεις για τη διαφοροποίηση των τοπικών οικονομιών με την προστασία και την αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς και των φυσικών τοπίων	6.γ	500.000	ΕΠΑΝΕΚ
	4.5	Στήριξη για ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη	4.5.1	Παρεμβάσεις Αστικής Ανάπτυξης	6.ε	1.500.000	ΠΕΠ ΔΕ
			4.5.2	Επενδύσεις για την προστασία της βιοποικιλότητας εντός ή πλησίον πολεοδομικών συγκροτημάτων	6.ε, και Μέτρο 07		
Σύνολο Π/Υ Άξονα 5						100.300.000	
Σύνολο Στρατηγικής Δυτικής Ελλάδας						411.664.841	

Πηγή: Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, 2015

Πίνακας 17: Δράσεις Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Άξονας 1: Τουρισμός εμπειρίας								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ.	Τίτλος				
1.1	Στήριξη της	• Ανάπτυξη της καινοτομικής	1.1.1	Ενθάρρυνση της	ΕΤΠΑ	1.β	1.000.000	ΠΕΠ ΠΝΑ

	επιχειρηματικής ανακάλυψης για τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος - βελτίωση της ποιότητας και δημιουργία υπηρεσιών εμπειρίας	ικανότητας των επιχειρήσεων στον τουρισμό εμπειρίας και εισαγωγή νέων και βελτίωση των υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας • Ανάδειξη του περιβάλλοντος και υλοποίηση παρεμβάσεων που είναι αναγκαίες για την επίτευξη της στρατηγικής διαφοροποίησης		επιχειρηματικής ανακάλυψης				
			1.1.2-1	Σχεδιασμός και ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.β	1.403.246	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.1.2-2	Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας - επενδύσεις για την υλοποίηση των σχεδίων	ΕΤΠΑ	3.α	5.000.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.1.3	Ανάπτυξη και εφαρμογή τοπικών ή άλλων σημάτων ποιότητας στον τουρισμό	ΕΤΠΑ	3.δ	450.000	ΠΕΠ ΠΝΑ, ΕΠΑΝΕΚ
1.2	Διερεύνηση της αλυσίδας αξίας	• Ανάπτυξη καινοτόμας επιχειρηματικότητας σχετιζόμενη με τον τουρισμό • Ανάπτυξη συνεργασιών ανάμεσα στις επιχειρήσεις σε όλη την αλυσίδα αξίας του τουρισμού εμπειρίας	1.2.1	Ανάπτυξη της καινοτόμας επιχειρηματικότητας στον τουρισμό εμπειρίας	ΕΤΠΑ	1.β	1.000.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.2.2	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης σε όλη την αλυσίδα αξίας	ΕΤΠΑ	3.δ	1.600.000	ΠΕΠ ΠΝΑ, ΕΠΑΝΕΚ
1.3	Χρήση των ΤΠΕ	• Αξιοποίηση των ΤΠΕ για τη δημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών για τον τουρισμό εμπειρίας • Διείσδυση των ΤΠΕ στις επιχειρήσεις του τουρισμού εμπειρίας	1.3.1-1	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2.β	1.487.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.3.1-2	Δημιουργία εργαλείων και εφαρμογών ΤΠΕ για τον εμπλουτισμό της εμπειρίας για δημόσιους φορείς (μουσεία, επιμελητήρια)	ΕΤΠΑ	2.γ	1.700.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.3.1-3	Ανάπτυξη εφαρμογών e-health για την υποστήριξη του τουρισμού εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2.γ	500.002	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.3.2	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας και ποιότητας υπηρεσιών στον τουρισμό εμπειρίας	ΕΤΠΑ	2.β	565.840	ΠΕΠ ΠΝΑ

1.4	Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των υπηρεσιών εμπειρίας • Ανάπτυξη κατάλληλων υπηρεσιών e-learning 	1.4.1-1	Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στον τουρισμό	ΕΚΤ	8.ν	143.600	ΠΕΠ ΠΝΑ
			1.4.1-2	Ανάπτυξη υπηρεσιών e-learning στον τουρισμό	ΕΤΠΑ	2.γ	345.600	ΠΕΠ ΠΝΑ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 1							15.195.288	
Άξονας 2: Αγροδιατροφή								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ.	Τίτλος				
2.1	Διαφοροποίηση αγροτικού προϊόντος με βελτίωση των χαρακτηριστικών της ποιότητας της υγιεινής και της ασφάλειας	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάδειξη, διατήρηση και αξιοποίηση των ντόπιων παραδοσιακών ποικιλιών και προϊόντων ως παράγοντας διαφοροποίησης του αγροτικού προϊόντος και ενίσχυσης της τοπικής ταυτότητας η οποία είναι σημαντική και για τον τουρισμό • Βελτίωση της ποιότητας και των χαρακτηριστικών του πολλαπλασιαστικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών • Βελτίωση των καλλιεργητικών και κτηνοτροφικών μεθόδων για τη βελτίωση της ποιότητας υγιεινής και ασφάλειας 	2.1.1	Χαρτογράφηση, ταυτοποίηση, αξιοποίηση και βελτίωση του γενετικού υλικού αυτοχθόνων και μη ποικιλιών και φυλών και βελτίωση του πολλαπλασιαστικού υλικού	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	1.β	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ ΕΓΤΑΑ
			2.1.2	Βελτίωση μεθόδου παραγωγής πατατόσπορου Νάξου	ΕΓΤΑΑ	Αρ.17	100.000	ΕΓΤΑΑ
			2.1.3	Εισαγωγή Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης	ΕΓΤΑΑ	Αρ.16	1.500.000	ΕΓΤΑΑ
			2.1.4	Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή βιώσιμων μεθόδων εκτροφής	ΕΓΤΑΑ	Αρ.29	2.500.000	ΕΓΤΑΑ

		στους αγρότες και κτηνοτρόφους σε σύγχρονες μεθόδους καλλιέργειας και εκτροφής	2.1.5	Στήριξη βιολογικών καλλιεργειών	ΕΓΤΑΑ	Αρ.29	300.000	ΕΓΤΑΑ
			2.1.6	Βελτίωση των καλλιεργειών υπό κάλυψη και εισαγωγή μεθόδων υδροπονίας και αεροπονίας	ΕΓΤΑΑ	Αρ.17	3.000.000	ΕΓΤΑΑ
2.2	Διεύρυνση της τυποποίησης και αύξηση της προστιθέμενης αξίας στη μεταποίηση των αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	<ul style="list-style-type: none"> • Διάσωση και διάδοση παραδοσιακών μεθόδων παρασκευής τροφίμων (π.χ. τυροκομία) ως παράγοντας διαφοροποίησης διατροφικών προϊόντων και ενίσχυσης της τοπικής ταυτότητας • Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών προϊόντων και διεργασίας • Ανάπτυξη της καινοτόμας επιχειρηματικότητας στη μεταποίηση γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων 	2.2.1-1	Έρευνα για την τυποποίηση παραδοσιακών μεθόδων τυροκομίας	ΕΤΠΑ	1.β	250.000	ΕΠΑΝΕΚ
			2.2.1-2	Επενδύσεις για τον εκσυγχρονισμό των τυροκομείων σύμφωνα με το 2.2.1-1	ΕΓΤΑΑ	Αρ.17	1.500.000	ΕΓΤΑΑ
			2.2.2-1	Εισαγωγή καινοτομιών στη μεταποίηση αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων	ΕΤΠΑ	1.β	900.000	ΕΠΑΝΕΚ
			2.2.2-2	Ενίσχυση επενδύσεων για την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγή	ΕΤΠΑ	3.α	2.800.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			2.2.2-3	Απόκτηση σημάτων ποιότητας τροφίμων και επιχειρήσεων 2ης μεταποίησης	ΕΤΠΑ	3.δ	600.000	ΠΕΠ ΠΝΑ ΕΠΑΝΕΚ
			2.2.3-1	Στήριξη νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων στον τομέα της αγροδιατροφής	ΕΤΠΑ	3.α	1.000.000	ΠΕΠ ΠΝΑ

			2.2.3-2	Στήριξη νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων στον τομέα της αγροδιατροφής-πρόσληψη εξειδικευμένου ανθρ. Δυναμικού	ΕΤΠΑ	8.ν	345.600	ΕΠΑΝΕΚ
			2.2.3-3	Στήριξη νέων καινοτόμων μεταποιητικών επιχειρήσεων στον τομέα της αγροδιατροφής-mentoring	ΕΤΠΑ	8.ν	200.000	ΕΠΑΝΕΚ
2.3	Προώθηση προϊόντων και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων	<ul style="list-style-type: none"> • Ανάπτυξη της εξωστρέφειας της γεωργικής και ζωικής παραγωγής • Ανάπτυξη της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων τροφίμων • Αύξηση της χρήσης e-υπηρεσιών από επιχειρήσεις αγροδιατροφής (συμπεριλαμβανομένων και των γεωργικών και κτηνοτροφικών) • Αύξηση της πρόσβασης στην εσωτερική και διεθνή αγορά 	2.3.1-1	Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων μάρκετινγκ και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων γεωργικών προϊόντων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΓΤΑΑ		300.000	ΕΓΤΑΑ
			2.3.1-2	Ανάπτυξη και υλοποίηση σχεδίων μάρκετινγκ και ανάπτυξη δικτύων πωλήσεων τροφίμων για την εσωτερική και διεθνή αγορά	ΕΤΠΑ	3.δ	2.000.000	ΠΕΠ ΠΝΑ ΕΠΑΝΕΚ
			2.3.2-1	Ανάπτυξη εφαρμογών ecommerce και e-δημοπρατήριου	ΕΓΤΑΑ		400.000	ΕΓΤΑΑ
			2.3.2-2	Ανάπτυξη εφαρμογών ecommerce τροφίμων	ΕΤΠΑ	2.β	80.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
2.4	Ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών	<ul style="list-style-type: none"> • Προσαρμογή παραγόμενων γεωργικών προϊόντων στις απαιτήσεις της αγοράς • Επίτευξη οικονομικών κλίμακας στη γεωργική παραγωγή 	2.4.1	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης στη γεωργία/κτηνοτροφία και μεταποίηση	ΕΓΤΑΑ		250.000	ΕΓΤΑΑ
2.5	Ανάπτυξη ανθρώπινου	<ul style="list-style-type: none"> • Εκσυγχρονισμός των γεωργικών και κτηνοτροφικών 	2.5.1	Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού	ΕΓΤΑΑ		300.000	ΕΓΤΑΑ

	δυναμικού	εκμεταλλεύσεων και της σχετικής μεταποίησης • Ενίσχυση ανταγωνιστικής τους θέσης	2.5.2	Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού για να ανταποκριθεί στις τεχνολογικές και οργανωτικές αλλαγές στη βιομηχανία τροφίμων	ΕΤΠΑ	8.ν	250.000	ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 2							19.575.600	
Άξονας 3: Αλιεία και Υδατοκαλλιέργειες								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ.	Τίτλος				
3.1	Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και καλλιέργεια νέων ειδών	• Μεταφορά τεχνογνωσίας για πλήρη εκτροφή νέων ειδών • Μεταφορά τεχνογνωσίας για τη γενετική επιλογή πολλαπλασιαστικού υλικού	3.1.1	Ενθάρρυνση της διάχυσης βελτιωμένου ιχθυογενετικού υλικού και εκτροφής νέων ειδών	ΕΤΘΑ		1.500.000	ΕΤΘΑ
3.2	Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία εκτροφής	• Βελτίωση του τεχνολογικού εξοπλισμού και των πρωτόκολλων εκτροφής • Βελτίωση τροφών	3.2.1	Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή βιώσιμων μεθόδων εκτροφής	ΕΤΘΑ		2.500.000	ΕΤΘΑ
			3.2.2	Ανάπτυξη της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑ		1.000.000	ΕΤΘΑ
3.3	Βελτίωση παραγωγικότητας ποιότητας και ασφάλειας στη μεταποίηση προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	• Εισαγωγή καινοτομιών στη διαδικασία μεταποίησης • Εισαγωγή καινοτομιών στη συσκευασία	3.3.1	Εισαγωγή καινοτομιών στη μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑ		1.250.000	ΕΤΘΑ
3.4	Ανάπτυξη των υποδομών εμπορίας των αλιευμάτων	• Δημιουργία υποδομών εμπορίας αλιευμάτων	3.4.1	Ανάπτυξη υποδομών εμπορίας αλιευμάτων	ΕΤΘΑ		2.000.000	ΕΤΘΑ
3.5	Ανάπτυξη	• Εκσυγχρονισμός των	3.5.1	Κατάρτιση αλιέων	ΕΤΘΑ		500.000	ΕΤΘΑ

	ανθρώπινου δυναμικού	γεωργικών και κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων και της σχετικής μεταποίησης • Ενίσχυση ανταγωνιστικής τους θέσης	3.5.2	Κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού για να ανταποκριθεί στις τεχνολογικές και οργανωτικές αλλαγές στις επιχειρήσεις υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑ		400.000	ΕΤΘΑ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 3							9.150.000	
Άξονας 4: Ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε αρμονία με το φυσικό περιβάλλον - χρήση πράσινων τεχνολογιών, εξοικονόμηση και παραγωγή ενέργειας								
Προτεραιότητες		Ειδικοί Στόχοι	Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος		Κωδ.	Τίτλος				
4.1	Ανάπτυξη σε αρμονία με το περιβάλλον	<ul style="list-style-type: none"> Κατανόηση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον των ανθρωπογενών δραστηριοτήτων Ανάπτυξη μεθόδων ολοκληρωμένης διαχείρισης 	4.1.1	Ανάπτυξη μεθόδων για την ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος	ΕΤΠΑ	1.α	300.000	ΕΠΑΝΕΚ
			4.1.1-2	Ανάπτυξη μεθόδων για την ολοκληρωμένη διαχείριση του θαλάσσιου και παράκτιου περιβάλλοντος – διάβρωση	ΕΤΠΑ	1.α	190.000	ΕΠΑΝΕΚ
			4.1.2	Ανάπτυξη μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της αλιείας	ΕΤΘΑ	2ο κεφ	1.500.000	ΕΤΘΑ
		<ul style="list-style-type: none"> Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της αλιείας Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας 	4.1.3-1	Ανάπτυξη μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας	ΕΤΘΑ	2ο κεφ	350.000	ΕΤΘΑ
			4.1.3-2	Ανάπτυξη μεθόδων για την αειφόρα διαχείριση της υδατοκαλλιέργειας - ανάπτυξη εργαστηρίου βιοτοξινών	ΕΤΠΑ	1.α	600.000	ΠΕΠ ΠΝΑ
			4.2	Εξοικονόμηση ενέργειας στην αγροτική παραγωγή,	<ul style="list-style-type: none"> Ευαισθητοποίηση αγροτικών, κτηνοτροφικών, μεταποιητικών και τουριστικών επιχειρήσεων Τεκμηρίωση των ωφελειών 	4.2.1-1	Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή	ΕΓΤΑΑ
		4.2.1-2	Χρήση πράσινων	ΕΤΠΑ	4.α	5.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	

	μεταποίηση και τουρισμό	από τη χρήση πράσινων τεχνολογιών • Ενίσχυση των επενδύσεων σε πράσινες τεχνολογίες		τεχνολογιών στη μεταποίηση και τουρισμό			1.000.000	
4.3	Παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	• Αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές • Προσέλκυση ιδιωτικών επενδύσεων σε ΑΠΕ	4.3.1	Επενδύσεις μικρής κλίμακας για παραγωγή ενέργειας σε παραγωγικές μονάδες και εκμεταλλεύσεις	ΕΤΠΑ	4.α	5.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
			4.3.2	Προσέλκυση επενδύσεων μεγάλης κλίμακας για παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές	ΕΤΠΑ	4.α	400.000	ΕΠΑΝΕΚ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 4							16.340.000	
Σύνολο Π/Υ Στρατηγικής							60.260.888	

Πηγή: Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, 2015

Πίνακας 18: Δράσεις Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Άξονας 1: Πρωτογενής τομέας, Αγροδιατροφή και Γαστρονομία							
Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
Υπο-τομέας: Αγροδιατροφή							
1.1.1	Αξιοποίηση της έρευνας & καινοτομίας στο	1.1.1.α	Ερευνητική δραστηριότητα στον	ΕΤΠΑ	1α	1.700.000	ΠΕΠ ΙΝ

	αγροδιατροφικό σύστημα		τομέα της αγροδιατροφής				
		1.1.1.β	Μεταφορά γνώσης μέσω δράσεων επίδειξης στον τομέα της αγροδιατροφής (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M1	300.000	ΠΑΑ
		1.1.1.γ	Συμπράξεις στον αγροδιατροφικό τομέα (τροφήμα) (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	1b	1.500.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΕΚ
		1.1.1.δ	Συμπράξεις στον αγροδιατροφικό τομέα (καλλιέργειες) (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M16	1.000.000	
1.2.1	Βελτίωση καλλιεργητικών & εκτροφικών μεθόδων και τεχνολογίας παραγωγών	1.2.1.α	Συστήματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης & βιολογικά πρότυπα (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M11	2.000.000	ΠΑΑ
					M3	1.050.000	
		1.2.1.β	Μεταποίηση αγρο-διατροφικών προϊόντων (τροφήμα) (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	3a	4.000.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΕΚ
		1.2.1.γ	Μεταποίηση αγρο-διατροφικών προϊόντων (κυρίως πρώτη μεταποίηση) (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M4	2.000.000	ΠΑΑ
		1.2.1.δ	Παραγωγή τυπικών προϊόντων από νέους αγρότες (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M6	3.000.000	ΠΑΑ
		1.2.1.ε	Παραγωγή τυπικών προϊόντων αγροδιατροφής(ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M4	1.500.000	ΠΑΑ
		1.2.1.στ	Υποδομές μικρής κλίμακας για τη κτηνοτροφία(ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M4	3.000.000	ΠΑΑ
1.3.1	Τυποποίηση, πιστοποίηση και ανάπτυξη δικτύων	1.3.1.α	Συσκευασία και Τυποποίηση προϊόντων αγροδιατροφής (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M4	2.000.000	ΠΑΑ
		1.3.1.β	Πιστοποίηση προϊόντων αγροδιατροφής (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M3	450.000	ΠΑΑ
		1.3.1.γ	Δικτύωση και συνεργασίες στον αγροδιατροφικό τομέα (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	450.000	ΠΕΠ IN
		1.3.1.δ	Δικτύωση και συνεργασίες στον αγροδιατροφικό τομέα (καλλιέργεια/εκτροφή& πρώτη μεταποίηση) (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	M16	1.500.000	ΠΑΑ
Υπο-τομέας: Γαστρονομία							
1.4.1	Ενίσχυση της γαστρονομικής τοπικότητας	1.4.1.α	Εισαγωγή αγροδιατροφικής τοπικότητας στην εστίαση (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	1.000.000	ΠΕΠ IN
		1.4.1.β	Δικτύωση & συνεργασία μεταξύ των τομέων αγροδιατροφής & εστίασης	ΕΤΠΑ	3a	400.000	ΠΕΠ IN

			(ΠΕΠ)				
		1.4.1.γ	Περιφερειακό σήμα ποιότητας στην εστίαση(ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3c	100.000	ΠΕΠ ΙΝ
		1.4.1.δ	Πιστοποίηση επιχειρήσεων εστίασης (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	3c	1.200.000	ΕΠΑΝΕΚ
1.4.2	Πρώθηση & ανάδειξη τοπικής γαστρονομίας	1.4.2.α	Ανάδειξη γαστρονομικής ταυτότητας (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	6c	1.000.000	ΠΕΠ ΙΝ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 1						29.150.000	
Άξονας 2: Θαλάσσια οικονομία (αλιεία, υδατοκαλλιέργεια & θαλάσσιος τουρισμός)							
Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
Υπο-τομέας: Αλιεία & Υδατοκαλλιέργεια							
2.1.1	Βελτίωση ιχθυογενετικού υλικού και αλίευση - εκτροφή νέων ειδών	2.1.1.α	Συμπράξεις στον τομέα αλιείας & υδατοκαλλιέργειας (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	1b	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
2.2.1	Εκσυγχρονισμός και εφαρμογή νέων μεθόδων εκτροφής & αλίευσης	2.2.1.α	Μέθοδοι εκτροφής και αλίευσης (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ1	1.000.000	ΕΠΑΘ
		2.2.1.β	Βιολογική (υδατο) καλλιέργεια (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ1	1.000.000	ΕΠΑΘ
		2.2.1.γ	Ποιότητα και πιστοποίηση προϊόντων (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ2	300.000	ΕΠΑΘ
2.3.1	Πιστοποίηση, τυποποίηση και μεταποίηση αλιευμάτων και προϊόντων υδατοκαλλιέργειας	2.3.1.α	Μεταποίηση αλιευμάτων και ειδών υδατοκαλλιέργειας (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ5	1.000.000	ΕΠΑΘ
		2.3.1.β	Ποιότητα και πιστοποίηση στη μεταποίηση προϊόντων αλιείας & υδατοκαλλιέργειας (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ6	90.000	ΕΠΑΘ
		2.3.1.γ	Δικτύωση και συνεργασία αλιευτικού-υδατ. τομέα με τον τουριστικό (κυρίως) τομέα (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	200.000	ΠΕΠ ΙΝ
		2.3.1.δ	Παραγωγή προϊόντων θαλάσσιας βιοτεχνολογίας (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	500.000	ΠΕΠ ΙΝ
2.4.1	Αειφόρα διαχείριση της αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	2.4.1.α	Υποστηρικτικά εργαλεία και συστήματα στην αλιεία (ΕΠΘΑ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ1	200.000	ΕΠΑΘ
		2.4.1.β	Υποστηρικτικά εργαλεία και συστήματα στην υδατοκαλλιέργεια (ΕΠΘΑ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ2	200.000	ΕΠΑΘ
		2.4.1.γ	Έρευνα στο θαλάσσιο και υπο-	ΕΤΘΑ	ΕΕ1	500.000	ΕΠΑΘ

		θαλάσσιο χώρο (ΕΠΘΑ)					
Υπο-τομέας: Θαλάσσιος Τουρισμός							
2.5.1	Υποστήριξη δραστηριοτήτων ιστιοπλοΐας και κρουαζιέρας	2.5.1.α	Συμπράξεις για την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	300.000	ΠΕΠ IN
		2.5.1.β	Επιχειρηματική αξιοποίηση θαλάσσιου τουρισμού (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	1.000.000	ΠΕΠ IN
		2.5.1.γ	Δημόσια δίκτυα στη θαλάσσια οικονομία (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	6c	500.000	ΠΕΠ IN
2.6.1	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας σε συμπληρωματικές μορφές θαλάσσιου τουρισμού	2.6.1.α	Συμπράξεις για την ανάδειξη του θαλάσσιου πολιτιστικού πλούτου(ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	250.000	ΠΕΠ IN
		2.6.1.β	Πολιτιστικές διαδρομές και δίκτυα (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	6c	1.000.000	ΠΕΠ IN
		2.6.1.γ	Επιχειρηματικότητα σε λοιπά πεδία της θαλάσσιας τουριστικής οικονομίας (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	1.600.000	ΠΕΠ IN
		2.6.1.δ	Αξιοποίηση θαλάσσιου οικοσυστήματος ως πόλου έλξης (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	6d	1.000.000	ΠΕΠ IN
		2.6.1.ε	Αλιευτικός τουρισμός (ΕΠΑΘ)	ΕΤΘΑ	ΕΕ1	750.000	ΕΠΑΘ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 2						12.390.000	
Άξονας 3: Βιομηχανία της εμπειρίας: Τουρισμός, Πολιτισμός και Δημιουργική Οικονομία							
Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
Υπο-τομέας: Θεματικός Τουρισμός							
3.1.1	Ανάπτυξη συνεργατικών μοντέλων δράσης	3.1.1.α	Διασύνδεση και συνεργασίες στο τουριστικό σύστημα (δικτύωση)(ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	600.000	ΠΕΠ IN
3.2.1	Ανάπτυξη νέων και βελτίωση υφιστάμενων υπηρεσιών εμπειρίας	3.2.1.α	Ανάπτυξη ερευνητικού / εκπαιδευτικού τουρισμού (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	1a	1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		3.2.1.β	Προώθηση συνεργασιών για την ανάπτυξη ερευνητικού / εκπαιδευτικού τουρισμού (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	1b	400.000	ΠΕΠ IN
		3.2.1.γ	Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε λοιπά πεδία θεματικού τουρισμού	ΕΤΠΑ	3a	11.700.000	ΕΠΑΝΕΚ ΠΕΠ IN

		(ΕΠΑΝΕΚ & ΠΕΠ)					
	3.2.1.δ	Διευκόλυνση της παραγωγικής διαφοροποίησης στον αγροτικό χώρο με έμφαση στον θεματικό τουρισμό (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ	Μ6	10.000.000	ΠΑΑ	
	3.2.1.ε	Δημιουργία περιφερειακού σήματος ποιότητας σε φιλοξενία & υπηρεσίες θεματικού τουρισμού (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3c	150.000	ΠΕΠ ΙΝ	
	3.2.1.στ	Πιστοποίηση & τυποποίηση τουριστικών επιχειρήσεων (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	3c	3.000.000	ΕΠΑΝΕΚ	
	3.2.1.ζ	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά & δημιουργία (ΠΕΠ, ΠΑΑ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	6c Μ7 6c	11.500.000	ΠΕΠ ΙΝ ΠΑΑ ΕΠΑΝΕΚ	
	3.2.1.η	Ειδικές υποδομές και δράσεις που σχετίζονται με τη φυσική κληρονομιά & το οικοσύστημα (ΠΕΠ & ΠΑΑ)	ΕΤΠΑ, ΕΓΤΑΑ	6d, 6c Μ8	5.400.000	ΠΕΠ ΙΝ ΕΠΑΝΕΚ ΠΑΑ	
Υπο-τομέας: Δημιουργική Οικονομία							
3.3.1	Παραγωγική αξιοποίηση πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού	3.3.1.α	Δημιουργία «Εκκολαπτηρίου Πολιτιστικών & Δημιουργικών Επιχειρήσεων»(ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ	3a	700.000	ΠΕΠ ΙΝ
		3.3.1.β	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας στον τομέα της πολιτιστικής & δημιουργικής οικονομίας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ	3a, 2b	3.700.000	ΠΕΠ ΙΝ ΕΠΑΝΕΚ
		3.3.1.γ	Παραγωγή νέου πολιτιστικού & δημιουργικού δυναμικού με τη συνδρομή της έρευνας (ΕΠΑΝΕΚ & ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		1.350.000	ΠΕΠ ΙΝ ΕΠΑΝΕΚ
		3.3.1.δ	Υποστήριξη της παραγωγικής αξιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς & δημιουργίας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		2.082.000	ΠΕΠ ΙΝ ΕΠΑΝΕΚ
					Σύνολο Π/Υ Άξονα 3	51.582.000	
Άξονας 4: Υγεία - Βιο-ιατρική – υπηρεσίες υγείας με την αξιοποίηση της γνώσης							

Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
Υπο-τομέας: Πιλοτικές δράσεις στην Υγεία							
4.1.1	Αξιοποίηση της βιο-πληροφορικής στην πρόγνωση & παροχή υπηρεσιών υγείας	4.1.1.α	Εφαρμοσμένη έρευνα στο πεδίο της βιο-ιατρικής (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		1.513.000	ΠΕΠ IN
		4.1.1.β	Διασύνδεση και συνεργασίες στο πεδίο της βιο-ιατρικής (ΕΠΑΝΕΚ ή HORIZON)	HORIZON		3.000.000	HORIZON
Σύνολο Π/Υ Άξονα 4						4.513.000	
Άξονας 5: Οριζόντιες δράσεις							
Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
Υπο-τομέας: Οριζόντιο (ανθρώπινο δυναμικό)							
5.1.1	Ενίσχυση δεξιοτήτων και απασχόλησης στους τομείς προτεραιότητας	5.1.1.α	Απόκτηση δεξιοτήτων από ανέργους στους τομείς προτεραιότητας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΑΔ)	ΕΚΤ		5.380.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΑΔ
		5.1.1.β	Απόκτηση δεξιοτήτων από εργαζόμενους στους τομείς προτεραιότητας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΚΤ		2.045.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΕΚ
		5.1.1.γ	Δημιουργία θέσεων εργασίας σε επιχειρήσεις στους τομείς προτεραιότητας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΑΔ)	ΕΚΤ		3.305.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΕΚ
		5.1.1.δ	Δημιουργία θέσεων εργασίας μέσω νέας επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας (ΠΕΠ & ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΚΤ		845.000	ΠΕΠ IN ΕΠΑΝΑΔ ΕΠΑΝΕΚ
		5.1.1.ζ	Ενδυνάμωση του ανθρώπινου (ερευνητικού) δυναμικού της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΕΠΑΝΑΔ)	ΕΚΤ		1.500.000	ΕΠΑΝΑΔ
		Υπο-τομέας: Οριζόντιο (ΤΠΕ)					
5.2.1	Υιοθέτηση & χρήση ψηφιακών συστημάτων & εφαρμογών στον αγροδιατροφικό και	5.2.1.α	Χρήση & υιοθέτηση ΤΠΕ στον αγρο-διατροφικό τομέα (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		400.000	ΕΠΑΝΕΚ

	τουριστικό τομέα	5.2.1.β	Χρήση ΤΠΕ για την αύξηση της παραγωγικότητας, αυτονομίας & ποιότητας υπηρεσιών τουρισμού (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		4.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		5.2.1.γ	Χρήση ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων & υπηρεσιών στην αγορά (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		1.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
		5.2.1.δ	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης του συγκριτικού πλεονεκτήματος της ΠΙΝ στους τομείς Τουρισμός – Πολιτισμός - Περιβάλλον (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		1.050.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.2.1.ε	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών ανάδειξης & προβολής αγροτικών προϊόντων και περιοχών (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ		400.000	ΠΑΑ
5.2.2	Ψηφιακές Υπηρεσίες βελτιστοποίησης υποδομών, εγκαταστάσεων & υπηρεσιών	5.2.2.α	«Έξυπνα συστήματα» για την παροχή υπηρεσιών φροντίδας (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		2.000.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.2.2.β	«Έξυπνα συστήματα» για την διαχείριση κινδύνων (σεισμοί & θαλάσσια ρύπανση)(ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		300.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.2.2.γ	«Έξυπνα συστήματα» για τη διαχείριση περιβαλλοντικών υπηρεσιών (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		800.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.2.2.δ	«Έξυπνα συστήματα» για τη διαχείριση της κυκλοφορίας (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		800.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.2.2.ε	Ψηφιακές Υπηρεσίες ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (ΕΠΔΜ- Δράση Β.2.1)	ΕΚΤ		2.000.000	ΕΠΔΜ
5.2.3	Υποδομές ευρυζωνικότητας	5.2.3.α	Ανάπτυξη υποδομών ευρυζωνικότητας (απομ. Περιοχές)	ΕΤΠΑ		5.200.000	ΕΠΑΝΕΚ
		5.2.3.β	Υποδομές υπηρεσιών «Υπολογιστικού Νέφους» (Cloud Computing)	ΕΤΠΑ		1.250.000	ΕΠΑΝΕΚ
Υπο-τομέας: Οριζόντιο ("Πράσινες" Τεχνολογίες)							
5.3.1	Εισαγωγή πράσινων τεχνολογιών στις παραγωγικό σύστημα	5.3.1.α	Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην αγροτική παραγωγή (ΠΑΑ)	ΕΓΤΑΑ		1.500.000	ΠΑΑ
		5.3.1.β	Χρήση πράσινων τεχνολογιών στην	ΕΓΤΑΑ, ΕΤΑΘ		1.120.000	ΠΑΑ

			μεταποίηση αγροτικών προϊόντων (ΠΑΑ και ΕΠΑΘ)				ΕΠΑΘ
		5.3.1.γ	Βελτίωση ενεργειακής απόδοσης μικρομεσαίων μεταποιητικών επιχειρήσεων και των πλωτών μέσων (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		800.000	ΕΠΑΝΕΚ
		5.3.1.δ	Ανάπτυξη και χρήση πράσινων τεχνολογιών στον τουρισμό (ΕΠΑΝΕΚ)	ΕΤΠΑ		4.000.000	ΕΠΑΝΕΚ
Υπο-τομέας: Οριζόντιο (Υποστήριξη)							
5.4.1	Δημιουργία δομών υποστήριξης της στρατηγικής «έξυπνης εξειδίκευσης»	5.4.1.α	Παροχή εξειδικευμένης υποστήριξης παραγωγικού συστήματος (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		1.775.000	ΠΕΠ ΙΝ
		5.4.1.β	Παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών & εξειδικευμένης υποστήριξης (ΠΕΠ)	ΕΤΠΑ		500.000	ΠΕΠ ΙΝ
Σύνολο Π/Υ Άξονα 5						41.970.000	
Άξονας 6: "Έξυπνη" Χωρική Ανάπτυξη							
Προτεραιότητες		Ενδεικτικές Δράσεις		Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Π/Υ δράσης	Πηγή χρηματοδότησης
Κωδ.	Τίτλος	Κωδ.	Τίτλος				
6.1.1	Συμπληρωματικές δράσεις	6.1.1.α	Πιλοτικά προγράμματα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης αστικής περιοχής στο πλαίσιο ΟΧΕ	ΕΤΠΑ		10.000.000	ΕΠΕΡΑΑ
		6.1.1.β	Πιλοτικές δράσεις για τη δημιουργία "Πράσινων" & "Έξυπνων" πόλεων στο πλαίσιο ΟΧΕ	ΕΤΠΑ		10.000.000	ΕΠΕΡΑΑ
		6.1.1.γ	Πιλοτικές δράσεις για τη διαχείριση επισκεπτών σε ιστορικά / πολιτιστικά κέντρα πόλεων κλπ δράσεις αναβάθμισης του αστικού χώρου στο πλαίσιο ΟΧΕ	ΕΤΠΑ		10.000.000	ΕΠΕΡΑΑ
		6.1.1.δ	Τοπικές ολοκληρωμένες αναπτυξιακές στρατηγικές για την αντιμετώπιση οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και δημογραφικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι	ΕΤΠΑ		25.000.000	ΠΑΑ

		αγροτικές περιοχές στο πλαίσιο ΤΑΠΤΟΚ				
					Σύνολο Π/Υ Άξονα 6	55.000.000
					Σύνολο Στρατηγικής	194.605.000

Πηγή: Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 2015